

Han sætter pris på sin krop?

Mandlig prostitution

i et kropsfænomenologisk perspektiv

JEANNE MARIA HOLM HENRIKSEN

Masteroppgave i spesialpedagogikk ved
Det utdanningsvitenskapelige fakultet
Institutt for spesialpedagogikk

UNIVERSITETET I OSLO

1. juni 2011

Han sætter pris på sin krop?

Mandlig prostitution i et kropsfænomenologisk perspektiv

Jeanne Maria Holm Henriksen

*”[...] jeg begynder at forstå en filosofi
ved at glide ind i denne tæknings eksistensmåde,
ved at reproducere filosofiens tone,
hans eftertryk”*

Ord af Merleau-Ponty

© Jeanne Maria Holm Henriksen

2011

Han setter pris på sin krop? Mandlig prostitution i et kropsfænomenologisk perspektiv

Jeanne Maria Holm Henriksen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Han sætter pris på sin krop? Mandlig prostitution i et kropsfænomenologisk perspektiv.

Prostitution handler om krop og sex, og prostitution kan derfor ses som en kropslig handling. Det traditionelle syn på prostitution forbindes ofte med kvinder, men mænd kan også sælge sex, som opgavetitlen antyder. Titlen illustrerer en dobbelthed ved at kroppen kan ses som et salgsobjekt, samtidig som kroppen er forbundet med oplevelse og følelser. Spørgsmålstegnet indikerer at det ikke nødvendigvis er givet hvilke følelser som opleves i mandlig prostitution.

Selvom mandlig prostitution er mindre synlig og kundskab om fænomenet virker mangelfuld, eksisterer fænomenet. Samfundets forståelse af oplevelse knyttet til prostitution minder om Descartes' dualistiske perspektiv, som beskriver at mennesket kan skille mellem krop og følelser. Perspektivet gør det mulig at forstå prostitution som at sælge sin krop uden at måtte sælge sine følelser. I et kropsfænomenologisk perspektiv vil mennesket både have en krop og være en krop og skillet mellem krop og følelser derfor ikke en mulighed. I denne opgave tematiseres følgende problemstilling: *"Hvordan kan et kropsfænomenologisk perspektiv bidrage til at belyse oplevelse af mandlig prostitution?"*

Opgaven er et kvalitativt teoretisk og filosofisk studie af mandlig prostitution. Det kropsfænomenologiske perspektiv skal ses som en specialpædagogisk tilnærmelse til fænomenet og belyses ved Merleau-Pontys kropsfænomenologiske teori og filosofi. Merleau-Ponty betegnes som kroppens filosof og beskriver menneskets eksistens som en kropslig væren-i-verden. I tillæg eksemplificeres hvordan fænomenologisk metode kan bidrage til at belyse oplevelse af mandlig prostitution i det kropsfænomenologiske perspektiv ved et fænomenologisk interview med en mandlig prostitueret, som har hensigten at beskrive interviewpersonens oplevelse på en måde som indfanger helheden i oplevelsen af verden.

Interviewet har bidraget til tematisering af to underproblemstillinger, og den første lyder som følgende: *"Hvordan kan kropsfænomenologien bidrage til at problematisere et dualistisk perspektiv på præmisser i mandlig prostitution?"*. I et dualistisk perspektiv beskrives at prostituerede beskytter sig emotionelt ved beskyttelsesstrategier, som skiller mellem prostitutionssex uden følelser og privatsex med følelser. Dette syn forudsætter at mennesket kan skille krop og følelser og således beskytte subjektet ved objektivisering af kroppen. Med passivitet som udgangspunkt og eksempel på en præmis og beskyttelsesstrategi drøftes

hvordan mandlig prostitution kan opleves i lyset af kropsfænomenologien. I det kropsfænomenologiske perspektiv vil den mandlige prostitueredes oplevelse være forankret i kroppen i verden både som et objekt og subjekt. Perspektivet muliggør således ikke et skille mellem krop og følelser, hvilket medfører at mandlige prostituerede enten ikke kan beskytte sig emotionelt, beskytter sig på andre måder eller ikke har brug for beskyttelse. Interviewpersonen skaber mening med at gå på kompromis med sine præmisser i sit sexsalg afhængig af kontekst. Desuden har han et andet indhold af prostitutionssex end det som traditionelt forbindes med prostitution. Prostitutionssex beskrives som præget af større grad af gensidighed og deltagelse, hvilket belyser at skillet mellem prostitutionssex og privatsex tilsløres af kontekstafhængighed og derfor bliver vanskelig at opretholde.

Den anden underproblemstilling lyder således: *"Hvordan kan samfundets holdninger til mandlig prostitution udfordres i lyset af et kropsfænomenologisk perspektiv?"*. Samfundets holdninger vil påvirke mandlig prostitueredes oplevelser, fordi mennesket eksisterer i verden og ikke kan ses løsrevet fra samfund, kultur og kontekst. Lovgivning, fordomme og tabuer er måder samfundet reflekterer holdninger til mandlig prostitution, som beskrives som usynlig, stigmatiseret og anonym som mulige konsekvenser af holdningerne. Påvirkningen mellem individ og samfund ses som gensidig og den mandlige prostituerede kan derfor påvirke samfundets holdninger ved at fortælle om sine oplevelser, men den mandlige prostituerede befinder sig i en allerede social verden og omgives af begreber med disponible betydninger. Det traditionelle perspektiv forudsætter at prostituerede har behov for at beskytte sig emotionelt og samfundets forståelse af mandlige prostitueredes oplevelse påvirkes af dette syn. Påvirkning af holdninger i samfundet er således dobbeltsidig, og hvis mandlig prostitution skal kunne belyses ud fra feltets mangefold og kompleksitet, må en indstillingsændring derfor også være dobbeltsidig.

Det kropsfænomenologiske perspektiv kan bidrage med at belyse oplevelse af mandlig prostitution gennem problematisering af det dualistiske perspektiv for at illustrere forholdet mellem subjekt og objekt i menneskets oplevelse. Desuden kan perspektivet bidrage med at udfordre samfundets holdninger til mandlig prostitution ved at belyse oplevelsers relativitet og kontekstafhængighed for at muliggøre en indstillingsændring til prostitution og prostitutionsbegrebet. I det kropsfænomenologiske perspektiv vil mandlige prostituerede føle og opleve mere i prostitutionen end tidligere beskrevet, men spørgsmålet er om samfundet er indstillet på at høre at prostitution kan opleves som noget andet end ubehageligt?

Forord

”[Min kropp] det er noe jeg liker å passe på. Det er det eneste jeg har. Jeg setter pris på kroppen min. [...]Det er ikke noe galt i å være en escorte, så lenge du ikke gjør noe mot deg selv og din kropp som du ikke vil. Så kan ikke jeg se noe galt i det. Det er en fair exchange, du gir noe, du får noe.”

Mandlig prostitueret

Jeg er taknemmelig for interviewpersonen, som ville beskrive sine opplevelser som prostitueret for mig. Hans opplevelser har belyst at prostitusjonsfeltet består av flere nuanser end sort og hvid og dermed bidraget til at illustrere den mandlig prostitusjons gråzone mellom prostitution og normal seksuel adferd.

Jeg vil takke Arild Johan Myrberg, seniorrådgiver i Helsedirektoratet for interessen han har vist for mit prosjekt siden vi snakket sammen første gang i 2008, og for muligheten til at delta på Helsedirektoratets møte om mænd og transseksuelle personer som selger sex i Norge. Jeg vil også gi en stor tak til Morten Sortodden fra PION for veiledning i forhold til etablering av kontakt med prostituerte mænd, og for inspirerende samtaler og seminarer om utfordringer knyttet til mandlig prostitution. Tak til Pro Sentret og Reform for deres interesse for mit prosjekt.

Jeg vil ha lov at takke mine to veiledere Øystein Mæland Wee og Janicke Heldal Stray, som har delt på oppgaven med at gi konstruktive tilbakemeldinger henholdsvis før og etter barselsorlov. Jeg så veilederbyttet som en utfordring, men *oplevede* det som givende. Jeg var nødsaget til selvstendig at finne veien tilbake på skolebænken etter 10 måneder med bleer, mælk og grød. Jeg fant veien og er i mål med god støtte fra begge to.

Jeg vil også takke min fantastiske mand, Jørgen for hans forståelse og den ekstra omsorg og oppmerksomhet han har givet vores lille Iben.

Oslo, maj 2011
Jeanne M. H. Henriksen

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING	1
1.1	BAGGRUND FOR VALG AF TEMA	1
1.2	PROBLEMSTILLING.....	3
1.2.1	<i>Afklaringer af begreber .....</i>	<i>4</i>
1.3	OPGAVENS STRUKTUR.....	5
1.3.1	<i>Kapitel 2: Prostitution.....</i>	<i>5</i>
1.3.2	<i>Kapitel 3: Kropsfænomenologi .....</i>	<i>5</i>
1.3.3	<i>Kapitel 4: Et indblik i en mandlig prostitueredes virkelighed .....</i>	<i>6</i>
1.3.4	<i>Kapitel 5: Prostitutionens fænomene krop.....</i>	<i>6</i>
2	PROSTITUTION.....	7
2.1	DEFINITIONER I GRÅZONEN	7
2.1.1	<i>Afgørelse eller tilsløre?.....</i>	<i>8</i>
2.1.2	<i>Prostitutionsbegrebet.....</i>	<i>9</i>
2.1.3	<i>Sex som gråzone.....</i>	<i>10</i>
2.1.4	<i>Salg som gråzone .....</i>	<i>12</i>
2.2	KULTUR OG SAMFUND	13
2.2.1	<i>Myter og kategorier .....</i>	<i>14</i>
2.2.2	<i>Lovgivning og holdninger .....</i>	<i>17</i>
2.3	KONTEKST: MANDLIG PROSTITUTION.....	19
2.3.1	<i>Omfang.....</i>	<i>19</i>
2.3.2	<i>Organisering.....</i>	<i>20</i>
2.3.3	<i>Indhold .....</i>	<i>21</i>
2.3.4	<i>Usynlighed.....</i>	<i>23</i>
2.4	INDIVID: ET SKILLE MELLE KROP OG FØLELSER?	25
2.4.1	<i>To perspektiver på krop og følelser .....</i>	<i>26</i>
3	KROPSFÆNOMENOLOGI.....	28
3.1	MERLEAU-PONTY: KROPPENS FILOSOF	29
3.1.1	<i>Det værende .....</i>	<i>29</i>
3.1.2	<i>Intentionalitet.....</i>	<i>30</i>
3.1.3	<i>Den fænomenologiske metode.....</i>	<i>31</i>
3.2	EN BEVÆGELSE VÆK FRA DESCARTES.....	33
3.2.1	<i>Dualisme.....</i>	<i>34</i>
3.2.2	<i>En bevægelse mod noget andet .....</i>	<i>36</i>
3.2.3	<i>Specialpædagogikkens bevægelse? .....</i>	<i>37</i>
3.3	AT HAVE EN KROP OG AT VÆRE EN KROP	39
3.3.1	<i>Egenkroppen og kropsskema .....</i>	<i>40</i>
3.3.2	<i>Perspektiv og dobbeltsansning.....</i>	<i>43</i>
3.3.3	<i>Mig selv og andre .....</i>	<i>45</i>

4	ET INDBLIK I EN PROSTITUERET MANDS VIRKELIGHED.....	47
4.1	TEORETISK OG FILOSOFISK PERSPEKTIV.....	47
4.2	ET FÆNOMENOLOGISK INTERVIEW.....	48
4.2.1	Én interviewperson.....	49
4.2.2	Inklusionskriterier.....	49
4.2.3	Opsøgende virksomhed.....	50
4.2.4	Sensitive oplysninger.....	51
4.2.5	Resultater af den opsøgende virksomhed.....	52
4.2.6	Interviewguide og brug af samtalen.....	52
4.3	PRÆSENTATION AF INTERVIEWPERSONENS OPLEVELSE.....	53
4.3.1	Om interviewpersonen.....	53
4.3.2	Salg af sex.....	54
4.3.3	Oplevelser knyttet til prostitution.....	55
4.4	TEMAER.....	56
4.4.1	Tema: præmisser.....	56
4.4.2	Tema: kontekst.....	57
5	PROSTITUTIONENS FÆNOMENALE KROP	58
5.1	PÅ MINE PRÆMISSER?.....	58
5.1.1	Passivitet og oplevelse.....	59
5.1.2	Gjorde det af egen fri vilje.....	62
5.2	MED SAMFUNDETS HOLDNINGER.....	69
5.2.1	At leve i verden.....	70
5.2.2	De andre ulykkelige.....	74
5.3	MANDLIG PROSTITUTION I ET KROPSFÆNOMENOLOGISK PERSPEKTIV.....	78
5.3.1	Problematisering af et dualistisk perspektiv.....	78
5.3.2	Udfordring af samfundets holdninger.....	79
5.3.3	Det kropsfænomenologiske bidrag til mandlig prostitution.....	80
5.4	AFSLUTTENDE KOMMENTARER.....	82
	LITTERATURLISTE.....	83
	VEDLÆG 1: INFORMATIONSSKRIV OG SAMTYKKEERKLÆRING.....	86
	VEDLÆG 2: INTERVIEWGUIDE.....	87
	VEDLÆG 3: TILRÅDING FRA NSD	89

1 Indledning

Prostitution handler sex og derfor også om kroppen. Prostitution er ikke et nyt fænomen. Samfundet har forsøgt at afskaffe og reducere prostitutionsvirksomheden i mange år (Justis- & politidepartementet, 2000). Alligevel beskrives fænomenet i dag således: ”Sex for sale is a lucrative growth industry” (Weitzer, 2010, s. 1). Traditionelt gemmer der sig et kvindeligt offer bag prostitutionsbegrebet, og dette syn er med til at påvirke holdninger i samfundet og medfører, at hjælpetiltag ofte sættes ind i forhold til kvinder som sælger sex på gaden (Tveit & Skilbrei, 2008). Trods et snævert begrebsindhold, kan det dokumenteres at der findes store variationer indenfor prostitutionsfeltet (Larsen & Pedersen, 2005; Vedeler, Sasaoka, & Mossige, 2006). Der foreligger betydelig mindre forskning på det mandlige prostitutionsfelt, og mandlig prostitution beskrives som et usynligt, stigmatiseret og tabubelagt fænomen (Bjørndahl, 2010; Hegna & Pedersen, 2002).

Opgavens titel lyder: ”*Han sætter pris på sin krop?*”. Henvisningen til *han* antyder at mænd også kan have erfaring med prostitution. *At sætte pris på kroppen* er illustration på kroppens dobbelthed ved, at kroppen på den ene side kan ses som et salgsobjekt samtidig som kroppen er forbundet med følelser og oplevelser. Spørgsmålstegnet indikerer, at det ikke nødvendigvis er givet hvilke følelser som knyttes til oplevelse i mandlig prostitution.

1.1 Baggrund for valg af tema

Prostitution er et aktuelt tema i samfundsdebatten særlig i forbindelse med debat om sexkøbsloven (Justis- & politidepartementet, 2008). I efteråret 2009 deltog jeg på et møde i Helsedirektoratet¹, hvor Pro Sentret² blev tildelt opdraget med at udarbejde en feltbeskrivelse af den mandlige og transseksuelle prostitution i Norge. Rapporten blev lagt frem sommeren 2010. I foråret 2011 startede Pro Sentret projektet ”Pro Mann”, som er et prøveprojekt rettet mod mænd i prostitution (ProSentret, 2011). Mandlig prostitution er således et dagsaktuelt tema med begyndende politisk interesse, men et felt som præges af mangel på kundskab og oversigt (Bjørndahl, 2010).

---

¹ Møde om gutter, menn og transpersoner som selger/bytter sex i Norge, 28.10.09 i regi av Helsedirektoratet

² Pro Sentret er et socialt tiltag og nationalt kundskabscenter om prostitution under Oslo kommune

Tidligere forskning på prostitutionsfeltet er i stor udstrækning udarbejdet af sociologer og kriminologer, og forskningen belyser ofte prostitutionens indhold, omfang og organisering (Tveit & Skilbrei, 2008). Prostitutionsforskning i individperspektiv har blandt andet beskrevet, at prostituerede benytter beskyttelsesstrategier, som går ud på at skille mellem krop og følelser for at beskytte sit "egentlige jeg" ved at objektivisere kroppen (Høigård & Finstad, 1993). En forudsætning for denne type beskyttelsesstrategier er, at mennesket kan lave et skille³ mellem krop og følelser og kan minde om et dualistisk perspektiv (Carman, 2008; Thøgersen, 2004). Et skille mellem krop og følelser vil ikke være forenelig med et kropsfænomenologisk perspektiv. Merleau-Ponty beskrives som kroppens filosof og er grundlæggeren af det kropsfænomenologiske perspektiv (Carman & Hansen, 2005). I dette perspektiv både har vi en krop og er en krop, og således ses kroppen som menneskets eksistensgrundlag og forankring i verden (Carman, 2008; Carman & Hansen, 2005; Thøgersen, 2004). Oplevelser sætter sig i kroppen, og alle handlinger er derfor kropslige (Duesund, 2007). At sælge sex kan være et nyttigt eksempel på, at handlinger er kropslige og at oplevelse er forankret i kroppen. To filosofiske traditioner vil sige noget forskelligt om et fænomen, og jeg ønsker muligheden for at se kroppen i mandlig prostitution som noget mere end et objekt eller som helt fraværende i prostitutionsdebatten.

At belyse mandlige prostitution er valgt på baggrund af forholdsvis overraskende forskningsresultater som dokumenterer, at flere drenge end piger under 18 år opgiver at have erfaring med salg af sex (Vedeler, et al., 2006). Resultaterne er overraskende, fordi det ikke forventes at finde en overrepræsentation af drenge i et fænomen, som i udgangspunktet ikke virker anerkendt som samfundsfænomen. Desuden betyder resultaterne, at der ud fra alderen at dømme, findes drenge og piger med prostitutionserfaring i uddannelsessystemet. Mandlig prostitution passer ikke ind i det traditionelle syn på prostitution og afviger således fra etablerede og kendte kategorier og kønsroller (Jessen, 2010). Diskursen i samfundet beskriver desuden prostitution som et onde for samfundet og skadende for personen, som sælger sex (Jessen, 2010; Justis- & politidepartementet, 2000). Specialpædagogikken arbejder med at påvirke samfundets holdninger til usynlige og stigmatiserende fænomener, fordi de kan medføre sociale og emotionelle problemer for individet det gælder (Skogen, 2005). Prostitution medfører nødvendigvis ikke sociale og emotionelle problemer for alle med

---

³ Ifølge Nudanskordbog findes ordet *skille* ikke som substantiv, men kun som verbum i det danske sprog. Et skille skal forstås som det danske ord *skel*, som betyder en adskillelse eller en skarp grænse. Da opgaven er skrevet i norsk kontekst vil jeg benytte ordet *skille* i opgaven med betydning af en adskillelse eller en grænse.

prostitutionserfaring, men nogle mænd vil opleve problemer knyttet til prostitution (Jessen, 2010). Problemer knyttet til prostitutionsoplevelse kan således være sociale og emotionelle. En specialpædagogisk tilnærmelse tager udgangspunkt i at menneskers situation skabes i forholdet mellem miljøets krav og individets forudsætninger (Ekeberg & Buli-Holmberg, 2005), mens mennesket ikke kan ses løsrevet fra deres sociale verden i kropsfænomenologien (Thøgersen, 2004). Jeg tænker at specialpædagogikken og det kropsfænomenologiske perspektiv hænger godt sammen i deres helhedstænkning i forhold til individet i konteksten og vælger at benytte dette perspektiv som en specialpædagogisk tilnærmelse til mandlig prostitution.

1.2 Problemstilling

Jeg vælger at tematisere mandlig prostitution ved følgende problemstilling: *"Hvordan kan et kropsfænomenologisk perspektiv bidrage til at belyse oplevelse af mandlig prostitution?"*.

Hensigten med opgaven er at problematisere det traditionelle syn på prostitution og indholdet i prostitutionsbegrebet gennem at introducere det kropsfænomenologiske perspektiv som et alternativt og supplerende perspektiv til dualismen på det mandlige prostitutionsfelt for at muliggøre frembringelsen af anderledes og nyttig kundskab om prostituerede mænds oplevelse og dermed bidrage til at skabe nuanceret kundskab om fænomenet. Det kropsfænomenologiske perspektiv kan være et specialpædagogisk bidrag til prostitutionsfeltet og være eksempel på hvordan det kropsfænomenologiske perspektiv kan tilnærmes i specialpædagogisk sammenhæng.

Opgaven er et kvalitativt teoretisk og filosofisk studie af mandlig prostitution. Det kropsfænomenologiske perspektiv kan bidrage med kropsfænomenologisk teori og filosofi, som kan påvirke forståelsen af menneskers beskrivelse af deres oplevelser (Thøgersen, 2004). Denne påvirkning vil jeg belyse ved at drøfte kropsfænomenologiske begreber som egenkroppen, perspektiv og dobbeltsansning i forhold til mandlig prostitution. Det er ikke min hensigt at beskrive hvad mandlige prostituerede oplever, men jeg vil illustrere hvordan mandlig prostitueredes oplevelser *kan beskrives*. Det kropsfænomenologiske perspektiv kan også bidrage med fænomenologisk metode⁴, som belyser hvordan mandlig prostitueredes oplevelse kan beskrives på en måde som indfanger helheden (Smith, Larkin, & Flowers,

---

⁴ IPA, Interpretative phenomenological analysis: theory, method and research av Smith, Larkin & Flowers

2009). Dette vil jeg belyse ved at illustrere brugen af et fænomenologisk interview med en mand med prostitutionserfaring. Gennem et interview belyses interviewpersonens perspektiv på oplevelse og meningsgørelse om prostitutionen og danner temaer som drøftes i lyset af det kropsfænomenologiske perspektiv.

Temaerne drøftes ud fra to underproblemstillinger, og den første lyder således: *"Hvordan kan kropsfænomenologien bidrage til at problematisere et dualistisk perspektiv på præmisser i mandlig prostitution?"*. Dualismen muliggør et skille mellem krop og følelser, og dette perspektiv synes at have påvirket prostitutionsforskningen og beskrivelser af prostitueredes behov for beskyttelse ved at afskære følelser fra oplevelse i deres sexsalg. Det kropsfænomenologiske perspektiv ser i modsætning oplevelse af kroppen som en forudsætning til at opleve verden (Merleau-Ponty, 2006). Jeg vil drøfte beskyttelsesstrategier og præmissers betydning for prostituerede mænds oplevelse og eksemplificere hvordan en prostitueret mand kan skabe mening med overskridelse af egne grænser i sit sexsalg.

Den anden underproblemstilling lyder således: *"Hvordan kan samfundets holdninger til mandlig prostitution udfordres i lyset af et kropsfænomenologisk perspektiv?"*. Samfundets holdninger udtrykkes blandt andet gennem lovgivning og tabuer. Oplevelse af prostitution sker inden for rammen af samfund og kontekst, og jeg ønsker derfor at drøfte samfundets holdningers påvirkning af oplevelse af mandlig prostitution og eksemplificere hvordan en prostitueret mand skaber mening samfundets holdninger knyttet til eget sexsalg.

1.2.1 Afklaringer af begreber

Prostitution skal i denne opgave forstås som når kroppen gøres til et salgsobjekt og sexhandlinger et middel, som byttes mod en materiel gevinst. I målgruppen inkluderes mænd, som har oplevet eller sælger sex og henviser dermed til mænd med prostitutionserfaring. Jeg benytter betegnelsen mandlig prostitueret i opgaven, fordi min ambition er at udfordre og problematisere det traditionelle syn på prostitution. Jeg vil se mandlige prostituerede som engagerende og handlende væsner i en social verden. Yderligere drøftelse af definitioner og afgrænsninger uddybes i kapitel 2, da disse overvejelser er vigtige for forståelsen af fænomenet og kræver udfyldende argumentation. Det mandlige prostitutionsfelt kan ikke berøres uden at nævne kvindeligt prostitution. Jeg vil benytte litteratur og forskning fra det kvindelige prostitutionsfelt, der hvor kundskaben har en overføringsværdi og hvor kundskab på det mandlige prostitutionsfelt mangler.

1.3 Opgavens struktur

Strukturen i opgaven beskrives for at skabe oversigt over hvordan jeg svarer på opgavens problemstillinger. I kapitel 2 redegøres for mandlig prostitution og efterfulgt af det kropsfænomenologiske perspektiv i kapitel 3. Den fænomenologiske metode eksemplificeres ved et fænomenologisk interview med en prostitueret mand, som behandles i kapitel 4. Drøftelsen af problemstillingerne beskrives i kapitel 5. I det følgende vil jeg kort beskrive hvordan kapitlerne er bygget op.

1.3.1 Kapitel 2: Prostitution

Jeg vil problematisere det traditionelle perspektiv på prostitution ved at redegøre for et bredere indhold for prostitutionsbegrebet. Efter jeg på denne måde eksplicit beskriver hvad jeg lægger i mandlig prostitution, bygges kapitlet op ud fra en kropsfænomenologisk model udarbejdet af Duesund (2007), som illustrerer individet som et subjekt og et objekt værende i en kontekstuel og kulturel verden. Kultur og samfund belyses ved at redegøre for myter, kategorier og lovgivning, og den mandlige prostitueredes kontekst belyses dernæst ved at redegøre for den mandlige prostitutions omfang, organisering, indhold og usynlighed. Efterfølgende vil jeg lægge vægt på individet i det kropsfænomenologiske perspektiv forstået som individet i verden. Overgangen belyses ved at tematisere et muligt skille mellem krop og følelser i prostitution og kort introducere dualisme og kropsfænomenologi.

1.3.2 Kapitel 3: Kropsfænomenologi

Forholdet mellem subjektet og objektet i individet drøftes i kapitel 3, 4 og 5 set i forhold til samfund og kontekst som det blev redegjort for i forrige kapitel. Indledningsvis præsenteres fænomenologien for at danne en filosofisk platform for den videre redegørelse af kropsfænomenologien ved at redegøre for det dualistiske perspektiv som et udgangspunkt. Det kropsfænomenologiske perspektiv belyses yderligere ved at redegøre for centrale temaer i teorien og filosofien som *egenkroppen*, *kropsskema*, *perspektiv*, *dobbeltsansning* og forholdet mellem *mig selv og andre*.

1.3.3 Kapitel 4: Et indblik i en mandlig prostitueredes virkelighed

Den fænomenologiske metode vil kort beskrives som baggrund for et fænomenologisk interview med en prostitueret mand. Interviewet er en eksemplificering af hvordan den fænomenologiske metode kan bidrage til det mandlige prostitutionsfelt, og det vil derfor redegøres for fremgangsmåden, gennemføringen og samtalens indhold. Heraf vil der udledes to temaer, som drøftes i kapitel 5.

1.3.4 Kapitel 5: Prostitutionens fænomene krop

Betydningsfulde elementer fra den interviewedes beskrivelse af prostitution vil benyttes til at drøfte to temaer som kan belyse problemstillingerne i dette projekt. Først drøftes forhold knyttet til betydningen af beskyttelsesstrategier gennem præmisser i prostitution med fokus på *individet* i verden. Dernæst drøftes samfundets holdninger til mandlig prostitution med fokus på *individet i verden*. Kapitlet opsummeres ved at svare eksplicit på opgavens problemstillinger og afrundes med nogle åbne spørgsmål for videre tanker.

2 Prostitution

Dette kapitel handler om individet *i verden*. Indledningsvis redegøres for hvad jeg ligger i prostitutionsbegrebet og hvorfor jeg vælger at benytte dette begreb og hvordan afgrænsninger kan påvirke forskningsfeltet. Jeg drøfter indhold i sexbegrebet og salgsbegrebet for at kunne præsentere en definition af mandlig prostitution, fordi begreber er med til at påvirke forståelse af fænomener. Individet må ses i sammenhæng med dens sociale verden, og den mandlige prostituerede kan derfor ikke ses løsrevet fra samfundets kultur og konteksten han befinder sig i (Duesund, 2007). Jeg belyser mandlige prostitueredes sociale verden ved at redegøre for kulturelle temaer knyttet til samfundet som lovgivning, samfundets holdninger og tabuer og kontekstuelle temaer som den mandlige prostitutions indhold, omfang og organisering i Norge, fordi kulturen i samfundet og konteksten påvirker individets oplevelse.

2.1 Definitioner i gråzonen

Når vi snakker om salg af sex bevæger vi os i en gråzone. På den ene side findes normal seksualitet, som kan beskrives gensidig og ligeværdig (Aars, 2011). På den anden side finder vi prostitution, som kan beskrives som en sælger, en køber, en tjeneste og et vederlag (Vedeler, et al., 2006). Vi befinder os derfor også i en gråzone, når vi bevæger os ind på det mandlige prostitutionsfelt:

”[...] homosexual prostitution, like any other institutionalized human relationship, is neither wholly white nor jet black, but a vary shade and grey, according to the circumstances and characteristics of the individual participants” (West & De Villiers, 1993, s. 333).

Gråzonen karakteriseres af variationer knyttet til individuelle og kontekstmæssige forhold ved mandlig prostitution. Der findes flere begreber knyttet til dette fænomen og blandt dem findes prostitution, salg af sex, bytte af sex og sexarbejde. Begreber afspejler og understreger holdninger til fænomenet og fortæller samtidig også noget om tid og sted (Morken, 2006). Begrebet eller begrebsindholdet vil således reflektere holdninger til det mandlige prostitutionsfelt. Begreber vil påvirke hvordan vi forholder os til og forstår mænd som sælger sex og vil påvirke mandlig prostitueredes oplevelse. Det er derfor nødvendig at drøfte begreber knyttet til mandlig prostitution.

2.1.1 Afgrænse eller tilsløre?

En rapport fra Pro Sentret beskriver hvordan den typiske mandlige prostituerede ser ud:

”Han er en gutt eller mann mellom 12/13 og 40 år, han er enslig, samboer eller gift og lever i hetero- eller homofile parforhold. Han er sosialklient, arbeidsløs, eller i et fast godt betalt yrke, der penger ikke er viktigste drivkraft for prostitusjonsvirksomhet. Han har hatt en vanskelig oppvekst, var skoletaper, barnevernsklient mm., eller vokste opp i en familie med velutdannede og velstående foreldre. Han debuterte som prostituert før han fylte 12 år eller etter han fylte 20 år. Han prostituerer seg bare i forhold til andre menn, til begge kjønn eller bare i forhold til kvinner. Han er bare selger av seksuelle tjenester, eller både kjøper og selger. Han lever av sin prostitusjonsvirksomhet, eller han er bare i ytterst sjeldne perioder engasjert i slik virksomhet” (Isachsen, Jessen, & Solevåg, 1993, s. 10-11).

I rapporten beskrives målgruppen bredt, men kan derfor også ses som manglende. Udfordringen er hvordan det skal være mulig at drøfte et fænomen, hvis definitionen er så bred at den virker altindkluderende. Rapporten tematiserer, at faste og typiske karakteristika er vanskelige at beskrive for denne målgruppe (Isachsen, et al., 1993). På den anden side er det også vigtig at overveje hvem og hvad som falder udenfor fænomenet, hvis definitionen gøres for snæver. Dette virker som nyttige spørgsmål i det videre arbejde med at definere begreber og afgrænse opgaven.

En afgørende faktor er hvem som har definitionsmagten, og uanset hvilket begreb som benyttes, vil det være noget ”vi siger om dem”. En udfordring på det mandlige prostitutionsfelt er, at ikke alle som sælger sex definerer sig selv som prostituerede (Isachsen, et al., 1993; Lautrup & Heindorf, 2003). Forskeren er forpligtet til at være forsigtig med ”[...] å operere med inndelinger eller betegnelser som gir grunnlag for urimelig generalisering og i praksis medfører stigmatisering av bestemte samfunnsgrupper” (NESH, 2006, s. 22). På den anden side kan det ikke undgås at kategorisere verden omkring os. Kategorier skaber ikke bare orden i vores verden; kategorierne er også med til at bekræfte eller ændre den (Kristvik, 2002). I denne opgave repræsenterer jeg samfundet som forskerstudent og har dermed definitionsmagten, hvilket medfører etiske udfordringer i definitionen og afgrænsningen af målgruppen. Jeg vil derfor forsøge at forvalte denne definitionsmagt ved at redegøre grundigt for indholdet i prostitutionsbegrebet, sexbegrebet og salgsbegrebet.

2.1.2 Prostitutionsbegrebet

Ifølge Weitzer (2010) findes der to yderpunkter inden forskning på prostitutionsfeltet, hvor holdningerne bevæger sig mellem normalisering og fordømmelse. Traditionelt forbindes prostitution med kvinder som sælger seksuelle tjenester til mænd for penge (Bjørndahl, 2010; Jessen, 2010). Begrebet prostitution bliver ofte forbundet med skam og skyld knyttet til den prostituerede, og feminismen har derfor været en vigtig debattør på dette felt. Den traditionelle feminisme beskriver prostitution som seksualiseret vold mod kvinder og forklares med, at kvinder er underlegne mænd økonomisk og seksuelt (Pedersen, 2005). Høigård og Finstad anses for at have bidraget betydeligt til prostitutionsforskningen i Norge og internationalt. De konkluderer i 1993 med, at sexkøb bør kriminaliseres for at vende stigmaet og synliggøre kvinders svage position (Høigård & Finstad, 1993). Set i sammenhæng med Weitzers yderpunkter vil kriminalisering af sexkøb påvirke samfundet til at fordømme køber og ikke sælger. Pedersen (2004) hævder, at skammen er endda større hos mænd som sælger sex, fordi sex mellem mænd stadig er et tabubelagt fænomen og stigmaet derfor bliver dobbelt. Dette vil blive drøftet yderligere i afsnittet ”Usynlighed”.

Prostituerede fremstilles ofte som ofre både i medier og i forskningen (Vedeler, Sasaoka & Mossige, 2006). Leder for Pro Sentret, Liv Jessen kritiserer denne offerrolle, som længe har været et gyldigt perspektiv:

”Objektforståelsen holder ikke, også den prostituerede må tilskrives vilje og subjektivitet. Offerforståelsen kan i beste fall utløse medlidenhet, i verste fall føre til at hun ikke lenger ser på seg selv som et menneske som kan velge – og velge for eksempel noe annet enn prostitusjon” (Pedersen, 2004, s. 7).

Et offerperspektiv, hvor individet lader sig reducere til et objekt, vil ifølge Kippe (2000, 2004b) vanskeligt lade sig forene med et traditionelt syn på maskulinitet, hvor det forventes at mænd er handlende subjekter. Selvom prostitution traditionelt handler om den prostituerede kvinde, dokumenterer forskning, at det ikke kun er kvinder som sælger sex (Larsen & Pedersen, 2005; Pedersen, 2005; West & De Villiers, 1993). Pedersen (2004) hævder i denne sammenhæng, at der ikke er plads til prostituerede mænd i vores sprog, fordi indholdet i prostitutionsbegrebet forbindes med det traditionelle syn på prostitution og der derfor gemmer sig en kvinde i begrebet prostitution. Selvom mandlige prostituerede ikke passer direkte ind i den traditionelle beskrivelse af prostitution, kan prostitutionsbegrebet medføre at mænds sexsalg forbindes med underlegenhed, offerrollen og fordømmelse.

Begrebet *sexarbejde* kan ses som det andet yderpunkt inden prostitutionsfeltet mod normalisering. Begrebet benyttes ofte af organisationer som engagerer sig i prostitueredes velfærd og rettigheder som for eksempel PION⁵ og Pro Sentret. Den traditionelle forståelse af prostitution kritiseres for: ”[...] å frata den prostitueres rasjonalitet og subjektive stemme og for ikke å respektere valget av sexsalg som levevei” (Pedersen, 2005, s. 308). Denne kritik står i kontrast til objektiviseringen og offerrollen knyttet til det traditionelle og fordømmende syn på prostitution. *Sexarbejder* viser til forhold knyttet til normale arbejdsvilkår og herunder rettigheder, krav og valgmuligheder. Begrebet *sexarbejder* formidler således sexsalg som et legitimt arbejde og dermed normaliserer sexsalg. Det traditionelle syn på prostitution og begrebet om *sexarbejde* er begge begreber om prostituerede, men med forskelligt begrebsindhold og afspejler derfor forskellige holdninger til prostitution. Da prostitutionsbegrebet kan ses som tilslørende og snævert vil det medføre et behov for at afklare indholdet i prostitutionsbegrebet.

Begrebet *salg af sex* kan ses som et mere neutralt begreb end prostitution og *sexarbejde*. Det er ikke min hensigt hverken at fordømme eller normalisere salg af sex. At undgå personlige holdningers påvirkning vil dog være et umuligt projekt, da forskere altid vil være påvirket af teorier og holdninger (Lund, 2002). Jeg efterstræber derfor at holde personlige holdninger uden for opgaven i den grad det er mulig, velvidende at både litteratur, teorier og opgavens struktur vil reflektere disse. Trods positive konsekvenser ved at benytte sexsalgsbegrebet, vælger jeg at benytte prostitutionsbegrebet, da jeg vil udfordre og problematisere indholdet i prostitutionsbegrebet forsøge at skabe plads til den prostituerede mand i vores sprog og nuancere forståelsen af prostitution generelt. Prostitutionsbegrebet skal ikke forstås som den traditionelle forståelse af prostituerede som et offer og et objekt. Jeg vil derfor se den prostituerede mand som et individ i et system med gensidig påvirkning. Individet består af både en objektiv og subjektiv side, og individets vilje og handlemuligheder skabes indenfor samfundsmæssige og kontekstuelle rammer. Jeg vælger i tillæg at benytte benævnelsen salg af sex for at skabe variation i sproget.

2.1.3 Sex som gråzone

En redegørelse af begrebet sex vil se forskellig ud afhængigt af hvilket perspektiv vi vælger og er påvirket af tid og sted. Et biologisk perspektiv vil forholde sig anderledes til sex end et

---

⁵ PION, De prostitueres interesseorganisasjon i Norge

sociologisk, psykologisk eller kriminologisk perspektiv. Sexologi betyder læren om kønnene og beskriver menneskets seksuelle adfærd i en psykologisk og samfundsvidenskabelig sammenhæng (Aars, 2011; Diderichsen, 1973). Den seksuelle adfærd er en social adfærd, som oftest udspiller sig i forhold til andre mennesker, og som Pedersen (2005) skriver:

”Et kjærtegn, et kyss, et samleie. Oftest noe som foregår mellom to. Vi sier seksualitet og tenker oss nakenhet. Det enkle ved at bokstavelig talt nakne kropper møtes. Det mer komplekse ved at de to er revet ut av og avkledd sine samfunnsmessige roller” (s. 10).

Vi må altså se den seksuelle adfærd i sammenhæng med samfundet og kulturen og kan derfor ikke beskrive adfærden løsrevet fra dette. Åbenhed om sex er mere accepteret i dagens samfund end tidligere, men paradoks nok er vores sprog på dette område alligevel svært begrænset (Aars, 2011). I dag beskriver teorien om det seksuelle manuskript et reflekterende individ, som sammenhandler med andre inden for et system af normer og instruktioner (Pedersen, 2005). Prostitution kan derfor ses som en afvigende adfærd i forhold til samfundets normer og forventninger, og sexsalg vil således medføre et misforhold mellem individets adfærd og samfundets forventninger.

Samtidig med at sex ikke kan ses løsrevet fra samfundet, kan sex heller ikke ses løsrevet fra den fysiske krop. Vi er mennesker med en fysiologi som skiller mænd og kvinder fra hinanden (Geijerstam, 1973). Selvom køn ikke kan ses som et entydigt begreb, kan sex generelt beskrives at foregå mellem personer med forskelligt køn eller samme køn. Heteroseksuelle personer tiltrækkes af personer af det modsatte køn. Homoseksuel er en betegnelse for personer som oplever en seksuel tiltrækning og orientering til personer af samme køn, mens bifile personer oplever at have seksuel tiltrækning og orientering mod begge køn (Aars, 2011). Jeg vælger ikke at komme ind på transpersoner i denne opgave.

I prostitution kan sex defineres som seksuelle aktiviteter som enten indebærer direkte fysisk kontakt eller indirekte stimulering (Weitzer, 2010). I denne definition inkluderes ikke bare den fysiske seksuelle handling, men også indirekte seksuel stimulering som for eksempel pornografiske billeder og film. Opgaven har fokus på oplevelser knyttet til kroppen og den mellem menneskelige relation set fra den prostitueredes perspektiv, og jeg afgrænser derfor sex i denne opgave til en seksuel aktivitet, som indebærer direkte fysisk kontakt mellem mindst to personer. Formålet med sex kan være reproduktion, opleve nydelse og vise affekt (Aars, 2011). Inden for prostitution knyttes formålet med sex traditionelt til et økonomisk motiv. Seksuelle motiver som nydelse og udforskning af seksuel identitet forbindes derimod

med den traditionelle forståelse af normal sex. Jeg vil ikke afgrænse i forhold til motiv, da mandlig prostitution præges af større grad af gensidighed end man har fundet i den kvindelige prostitutionsforskning (Isachsen, et al., 1993). Seksualitet er ifølge Pedersen (2005) intimt, personligt og socialt. Vores seksuelle identitet har ikke en fast form, men udtrykkes, formes og ændres kontinuerlig gennem følelser, handlinger og relationer. Seksualitet har ifølge Aars (2011) en personlighedsdimension og er bredere end begrebet sex. I forhold til prostitution inkluderes personlighedsdimensionen traditionelt ikke i sexsalget, men jeg vælger ikke at se helt væk fra seksualitetsbegrebet og seksuelle motiv i sammenhæng med mandlig prostitution, da disse forhold kan være med til at belyse at sex nødvendigvis ikke kan afgrænses til en fysiologisk handling i prostitutionen. Sex handler om en mellemmenneskelig kropslig relation, og aktiviteten vil være forbundet med følelser.

Der findes altså store variationer indenfor den menneskelige seksuelle adfærd og derfor også i seksualitetsbegrebet. Variationerne vil medføre at indholdet i det vi kalder normal seksualitet vil være relativt, hvilket står i modsætning til det traditionelle syn på sex. Relativiteten vil medføre vanskeligheder med at opretholde et skarpt skille mellem hvad der forstås som normal sex og hvad der forstås som prostitution. Dette er således med til at belyse at mandlig prostitution findes inden for gråzonen og ikke nødvendigvis i det modsatte yderpunkt af normal seksualitet, som det traditionelle syn på prostitution ellers formidler.

2.1.4 Salg som gråzone

En faglig vejleder⁶ benytter begrebet ”salg/bytte av seksuelle handlinger” i en rapport om ungdom og prostitution (Vedeler, et al., 2006). Sex kan således ikke kun sælges for penge, men også byttes mod eksempelvis husly, stoffer, voksenkontakt eller nærhed. Jeg fremhæver bytteaspektet, fordi det har vist sig at indfange en målgruppe, som tidligere har været vanskelig at se. Det dokumenteres, at flere unge opgiver at have erfaring med prostitution, når modydelsen betegnes som noget andet end penge (Vedeler, et al., 2006). Omskrivning af den materielle gevinst til en gave i stedet for betaling gøre det enklere at acceptere salg af sex (Isachsen, et al., 1993). Hvis det er et mål at indfange en bredere målgruppe i prostitutionsforskningen, virker det derfor nyttigt også at betegne prostitution som en bytterelation.

---

⁶ Ungdom som selger eller bytter sex – en faglig vejleder til hjælpeapparatet utarbejdet av NOVA og Barne- og likestillingsdepartementet

---

Byttebegrebet kan skabe en udvidelse af vores forståelse af modydelsen for sex, som traditionelt er penge. Dermed træder endda en gråzone frem i begrebsindholdet af prostitution. Jeg vælger at afgrænse prostitution til at omhandle sex i bytte mod en materiel gevinst. Jeg ser mig nødsaget til at afgrænse modydelsen til ikke at inkludere relationelle forhold som kærlighed, voksenkontakt og nærhed i bytte for sex, men afviser dermed ikke at prostitution sker inden for en relation. Jeg undlader at afgrænse i forhold til alder, debutalder, etnicitet, kunder og livssituation, fordi mandlige prostituerede ikke er en ensartet gruppe med tydelige karakteristika. Variationen i prostituerede mænds karakteristika vil blive yderligere redegjort for i afsnittet ”Kontekst”.

Jeg vælger således at afgrænse målgruppen til drenge og mænd som har erfaring med salg og bytte af seksuelle tjenester for en materiel modydelse. Det er min hensigt at åbne op og dermed lægge tilrette for fornyelse af indholdet i prostitutionsbegrebet for at skabe mulighed for en bred drøftelse af mandlig prostitution. Jeg vælger altså at benytte prostitutionsbegrebet også om mænd som sælger sex, men fremhæver at begrebsindholdet ikke er det samme som det traditionelle prostitutionsbegreb og på denne måde bidrage til en nuancering af begrebsindholdet.

2.2 Kultur og samfund

Samfundet er i stor grad bestemmende for vores livsvilkår, og kultur er et vidt begreb og rummer alt indlært knyttet til sprog, socialisering og samfund (Morken, 2006). Jeg benytter samfundet også forstået som kultur i denne opgave. Duesund (2007) har udarbejdet en model, som beskriver at individet befinder sig indenfor rammen af kultur og kontekst. Modellen er egentlig ment at illustrere selvpfattelse hos individet, og da modellen er en kropsfænomenologisk model og dermed beskriver samme teori som drøftes i opgaven, ser jeg derfor en overføringsværdi i forhold til mit projekt. I modellen består individet af en objektiv og en subjektiv side, som udtrykker kroppens cirkularitet mellem subjekt og objekt (Duesund, 2007). Samfundet og kulturen skaber således rammer for vores adfærd og holdninger. Selvom der findes regler for social adfærd, er det ikke ensbetydende med at disse efterleves af alle. Morken (2006) beskriver afvigende adfærd som handlinger, der bryder med samfundets og kulturens normer og regler. Mandlig prostitution kan således ses som handlinger, som afviger fra samfundet forventninger i forhold til at efterleve gældende normer og regler i et samfundsperspektiv.

I det følgende vil jeg belyse relevante forhold knyttet til samfundet, kulturen og konteksten, som kan være med til at belyse hvilke livsvilkår den mandlige prostituerede har ved at redegøre for myter, kategorier og lovgivning knyttet til prostitutionsfeltet. Derefter redegør jeg for den mandlige prostitutions omfang, indhold og organisering, som kan belyse den mandlige prostitueredes kontekst. Dette er et vigtigt baggrundselement for tematisering af samfundets påvirkning på individets oplevelser med henblik på at kunne drøfte mandlig prostitution i et kropfænomenologisk perspektiv, fordi perspektivet ser individet i verden. Den samfundsmæssige og kulturelle påvirkning skal ikke forstås som en ensidig påvirkning på individet, men som en situeret væren i verden (Rossholt, 2008). Hver person vil opleve sin virkelighed, som en situeret væren i verden, men denne opdeling er tænkt at illustrere forhold knyttet til samfundet for at give et billede af verden, som kan omgive mandlig prostitution. Denne del af modellen illustrerer gensidigheden mellem individet og samfundet tydeliggør derfor individet *i* verden, mens forholdet mellem subjekt og objekt i individet drøftes i kapitel 3, 4 og 5 med fokus på *individet* i verden.

2.2.1 Myter og kategorier

Jeg vil fremhæve myter og kategorier som er med til at påvirke synet på mandlig prostituerede i dagens samfund for at udfordre det traditionelle syn på prostitution og dermed indholdet i prostitutionsbegrebet.

Offer eller handlende individ?

Myter om trækkerdrengen (gategutton) og gigoloen er med til at dele det mandlige prostitutionsfelt ind i to kategorier. I hver kategori ligger der blandt andet en henvisning til hvem den mandlige prostitueredes kunde er. Trækkerdreng sælger sex til mænd og præsenteres ofte som unge drenge fra belastede hjem med tidlig prostitutionsdebut i gadeprostitution og stofmisbrug (Kippe, 2004b). Trækkerdrengen kan knyttes til den ene yderlighed af prostitutionsfeltet som et offer, hvor sexsalget ses med fordømmelse. Gigoloer sælger sex til kvinder og præsenteres som vellykkede forførere (Kippe, 2004b). Kippe (2004b) skriver, at ideen om gigoloen ikke har ført til samme tabubelagthed som trækkerdrengen. Gigoloen kan leve op til normerne knyttet til maskulinitet og dermed være den aktive i udførelsen af den seksuelle tjeneste. At indtage en aktiv rolle i sexrelationen er forenelig med samfundets forventning om rollefordeling, og den mandlige prostituerede vil

dermed opretholde en vis grad gensidighed i den seksuelle relation, som kendetegner normal sex og seksualitet. Trækkerdrengen anses i modsætning til gigoloen som den passive part i sexhandlingen, hvilket medfører at den seksuelle relation kan karakteriseres som ensidig. Gigoloer kan ses som handlende individer, mens trækkerdrengen er et objektiviseret og passivt offer. Disse kategorier kan ses som yderpunkter inden prostitutionsfeltet, men vil fremhæve at mandlig prostituerede ikke nødvendigvis enten er en gigolog eller en trækkerdreng, men ofte befinder sig i gråzonen imellem. Alligevel vil karakteristika som ensighed, gensidighed, passivitet og aktiv rolle fra disse kategorier være nyttige i drøftelsen af perspektivet på mandlig prostitution.

Hierarki

Den lykkelige hore? En person som sælger sex til hvem han vil, til en god pris, hvor den prostituerede sætter grænserne, opretholder distance til kunden og samtidig kan nyde sex uden at blive skadet socialt og emotionelt. Dette kan være idealet, men virkeligheden ligger nok nærmere at prostituerede oplever både positive og negative sider ved prostitutionen og derfor er fyldt med paradokser (Kippe, 2004b). Myten om den lykkelige prostituerede opstår blandt andet på baggrund af beskrivelse af prostitution som hierarkisk. Høigård og Finstad (1993) beskriver hvordan prostitution kan inddeles i et hierarki i forhold til hvordan sexsalget er organiseret. Øverst i hierarkiet findes såkaldte luksusprostituerede eller escorte, efterfulgt af personer, som arbejder på massageinstitutter, efterfulgt af sexsalg fra lejligheder. Disse udgør indendørsmarkedet. Nederst findes personer som sælger sex på gaden, som oftest forbindes med stofafhængighed og betegnes som udendørsmarkedet. Prostitutionsmarkedet kan præsenteres som et hierarki og opdeles således i det indendørs- og et udendørsmarked (Bjørndahl, 2010; Tveit & Skilbrei, 2008).

Beskrivelsen er hentet fra det kvindelige prostitutionsmarked, men kan have overføringsværdi til det mandlige prostitutionsfelt, fordi begge markeder præges af et udendørs- og indendørsmarked (Bjørndahl, 2010). Hvis den mandlige prostituerede befinder sig øverst i hierarkiet kan han se ned på andre som sælger sex, hvilket kan have en legitimerende effekt både for ham selv og for samfundet (West & De Villiers, 1993). Dette kan ses som adfærd knyttet til det specialpædagogiske felt, hvor personer som har det vanskeligt socialt og emotionelt hævder sig ved at undertrykke personer som har det værre (Zionts, Zionts, & Simpson, 2002). Det ligger uden for denne opgaves ambition at hævde hvorvidt den lykkelige

hore findes i mandlig prostitution eller ikke, men beskrivelsen af organiseringen af sexsalget og den mulige oplevelse af en hierarkisk rangordens legitimerende effekt vil være nyttigt element i drøftelse af den mandlige prostitueredes kontekst.

Seksuelle motiver

En myte om mandlig prostitution handler om synet på mandens seksualitet som utømmelig sexlyst. Med et umætteligt sexbehov vil dette syn medføre at mandlig prostitution legitimeres som motiv for at tilfredsstille sexlyst, da den prostituerede ville have haft lige meget sex, selvom han ikke havde fået betalt for det. At hævde manden har lyst og er parat til sex hele tiden, beskrives af Aars (2011) som en myte. Alligevel vil jeg ikke udelukke det seksuelle motiv i prostitution, da mandlig prostitution beskrives som mere gensidig end den kvindelige prostitution (Isachsen, et al., 1993). Det seksuelle motiv kan også handle om udforskning af seksuelt orientering og identitet. Det beskrives at mandlige prostituerede kan sælge sex, fordi de er usikre på deres seksuelle identitet og får mulighed til at afprøve og udforske dette ved at sælge sex til andre mænd (Aars, 2011; Vedeler, et al., 2006). Jessen (2010) sår tvivl om udforskning af seksuel identitet som eneste motiv til prostitution og skriver: ”Vi snakker av og til om at gutter som selger sex gjør dette fordi de vil teste ut sin seksualitet. Jeg har til gode å høre samme argument om jenter som selger sex” (s. 5). At se mandlig prostitution udelukkende som en udforskning af sin seksuelle identitet kan være tegn på manglende kundskab om kompleksiteten af fænomenet.

Andre motiver knyttet til mandlig prostitution beskrives som økonomiske eller sociale så som lettjente penge, husly, mad, spænding, venskab, rusmidler, omsorg eller tvang (Bjørndahl, 2010; Kippe, 2004b; Vedeler, et al., 2006). Takman (1973) ser økonomi som den vigtigste årsag til prostitution, men finder samtidig at der selv i veludviklede samfund med relativ høj levestandard alligevel forekommer salg af sex. Motiverne for at sælge sex vil derfor være sammensatte og varierer fra person til person, men i forhold til samme individ. Motiverne for at starte med prostitution kan være anderledes end motiverne for at fortsætte med prostitution (Bjørne-Fagerli, 2007; Møllhausen, 2009). Jeg har ikke som ambition at beskrive mandlig prostitueredes motiver mere dybdegående i denne opgave, men vil fremhæve at mandlig prostitution ikke bør ses som udelukkende motiveret af seksuel identitetsudforskning eller sexlyst. På den anden side afskriver jeg ikke seksuelle motiver i mandlig prostitution.

Kategorier baseret på myter og begrænset kundskab kan være med til at opretholde tabuer og stigma knyttet til fænomener (Goffman, 1975; Kippe, 2004b). Med ambition om at problematisere det traditionelle syn på prostitution, vil denne type kategorier kunne modvirke fornyelse af prostitutionsbegrebet, fordi det fastholder, det vi tror findes. Om prostitutionsbegrebet også skal omfavne mandlig prostitution, forudsættes det derfor at fænomenet afmystificeres, variationerne inden feltet beskrives og oplevelse ses som relativ og påvirket af samfund og kontekst.

2.2.2 Lovgivning og holdninger

Ifølge Pro Sentret (2005) regulerer samfundet prostitution gennem sociale normer, moralsk fordømmelse og lovgivning. Samfundet vil indtage en holdning i spektret mellem ikke-kriminalisering, legalisering og kriminalisering af prostitution, og strategierne vil således være med til at afspejle samfundets holdning. I Norge benyttes en kombination af disse strategier (ProSentret, 2005). Jeg vil tematisere samfundets syn på prostitution ved at redegøre for lovgivningen på dette felt.

Lov om forbud mod sexkøb har været under bearbejdelse siden 2007 (Tveit & Skilbrei, 2008) og trådte i kraft 1. januar 2009 (Justis- & politidepartementet, 2008). Til sammenligning med nabolandene har Sverige siden 1999 forbudt sexkøb, mens der i dag ikke findes et forbud mod at købe sex i Danmark og Finland. Ingen af landene har forbud mod salg af sex (Justis- & politidepartementet, 2000). Hensigten med lovgivningen er blandt andet at ændre holdninger og praksis for at reducere omfanget af prostitution (Tveit & Skilbrei, 2008). Således markerer samfundet, at prostitution er et uønsket samfundsfænomen.

Samfundet har frem til de sidste årtier regnet personen som sælger sex som problemet i prostitutionen (Tveit & Skilbrei, 2008). Lov om forbud mod sexkøb tager sigte på, at straffe kunden i prostitutionsrelationen, og både tidligere og nuværende lovgivning har således til hensigt undgå at skade den prostituerede (Justis- & politidepartementet, 2000; Straffelovkommisjonen & Hedlund, 1997; Takman, 1973). Dette er foreneligt med Høigård & Finstad (1993), som hævdede at lovgivningen vil vende stigmaet og få samfundet til at fordømme køberen i stedet for den prostituerede. Uanset hvem som skyldpålægges, reflekterer lovgivningen stadig prostitutionsvirksomhed som uønsket adfærd.

Kriminaliseringskonsekvenser

I perioden omkring kriminaliseringen av sexkøberer fremførtes⁷ der argumenter for, hvorfor forbud mod sexsalg ikke er at foretrække, og hvorfor prostituerte indirekte vil kunne påvirkes negativt av sexkøbsloven. En konsekvens av kriminalisering av sexsalg vil kunne straffe de svage i samfundet, hvilket ikke er ønskelig, fordi kriminalisering av sexkøp kan have utilsigtede virkninger for prostituerte (Justis- & politidepartementet, 2000). Sexsalget kan påvirkes, fordi politiet vil holde øje med dem i forbindelse med jagten på sexkøberer (Tveit & Skilbrei, 2008). Den prostituerte må holde sit sexsalg skjult for politiet for at beholde sine kunder. Et skjult sexsalg kan føre til øget risiko for, at handlen foregår på inhumane vilkår, og at terskelen for at søge hjelp øges (West & De Villiers, 1993). Pedersen (2004) hevder, at få mandlige prostituerte har kontakt med hjelpeapparatet.

Seksuelle og psykiske skader hos prostituerte oppstår i et samspill med individets øvrige livsbetingelser (Lautrup & Heindorf, 2003). Der ses en sammenheng mellom grad av desperation etter penge, afhengighet av prostitutionen, sårbarhet og viljen til at ta chancer og løbe risikoer. ”Å ta risikoer og sjanser innebærer at kunden bestemmer premissene i prostitusjonshandlingen” (Bjørndahl, 2010, s. 44). Et skjult sexsalg kan medføre et større behov for hjelp, mens lovgivningen samtidig kan medføre en endnu større begrensning for at kunne hjelpe prostituerte, vanskeligheter med at få mere kundskab om dem og vanskeliggjøre reguleringen av feltet (Bjørndahl, 2010; Justis- & politidepartementet, 2000; ProSentret, 2011). Samtidig placeres både kunden og den prostituerte i randzonen av samfundet, da prostitusjonsrelasjonen kriminaliseres. Men som Jessen (2010) skriver, er det ikke alle prostituerte som tager skade av prostitution. Om mandlige prostituerte får sociale og emotionelle problemer vil således afhenge av både individuelle forudsætninger og samfundets påvirkning, men det er alligevel viktig at fremhæve at lovgivningen kan have negativ påvirkning på den prostituerte.

Prostitution anses stadig for at være et onde for samfundet og bør derfor begrenses i størst mulig grad (Justis- & politidepartementet, 2000). Samfundets syn på prostitution fortæller, at prostituerte bør hjelpes til at komme ud av sexsalget, fordi det er skadende for den prostituerte (Jessen, 2010). Det kan udledes av lovgivningen at samfundet forsøker at formidle et anderledes syn på prostitution end tidligere, men at kriminaliseringen av prostitusjonskunden alligevel medfører, at prostitution og den prostituerte stadig vil ses med

---

⁷ Seminar: Fremtidens prostitusjonspolitik, Litteraturhuset 12.05. 2010 i regi av PION og Skeivt Forum

fordømmelse og forbindes med skyld og skam. Lovgivningen er derfor med til at reflektere samfundets holdning til prostitution og bidrager til at påvirke synet på fænomenet. Samfundets syn på prostitution vil have påvirkning på prostitueredes oplevelse, da deres oplevelse ikke kan ses løsrevet fra samfundet som udgør en del af deres sociale verden (Thøgersen, 2004).

2.3 Kontekst: mandlig prostitution

Kontekst skal her forstås som situationer inden for kulturen og samfundet, som påvirker individets oplevelse (Duesund, 2007). Kontekst i den kropsfænomenologiske teori og filosofi skal forstås som menneskets sociale verden forstået som samfund, kultur og kontekst. I dette afsnit redegøres konteksten forstået som den mandlige prostitutions omfang, organisering og indhold. På grund af manglende kundskab vil jeg kun kunne antyde omfanget af mandlig prostitution i Norge. Afslutningsvis vil jeg skabe en overgang fra fokus på samfund og kontekst til fokus på individet gennem at belyse udfordringer knyttet til usynlighed.

2.3.1 Omfang

Fafos⁸ kortlægning af det norske prostitutionsmarked er udarbejdet på bestilling af Justis- og politidepartementet i forkant af sexkøbsloven (Tveit & Skilbrei, 2008). Rapporten har ikke inkluderet mænd i deres undersøgelse og skriver følgende om denne afgrænsning:

”Det er grunn til å tro at det foregår et betydelig omfang prostitusjon der menn selger seksuelle tjenester til menn, men kunnskapen om denne formen for prostitusjon er for mangelfull” (Tveit & Skilbrei, 2008, s. 24).

Undersøgelsen giver således ikke et fuldstændigt billede af prostitutionen i Norge, men afgrænsningen er vigtig i forhold til at fremhæve, at mænd som sælger sex findes, og at vi ikke ved nok om dem. Jeg benytter derfor kundskab fra rapporten så langt dette er meningsfuldt, da visse begreber kan bruges om prostitution generelt og derfor have overføringsværdi til det mandlige prostitutionsfelt.

Resultater i den faglige vejleder om unge der sælger eller bytter sex viser, at tre gange så mange unge drenge rapporterer at have solgt sex end piger (Vedeler, et al., 2006). Omfanget af unge drenge med prostitutionserfaring varierer, men ligger på mellem 2,1% og 5,4%

---

⁸ Fafo, stiftelse som forsker på arbejdsliv, velferdspolitik og levekår, nasjonalt og internasjonalt, www.fafo.no

(Bjørndahl, 2010). Der findes ingen ny kvantitativ forskning om prostituerede mænd over 18 år. De nyeste resultater fra en seksualvaneundersøgelse i 1992 viste, at 1% af mændene havde solgt sex (Bjørndahl, 2010). Fafos kortlægning fandt i deres undersøgelse at 2% af annoncerne på internettet var knyttet til mandlige prostituerede (Tveit & Skilbrei, 2008). Disse tal antyder at mandlig prostitution er en lille målgruppe, men samtidig er der grund til at tro, at der forekommer underrapportering på dette felt.

Forskningsresultater er afhængige af hvordan vi undersøger fænomenet (Lund, 2002). I det kropsfænomenologiske perspektiv vil mennesket bære sine erfaringer med sig (Merleau-Ponty, 2006). Dette betyder at det essentielle er *om* en person har oplevet at sælge sex, og det kan derfor være nyttigt at undersøge omfanget af mænd med prostitutionserfaring. Desuden bør faren for at undersøgelser ikke klarer at indfange alle variationerne på det mandlige prostitutionsfelt problematiseres, fordi feltet er komplekst og sammensat (Bjørndahl, 2010; Tveit & Skilbrei, 2008). Store variationer fordelt på et lille omfang, vil medføre at mangfoldigheden fordeles på få personer. En snæver definition af mandlig prostitution vil medfører, at undersøgelserne ikke repræsenterer hele det mandlige prostitutionsfelt. At få et billede af den mandlige prostitutions omfang i Norge kan dermed være med til at belyse udfordringerne knyttet til en entydig beskrivelse af mandlige prostituerede.

2.3.2 Organisering

Prostitutionsmarkedet beskrives som differentieret og i kontinuerlig ændring med aktører med forskellige og sammensatte behov (Tveit & Skilbrei, 2008). Rapporten beskriver en udvikling af organiseringen af sexsalget fra gadeprostitution og restaurantprostitution i 1980'erne, til massageinstitutter i 1990'erne, til lejlighedsprostitution og brug af annoncer (Tveit & Skilbrei, 2008). Forskning om mandlig prostitution i Norge beskriver synlig prostitution af unge drenge i området ved centralstationen i perioden fra slutningen af 1980'erne og i begyndelsen af 1990'erne, som nu er forsvundet (Isachsen, et al., 1993). En stadig større del af prostitutionen er i dag flyttet til internettet, og det hævdes at den største del af kontaktformidlingen sker netop på denne arena (Bjørndahl, 2010). Den mandlige prostitution kan således også beskrives at være flyttet fra et udendørsmarked til et indendørsmarked.

Internettet beskrives som diskret og tilgængelig og virker derfor egnet til et marked, som er stigmatiseret og tabubelagt (Kippe, 2004b). Der findes escorte- og prostitutionsnetsider, hvor sexsalget er synligt og åbenlyst, og der findes kontaktforummer for kontaktetablering, som i

udgangspunktet ikke har prostitution som mål, men hvor kontaktetablering af kontakt mellem mandlige prostituerede og kunder alligevel finder sted (Bjørndahl, 2010). Disse internetsider beskrives nærmere i kapitel 4.

I kontaktforummer på internettet foregår kontaktetableringen gerne i koder, som er vanskelig at forstå for udenforstående (Bjørndahl, 2010). Koder hævdes også at være en svært benyttet metode i kontaktetableringen på andre arenaer som på gaden og på diskoteker og barer (Bjørndahl, 2010; Isachsen, et al., 1993; Lautrup & Heindorf, 2003). En anden arena som beskrives er træfsteder for homofile som for eksempel saunaer. Videre forekommer der prostitution i miljøer med rusmidler, hvor sex også byttes mod stoffer. Forskning viser at mandlige stofafhængige på samme måde som mange kvindelige stofmisbrugere har haft erfaring med salg af sex (Bjørndahl, 2010). Undersøgelserne om unge med prostitutionserfaring beskriver desuden drenge, som opholder sig hjemme hos mænd i nærområdet, hvor sex byttes mod blandt andet voksenkontakt, computerspil og mad (Larsen & Pedersen, 2005; Vedeler, et al., 2006).

Tveit og Skilbrei (2008) understreger vigtigheden i at have kundskab om prostitutionsmarkedets og dets aktørers fleksibilitet. Organiseringen ændres altså i takt med samfundets rammebetingelser som for eksempel lovgivning og prostitueredes behov. Selvom der forekommer ændringer i prostitutionens organisering over tid, vil ændringerne være hovedtendenser, og der forekommer således stadig salg af sex på gaden bare i et mindre omfang. Kundskab og oversigt om den mandlige prostitutionsorganisering er nyttig for at give et indtryk af variationerne på dette sammensatte felt. At det traditionelle syn på prostitution ikke har ændret sig mærkværdigt kan belyse at tid alene ikke medfører ændring af holdninger og syn på prostitution. Perspektivet må aktivt udfordres for at skabe ændringer i synet på prostitution gennem for eksempel kundskab om mandlige prostituerede.

2.3.3 Indhold

Størstedelen af prostitutionskunder er mænd både i den kvindelige og mandlige prostitution (Lautrup & Heindorf, 2003; Pedersen, 2005; Tveit & Skilbrei, 2008). Kunderne i den mandlige prostitution er oftest bifile mænd, som lever i heteroseksuelle forhold (Bjørndahl, 2010). Det virker dog ikke nødvendigvis som en forudsætning, at den mandlige prostituerede definerer sig selv som homofil eller bifil for at sælge sex til mænd, som derfor skal homofili forstås som homofile handlinger. Homofile handlinger har frem til 1970'erne været

kriminaliseret, og den efterfølgende periode var præget af debat om homofiles rettigheder og kampagner mod seksuelt smittefarlige sygdomme (Aars, 2011). Homofili kan enten ses som en afvigende adfærd eller som en mulig variant af menneskelig adfærd (Israel, 1973). I følge flere er homofili stadig knyttet til mange tabuer og stigma i dagens Norge, selvom der har været en betydelig positiv udvikling på feltet (Aars, 2011; Pedersen, 2004). At homofil orientering leves ud eller udforskes gennem prostitution enten som kunde eller sælger kan fortælle noget om oplevelse af samfundets holdninger til homofile. Dette bekræfter således påstanden om, at menneskets oplevelser ikke kan ses løsrevet fra den sociale verden.

Stigmatisering

Et stigma er en betegnelse på synlige handlinger eller kendetegn som en person bliver diskrediteret for (Goffman, 1975). Om handlingen ikke er synlig vil den kunne betegnes som en potentiel diskrediteret handling (Goffman, 1975). Prostitution og homofili er umiddelbart ikke synlige handlinger og vil kunne ses som potentielle stigma så længe handlingerne holdes skjult, og som stigma hvis handlingerne bliver kendt. Prostituerede i homofile miljøer har, ifølge Pedersen (2004) erfaring med at skamme sig over at skamme sig. Mænd som sælger sex til mænd kan opleve et dobbeltstigma, fordi fænomenet både knyttes til prostitution og homofile handlinger (Pedersen, 2004). På den anden side kan stigma knyttet til homofili også opleves som en type beskyttelse, fordi mandlige prostituerede allerede lever med et stigma, eller de oplever større accept for deres sexsalg inden for visse homofile miljøer (Koken, Bimbi, & Parsons, 2010). Kriminaliseringen af prostitutionsrelationen kan desuden medføre endnu et stigma, da kriminalitet også kan ses som et stigma (Hauge, 2001). Om mandlig prostitution opleves stigmatiserende kan kun den prostituerede selv fortælle, men mandlige prostituerede vil ikke undgå at leve i en verden som formidler holdninger til hans adfærd.

Prostitutionssex

Prostitutionens kunder er enten nye eller gamle (Bjørndahl, 2010). Dette betyder at den prostituerede både kan have faste kunder og/eller nye korte bekendtskaber. Salget kan handle om analsex, oralsex og/eller onani (Weitzer, 2010). Salget kan foregå på timebasis, aften/nat eller over en længere periode og kan således også handle om restaurantbesøg, bytur og sex som afslutning på aftenen eller rejser til udlandet (Bjørndahl, 2010; Isachsen, et al., 1993; Lautrup & Heindorf, 2003).

Den mandlige prostituerede kan enten have en aktiv eller passiv rolle i sexhandlingen eller indtage begge roller afhængig af hvem som penetrerer. Disse benævnes som henholdsvis top, bottom og versatiles. Moskowitz & Hart (2011) hævder, at mandlige homofiles roller er væsentlige mere alsidige end hetroseksuelles knyttet til penetrering, fordi manden både har en penis og et hulrum. Det debatteres om rollen i sexhandlingen er knyttet til identitet eller seksuelle præferencer (Moskowitz & Hart, 2011). På escorte- og prostitutionsnetsiderne beskrives den prostitueredes rolle i profilen, og kunden kan således søge efter en prostitueret, som kan matche kundens præferencer. Anonymiteten bliver i varetaget gennem kontaktetablering over internettet sammenlignet med at sælge sex på gaden (Bjørndahl, 2010). Den mandlige prostitutionssex præges således af større grad af deltagelse og gensidighed end det traditionelle syn på prostitution reflekterer.

2.3.4 Usynlighed

Hovedkonklusionen og titlen på feltbeskrivelsen af det mandlige prostitutionsmarked er "Et usynlig marked" (Bjørndahl, 2010). Usynlighed kan handle om uvidenhed, mangel på kundskab, intolerance og fordømmende holdninger. Til et seminar om fremtidens prostitutionspolitik⁹ blev der rejst debat om sexkøbsloven udarbejdelse på baggrund af moralsk panik. Denne påstand blev argumenteret med at samfundet søgte handlekraft, fordi nigerianske kvinders åbenlyse og aggressive sexsalg i Oslo centrum stødte folk. Går prostitutionsmarkedet under jorden vil lovgivningen virke mod sin hensigt, hvilket vil tematiseres i en fremtidig evaluering af loven. Det er i dag lidt over to år siden den nye sexkøbslov trådte i kraft. Det hævdes at prostituerede generelt har fået dårligere kår, og at loven har medvirket til at gøre salg af sex usynlig (Sortodden & Lekanger, 2011). Loven var således et middel for at reducere den synlige prostitution. Den i udgangspunktet usynlige mandlig prostitution er blevet endnu mere usynlig.

På den anden side vil prostituerede ønske at være synlige over for kunderne, da dette er en forudsætning for kontaktetableringen og medfører at mandlige prostituerede ikke er usynlige for alle. Prostituerede lever ofte et dobbelt liv, fordi sexsalget er knyttet til stigma, skam og tabuer (Lautrup & Heindorf, 2003). Konsekvenserne for den prostituerede vil kunne være social isolation og ødelagte sociale relationer, et liv med løgne og hemmeligheder. Mandlige prostituerede kan få udfordringer med at skille private og forretningsmæssige relationer

⁹ Seminar: Fremtidens prostitutionspolitik, Litteraturhuset 12.05. 2010 i regi av PION og Skeivt Forum

(Lautrup & Heindorf, 2003). Dette forklares med, at en stor andel mandlige prostituerede er homofile og derfor opsøger samme arenaer for at træffe både kunder og private relationer (Lautrup & Heindorf, 2003). Relationen kan holdes skjult for at beskytte sig selv mod samfundets holdninger og potentielle stigma. Multistigmaet vil kunne medføre at mandlige prostituerede ikke vil ønske at dele sine erfaringer med udenforstående af frygt for hvad som møder dem. At mandlige prostituerede oftest sælger sex via internettet som præges af anonymitet og diskretion medfører, at de dermed ikke automatisk vil have andre med lignende erfaringer at snakke med (Bjørndahl, 2010). En prostitueret skriver at: ”Vi är så osynliga att vi inte ens ser verandra, och ibland inte ens oss själva” (Johannes, 2004, s. 11). Ved ikke at fortælle om sine erfaringer vil de også kunne blive usynlige for sig selv (Kippe, 2004a). Dette betyder at mandlig prostitution kan ses som både usynlig og isoleret. I tillæg findes der personer som ikke definerer sig selv som prostituerede og der findes personer som hævder de ikke trænger til hjælp. Disse vil medføre at en del af den definerede målgruppe usynliggøres.

Hjælpetrængende?

Prostitutionsfeltet er ikke det eneste område med udfordringer knyttet til definitioner og kategorier. Specialpædagogikken arbejder med udfordringer knyttet til diagnoser og mærkelapper (Skogen, 2005). Udfordringen ligger i hvilken grad personers vægring mod at kategoriseres som hjælpetrængende mødes med accept og forståelse. Definitioner og kategorier er velmenende, da de er med til at skabe forståelse fra miljøet og kan bruges til at gøre krav på sine rettigheder i samfundet (Skogen, 2005). Oplevelse af prostitution kan foruden mærkelapper og kategorisering hænge sammen med måden prostitution forklares. Inden attributionsteorien er der forskel på individets oplevelse afhængig af om prostitution forklares som en egenskab eller ses som en handling ud fra graden af kontrol individet oplever (Skaalvik & Skaalvik, 2005). En udfordring er at gøre prostitutionsbegrebet bredt nok til også at rumme personer som nødvendigvis ikke har behov for hjælp, men det forudsætter at prostituerede ikke skal forstås som ofre. Manglende kundskab og forståelse kan være medvirkende til at opretholde og forstærke myter, tabuer og stigma og en ændring forudsætter derfor at det traditionelle syn på prostitution revurderes. Kundskab om konteksten og samfundet som omgiver den mandlige prostituerede er en del af beskrivelsen af den prostitueredes oplevelse, fordi den sociale verden påvirker hans oplevelser og derfor ikke kan ses løsrevet fra den.

2.4 Individ: Et skille mellem krop og følelser?

Dette afsnit er en indledning til drøftelsen af perspektiver på mandlig prostitution med fokus på individets oplevelse. Forskellige perspektiver vil medføre forskellig forståelse af individets oplevelse, hvilket vil illustreres ved at se mandlig prostitution i lyset af det dualistiske perspektiv og det kropsfænomenologiske perspektiv.

En normal seksuel relation er som tidligere nævnt forbundet med gensidighed, hvor intimitet og nydelse gennem sex ses som et mål for sexhandlingen (Aars, 2011; Pedersen, 2005). Prostitution kan beskrives som instrumentel sex og forbindes med ensidighed, hvor sex ses som et middel for at opnå en materiel gevinst jf. drøftelser om definition af prostitution. Tidligere forskning dokumenterer, at prostituerede søger at skille mellem prostitutionssex og normal sex, og at prostituerede i denne forbindelse benytter sig af forskellige slags beskyttelsesstrategier (Høigård & Finstad, 1993). Beskyttelsesstrategierne skal skabe afstand til kunden og beskytte ”det egentlige jeg” fra at blive invaderet og ødelagt af kunderne. ”Det egentlige jeg” forbindes traditionelt med et individs følelser og subjektive side, men som vi skal se findes der i det kropsfænomenologiske perspektiv ikke et indre mennesket (Merleau-Ponty, 2006). En prostitueret fortæller:

”Underlivet leies ut. Men ikke mer. Tankene mine får du aldri. Ikke sinnet, ikke sjelen [...] Jeg er ikke til stede. [...] kroppen er ikke den samme kroppen – den som kunden får er ikke den virkelige kroppen, den er ikke min.” (Høigård & Finstad, 1993, s. 107).

Høigård og Finstad (1993) beskriver, at prostituerede opnår et skille mellem prostitutionssex og privat sex gennem *ikke berøring av vigtige kropsdele og ikke-deltagelse*. Ved at reservere bestemte dele af kroppen til den normale sex og undgå for eksempel at kysse med kunden, beskrives det at den prostituerede skaber afstand til kunden og dermed et skille mellem prostitutionssex og normal sex. Andre strategier kan være brug af kondom, at tage stoffer, undgå faste kunder, tænke på noget andet eller at gennemføre sexhandling hurtigst mulig (Høigård & Finstad, 1993). Dermed beskrives prostituerede at opstille en række præmisser og krav i deres sexsalg for at beskytte sig selv emotionelt. Hensigten er at begrænse salg af sex til salg af den legemlige, fysiske og objektive krop til kunden (Høigård & Finstad, 1993). At beskytte jeg’et forudsætter, at det er mulig at skille et såkaldt *jeg* fra kroppen. Jeg opfatter således grænserne og præmisserne som virkemidler for at opnå et skille mellem prostitutionssex og privat sex forstået som et skille mellem krop og følelser hos prostituerede.

Traditionelt i prostitution sættes kundens seksualitet og kundens nydelse i fokus frem for den prostitueredes (Højgård & Finstad, 1993). Larsen & Pedersen (2005) beskriver hvordan nydelse ikke nødvendigvis kun er forbeholdt kunden og dermed fjerner noget af den ensidighed som kendetegner prostitution traditionelt. Desuden vil den prostituerede mand oftere end kvinder måtte indtage en aktiv rolle i sexhandlingen forstået som den penetrerende, da den mandlige homofile rolle muliggør at være enten top eller bottom eller begge dele (Moskowitz & Hart, 2011). Dette vil medføre vanskeligheder med at beskytte sig selv gennem ikke-deltagelse i sexhandlingen, når homofile handlinger muliggør at den prostituerede også kan indtage en aktiv rolle.

Isachsen, Jessen og Solevåg (1993) fandt i deres projekt, at kvinder i prostitution havde tydelige præmisser og grænser for deres sexsalg, mens de ikke fandt denne type grænser hos prostituerede mænd. Mandlig prostitution kan derfor karakteriseres som mere gensidig og forudsætter større grad af deltagelse, hvilket vil medføre, at det ellers klare skille mellem prostitutionssex og normal sex ikke altid opretholdes i prostitutionen generelt og særligt i den mandlige prostitution (Isachsen, et al., 1993; Larsen & Pedersen, 2005). Manglen på tydelige og klare præmisser kan betyde flere ting. Det kan betyde at mænd som sælger sex ikke har samme muligheder for at beskytte sig, at prostituerede mænd beskytter sig på en anden måde eller at de ikke har behov for at skille mellem prostitutionssex og normal sex. Set på baggrund af disse drøftelser er prostitueredes mænds *mulige* udsathed en vigtig del af mit motiv for at drøfte forhold knyttet til mænds oplevelse af prostitution. Tidligere forskningslitteratur har derfor sat en undring igen; en undring over hvordan forholdet mellem krop og følelser opleves i mandlige prostitution og hvad et alternativt perspektiv vil betyde for forståelsen af forholdet mellem krop og følelser knyttet til prostitution.

2.4.1 To perspektiver på krop og følelser

Dualismen er en filosofisk tradition, som blandt andet er beskrevet af Descartes (Thøgersen, 2004). Descartes hævder, at menneskets eksistens er forankret i jeg'et som tænkende subjekt. Kroppen som objekt og det tænkende subjekt ses derfor som to forskellige aspekter ved mennesket (Carman, 2008; Thøgersen, 2004). Dualismen skiller således mellem kroppen som et objekt og subjektive følelser. prostitueredes forsvarsstrategier som beskrevet i prostitutionsforskningen, opfatter jeg som strategier for at skille mellem krop og følelser. Et skille mellem krop og følelser kan derfor minde om et dualistisk perspektiv.

Et skille mellem subjekt og objekt vil ikke være mulig ifølge Merleau-Pontys tænkning. Merleau-Ponty hævdes at være kroppens filosof og grundlægger af kropsfænomenologien (Thøgersen, 2004). Han skriver at oplevelsen af verden er forankret i kroppen, og at oplevelsen kommer af en cirkularitet mellem at have en krop og være en krop (Merleau-Ponty, 2006). Det kropsfænomenologiske perspektiv skiller i modsætning til dualismen ikke mellem krop og følelser, da mennesket føler og oplever verden gennem kroppen. Hvis disse to filosofiske traditioner relateres til fænomenet prostitution, vil de på grund af deres forskellige forståelse af menneskets eksistens og oplevelse sige noget forskelligt om fænomenet.

Kritikere af objektforståelsen og offerrollen knyttet til prostitution skriver, at vi ikke ser kvinden bag kroppen, når vi snakker om prostitution (Riis-Jørgensen, Otzen, & Jensen, 2006). Dette udsagn er illustrerende for det skille Descartes hævder findes. Hvis vi ikke ser kvinden bag kroppen, må det betyde at personen kan findes et andet sted end *i* kroppen. Jeg er enig i, at vi må se den prostituerede som mere end et objekt, og det er muligt at udtalelsen har til hensigt at formidle dette budskab. Denne type udtalelser er med til at illustrere samfundets traditionelle og forankrede opfattelse af et muligt skille mellem krop og følelser. Samfundets traditionelle forståelse af forholdet mellem subjektet og objektet i individet kan således også have påvirket prostitutionsfeltets forståelse. Jeg ønsker at undersøge hvordan et kropsfænomenologisk perspektiv kan bidrage til at belyse et felt, som synes at præges af det dualistiske syn. I det kropsfænomenologiske perspektiv vil oplevelse og følelser være forankret i kroppen, hvilket medfører at krop og følelser ses som uadskillelige og afhængige af hinanden. Kropsfænomenologien kan sige noget om hvordan mennesket gennem at have en krop og at være en krop i verden oplever, uden at fortælle hvad mennesket oplever.

3 Kropsfænomenologi

I dette kapitel introduceres fænomenologi, efterfulgt af den fænomenologiske metode, som vil blive yderligere drøftet i kapitel 4. Derefter giver jeg en indføring i Merleau-Pontys filosofi ved at gøre rede for hvor han har hentet sin inspiration fra og videreudviklet begrebet om *det værende* og intentionalitetsbegrebet samt belyser dette perspektivs syn på oplevelse. Jeg vil redegøre for Descartes' dualisme for at kunne drøfte, hvad vi er på vej væk fra og hvad vi er på vej mod. Denne bevægelse relateres til det specialpædagogiske felt for at belyse perspektiverne påvirkning af specialpædagogikken. Dette er udgangspunktet for at kunne gå dybere ind i det kropsfænomenologiske perspektiv for at undersøge hvad det vil sige at have en krop og at være en krop. Vigtige temaer som belyses er *egenkroppen* og *kropsskema*, *perspektiv* og *dobbeltsansning* samt forholdet mellem *mig selv* og *andre*.

De klassiske videnskaber som for eksempel psykologi, biologi og sociologi forsøger at bestemme og forklare verden, mens fænomenologien søger at beskrive menneskets eksistens og den menneskelige verden (Dreyfus & Wrathall, 2009; Thøgersen, 2004). Det vil sige at fænomenologien er en filosofisk deskriptiv tradition, der handler om beskrivelse af oplevelse, bevidsthed og menneskets livsverden. Det vil kort sige menneskets eksistens. I fænomenologien forstås den menneskelige eksistens som en kropslig, social og kulturel *væren-i-verden* (Zahavi, 2008). Dette medfører en inkludering af kroppen og menneskers handlinger i historisk sammenhæng (Kvale & Brinkmann, 2009). Menneskets eksistens ses derfor som kontekstualiseret både i forhold til tid og sted.

Fænomenologien hævdes at være én af de mest dominerende filosofiske traditioner i det 21. århundrede, men har udviklet sig i flere forskellige retninger (Zahavi, 2008). Thøgersen (2004) skriver, at der ikke findes en fælles metode og et fælles forskningsoplæg inden for fænomenologien. Jeg drøfter Merleau-Pontys kropsfænomenologiske perspektiv, når jeg henviser til det kropsfænomenologiske teori, filosofi og perspektiv (Merleau-Ponty, 2006) og bruger IPA¹⁰ i henvisningen til den fænomenologiske metode og interview, da denne fænomenologiske metode henter teori blandt fra Merleau-Pontys filosofi. Jeg vil berøre andre relevante perspektiver, som har haft betydning for udviklingen af Merleau-Pontys filosofi enten fordi han tager afstand fra dem eller fordi han videreudvikler dem.

---

¹⁰ IPA, Interpretative Phenomenological Analysis av Smith, Larkin & Flowers

3.1 Merleau-Ponty: kroppens filosof

Maurice Merleau-Ponty (1908-1961) var den franske filosof, som blev inspireret af fænomenologiens moderne grundlægger, Edmund Husserl (1859-1939), af hans elev Martin Heidegger (1889-1976) og af gestaltpsykologien (Carman, 2008; Thøgersen, 2004). Merleau-Pontys hovedværk ”Kroppens fænomenologi” (*Phénoménologie de la perception*) blev udgivet i 1945, og Merleau-Pontys hævdes at være én af det forrige århundredes mest originale og betydningsfulde filosoffer (Carman & Hansen, 2005).

3.1.1 Det værende

Ontologi betyder læren om det værende eller læren om det som eksisterer (Carman, 2008). Menneskets form for væren er eksistens ifølge Heidegger, og det *værende* er en essentiel del af Heideggers filosofi (Zahavi, 2008). Heidegger hævder, at selvet og verden er uløseligt knyttet sammen og deraf kommer begrebet *væren-i-verden*, som Merleau-Ponty også benytter i sin filosofi (Zahavi, 2008). Tidligere filosoffer trækker i modsætning til Heidegger det *tænkende* frem, som menneskets udgangspunkt for deres eksistens. Merleau-Ponty hævder, at læren om menneskets eksistens må udledes fra en fænomenologisk beskrivelse af menneskelig erfaring og ikke gennem tænkningen (Carman, 2008).

Fænomenologi betyder læren om *det som viser sig*, og kan lede tankerne i retning af det synlige og det objektive. Merleau-Ponty ville mere end at beskrive verden objektivt i hans arbejde med at afdække hvad det vil sige at være menneske med oplevelser og erfaringer i verden. Han var optaget af den kropslige tilstedeværelse i verden og mente at ”[a]lt jeg ved om verden, ved jeg i kraft af de erfaringer, som mine *sanser* giver mig” (Thøgersen, 2004, s. 22). På denne måde kropsliggør Merleau-Ponty menneskets oplevelse af virkeligheden gennem perceptionen, hvor sansningen giver os en verden, som vi lever i og som vi forstår (Thøgersen, 2004). Merleau-Ponty ser perception som hverken fuldstændig subjektiv eller fuldstændig objektiv, men som et aspekt af vores *væren-i-verden* (Carman, 2008). Merleau-Ponty undgår således det absolutte skille mellem individets subjektive og objektive side. Dualismen repræsenterer i modsætning til fænomenologien et absolut skille mellem krop og følelser, hvor eksistensen knyttes til det tænkende subjekt (Emilsson, 2004; Thøgersen, 2004).

Perspektiv som benyttes påvirker, hvordan oplevelser knyttet til prostitution kan beskrives. I tidligere prostitutionsforskning kan beskyttelsesstrategier minde om dualismens skille mellem krop og følelser, mens den prostituerede oplevelse nødvendigvis forstås anderledes i et kropsfænomenologisk perspektiv, fordi perspektivet baseres på at skillet ikke findes.

3.1.2 Intentionalitet

Fænomenologi kan også beskrives som, læren om *det som viser sig for mig*, for at fremhæve intentionaliteten. Intentionalitetsbegrebet handler om, at bevidstheden altid er rettet mod noget og derfor også må komme fra noget (Kirkeby, 2006). Husserl afviser at perceptionen finder sted med et absolut perspektiv, men godtager heller ikke at der findes et *intetstedsperspektiv*. I kropsfænomenologien er kroppen grundlaget for vores orientering i verden (Thøgersen, 2004). I et absolut perspektiv vil personen kunne iagttage sig selv ude fra, som vi kan gøre med et objekt, mens et intetstedsperspektiv er heller ikke mulig, da vores oplevelser er forankret i kroppen. Husserl siger altså at vi ikke kan være uafhængige af verden, men at vi heller ikke kan se og vide alt, fordi kroppen er perceptionens udgangspunkt. Ifølge Kirkeby (2006) hævder Husserl, at vi kan konstruere et ideelt perspektiv som passer den genstandens væsen, som jeg er rettet mod. På den måde knyttes intentionaliteten til bevidstheden, hvilket Merleau-Ponty ikke er enig i. Merleau-Ponty ændrer betydningen af intentionalitetsbegrebet noget ved at understrege, at kroppen altid ved mere end det bevidste subjekt, og vi ikke selv evner at styre vores perspektiv via tankerne (Kirkeby, 2006). Et ideelt perspektiv vil derfor ikke være forenelig med Merleau-Pontys teori om, at vi ikke selv kan vælge perspektiv.

På denne måde skabes en radikal ændring knyttet til vores bevidsthed ved at Merleau-Ponty hævder, at subjektet er mere ubevidst end vi tidligere har troet. Dette kommer af det præ-refleksive cogito, som oplever før det har tænkt. Ifølge Merleau-Ponty (2006) må verden leves før den kan begribes. Det virkelige optræder som en fakticitet, som aldrig begrundes, men bare beskrives (Kirkeby, 2006). Merleau-Ponty kropsliggør menneskets eksistens ved at samle kroppen og bevidstheden, eftersom intentionaliteten er baseret på menneskets praktiske tilgang til verden og derfor ikke er rationel. Udviklingen fra det dualistiske *tænkende* til det fænomenologiske *værende* videreudvikles yderligere af Merleau-Ponty fra det *værende* som *jeg er* til det *værende* som *jeg kan*. Dette er en vigtig ændring, fordi Merleau-Ponty dermed forankrer oplevelsen i kroppen.

3.1.3 Oplevelse før refleksion

Merleau-Pontys (2006) kropfænomenologi er en refleksion over oplevelsen af verden. Den er todelt og handler på den ene side om den præ-refleksive kropslige erfaring af verden, hvilket vil sige den ubevidste og umiddelbare oplevelse og erfaring af verden. Den umiddelbare oplevelse er således en forudsætning for at begribe, forstå og reflektere over oplevelsen i eftertid. Dette vil betyde at mandlige prostituerede vil opleve gennem kroppen, før han kan skabe forståelse med oplevelsen. Den prostituerede kan således ikke undgå at opleve, når han sælger sex. På den anden side af den fænomenologiske metode findes refleksionen og formidlingen, som er knyttet til historie og sprog (Thøgersen, 2004). Sprogliggørelsen af oplevelser og erfaringer kan enten gøres i tale eller i skrift, men for begge udtryksformer gælder det, at formidlingen er forankret i den umiddelbare verden, som allerede er en social og historisk verden. Vi fødes ind i en social verden med sprog og kultur som allerede findes, og vi kan derfor ikke løsrive os fra den (Merleau-Ponty, 2006). Den prostituerede mands oplevelse vil således være uløseligt forbundet med verden rundt om ham.

Kropfænomenologien er både interesseret i menneskets erfaringer af verden og dets tanker om verden. Dette betyder at der opstår en slags dobbelt bevægelse. Husserl bevægede sig i to retninger i sin filosofi: mod bevidstheden og mod livsverden (Thøgersen, 2004). Merleau-Ponty forsøger at forene disse poler, da dobbeltbevægelsen ikke skal forstås som to adskilte verdener, det vil sige henholdsvis erfaringsverden og tankeverden. Refleksionen må tage udgangspunkt i den allerede eksisterende relation til verden, og vores erfaringer må leves før de kan beskrives. Filosofiens overordnede hensigt er knyttet til at opnå fuld forståelse af denne umiddelbare og direkte kontakt med verden (Zahavi, 2008). Kropfænomenologien har ikke til hensigt at forklare denne kontakt, som de klassiske videnskaber gør, men beskriver kontakten med verden ved at søge at vende tilbage til vores umiddelbare erfaringer. Kropfænomenologien kan derfor være nyttig til at skabe kundskab om komplekse fænomener som mandlig prostitution, da teorien ikke skal forklare kontakten med verden men beskrive den.

Reduktion

Reduktion betyder at føre tilbage og anses for at være fænomenologiens grundlæggende metode (Thøgersen, 2004). Dens formål er at afsløre vores engagement i verden ved at føre os tilbage til verden. Vi skal således lade os forbavse af verden, tænke nyt og derigennem få

verden til at komme til syne på ny. Min ambition er at se mandlig prostitution i et kropsfænomenologisk perspektiv og dermed lægge tilrette for at vi kan lade os forbavse, tænke nyt og lade verden komme til syne på ny for at komme ud over det traditionelle syn på prostitution. ”Problemet er, at reduktionen beder os tænke over en verden, som vi hele tiden lever i” (Thøgersen, 2004, s. 93). Reduktion som metode er således umulig at gøre fuldt ud, da den er en rationel refleksion, som anvendes på en oplevet verden. Det er ikke mulig at løsne os fra den verden, som vi uløseligt er knyttet til og kan derfor ses som et umuligt projekt. Udfordringen, dette medfører, er ikke ensbetydende med at dette projekt skal opgives. Vi kan hellere, som Thøgersen (2004) skriver, benytte reduktion som en indstillingsændring i vores forhold til verden. Denne indstillingsændring er udgangspunktet for mit projekt.

Jeg ønsker at belyse hvordan et alternativt perspektiv vil kunne påvirke et forskningsfelt som risikerer at miste relationen til verden, hvis den prostituerede anbringes uden for sin kontekst i undersøgelsen af hans oplevelse. Kundskab om prostitueredes omfang, organisering og indhold kan derfor ses som vigtige bidrag til at belyse mandlige prostitueredes oplevelser, fordi samfundet, kulturen og konteksten er i konstant ændring og dermed er grundlæggende elementer i den prostitueredes oplevelse af verden. Merleau-Ponty hævder, at reduktionens egentlige mening er at mennesket altid finder sig selv i verden (Merleau-Ponty, 2006). Der findes ikke et indre menneske, fordi mennesket er i verden. Verden vil på den anden side heller aldrig kunne fremstå som gennemsigtig for mennesket. Det er derfor ikke tilstrækkeligt at undersøge den prostitueredes følelser uafhængig af verden set fra et kropsfænomenologisk perspektiv. Vi må ligeledes undersøge hvordan den prostituerede mand erfarer verden gennem kroppen, mens han faktisk lever i verden. Det kropsfænomenologiske perspektiv vil således kunne bidrage med en stillingsændring til verden og dermed belyse mandlig prostitution på en ny og anderledes måde end fænomenet tidligere er fremstillet.

Oplevelse

Ifølge Merleau-Ponty (2006) er erfaring menneskets egen måde at give verden form på. Kroppen udgør vores fortid. Den vedligeholder den og udfolder en del af sine kræfter på den, fordi den stadig er dens nutid (Merleau-Ponty, 2006). Vi kan altså aldrig blive fri fra nutiden og aldrig helt glemme fortiden. Menneskets erfaringer kan derfor sige noget om hvordan de oplever verden, og disse erfaringer sker ifølge den kropfilosofiske tradition gennem den sansende krop. Prostitutionserfaringer vil således påvirke personens oplevelse også selvom

---

han ikke sælger sex nu. Merleau-Ponty (2006) hævder, at man kun kan lære menneskets krop at kende ved at leve den. Andre kan således ikke beskrive min oplevelse. Dette betyder at jeg ikke kan beskrive hvordan mænd med prostitutionserfaring oplever verden, men at han selv må få mulighed til at opleve den, reflektere over den og formidle den til omverdenen.

Kroppen skal dog ikke forstås som et medium mellem mennesket og verden, men hellere som at menneskets *væren-i-verden* tager form som en kropslig eksistens (Zahavi, 2008). Vi kan derfor ikke først studere kroppen og derefter undersøge dens relation til verden. Oplevelser og erfaringer af verden er forankret i kroppen og formidles af kroppen (Thøgersen, 2004). Duesund (2007) specificerer den fænomenale krop som ”kroppen slik den opleves av oss” (s. 30). Merleau-Ponty (2006) ser kroppen som et grundbegreb, hvor kroppen er situeret og i samhandling med verden hele tiden. For at opleve verden er det en forudsætning, at man oplever sin krop. For at få kundskab om den prostitueredes mands oplevelse er det derfor en forudsætning at hans oplevelse af kroppen er en del af beskrivelsen af hans oplevelse. Dette er en radikal ændring fra tidligere prostitutionsforskning som enten ser kroppen som et objekt eller som helt udelader kroppen i drøftelsen, fordi det handler om den prostitueredes følelser. Kroppen ses ikke som et objekt *eller* et subjekt i det kropsfænomenologiske perspektiv, og derfor kan dette perspektiv bidrage til at belyse oplevelse af mandlig prostitution på en alternativ måde.

3.2 En bevægelse væk fra Descartes

René Descartes (1596-1650) beskriver mennesket ved at skelne mellem den tænkende og den legemlige side (Emilsson, 2004). Det argumenteres med, at alle legemlige ting kan betvivles, mens jeg, som betvivler, ikke kan betvivles, og jeg derfor ikke kan være legemlig (Thøgersen, 2004). Descartes er kendt for sit ”cogito, ergo sum”, som betyder *jeg tænker, altså er jeg* (Descartes, 2004). Cogitoet udledes af Descartes’ metodiske tvivl, som konkluderer med at den der kan tvivle, nødvendigvis må eksistere (Emilsson, 2004; Thøgersen, 2004). Målet var at skaffe sikre og sande grundsætninger, som ikke kunne betvivles. Descartes’ filosofi var en reaktion på den tids uddannelsestradition, der var baseret på sandheder, meninger og vaneforestillinger, som i stærk grad var påvirket af kirkens dogmer (Thøgersen, 2004). I sin ekstreme tvivl tvivler Descartes også på sin egen væren som krop i verden og dermed står han kun tilbage med sin tvivl og dermed sine tanker. Subjektet kan således afskæres fra al involvering i den fysiske verden. Descartes’ betegnelse for menneskets bevidsthed er således

knyttet til evnen til at tænke og kalder dette for *en tænkende ting*. En prostitueret vil i et dualistisk perspektiv kunne sælge sin krop uden at måtte sælge sine følelser.

I modsætning til den tænkende ting tænker kroppen ikke, men sanser, spiser og bevæger sig (Descartes, 2004). I det dualistiske perspektiv kan kroppen ses som en maskine. En maskine er et fritstående fysisk og kausalt system, hvor helheden er styret af de enkelte dele (Carman, 2008). Kroppens adfærd vil således være et produkt af delene. Kroppen er ikke en del af ham selv, men en legemlig ting, en objektiv genstand, en udstrakt ting. Sanserne kan bedrages og jeg kan tage fejl. Når jeg kan tage fejl er jeg ikke fuldkommen og kan derfor ikke være årsagen til min egen eksistens. Gud er ifølge Descartes den fuldkomne, som er årsag til min eksistens og som ikke vil bedrage mig (Descartes, 2004). Men da sanserne kan bedrage mig, kan kroppen derfor ikke skaffe os den sikre og sande tilgang til erkendelse af verden. Empirismen hævder at vores sansninger er grundlaget for vores erkendelse af verden, men da sanserne kan bedrages, hævder Descartes at vi ikke kan stole på dem (Thøgersen, 2004). Derimod hævder Descartes at rationalismen er den sikre adgang til den sande erkendelse af verden, da fornuften er til at stole på (Descartes, 2004). Ifølge Descartes overbevisning udgør tænkningen således menneskets bevidsthed, som er grundlaget for vores eksistens.

Perspektivet vil medføre mulighed for at bedrage sanserne og oplevelsen dermed kan være en anden for subjektet altså bevidstheden end det kroppen nødvendigvis sanser. En prostitueret vil derfor kunne bedrage sanserne gennem for eksempel at være passiv i sexhandlingen eller ved at tage stoffer, fordi det ikke er kroppen som oplever, men bevidstheden som oplever.

3.2.1 Dualisme

Descartes' filosofiske tradition tager udgangspunkt i en ikke-eksisterende forbindelse mellem krop og bevidsthed (Thøgersen, 2004). Der er egentlig ikke tale om en adskillelse mellem krop og bevidsthed, da adskillelsen er absolut og derfor ikke findes. Det oplevende og erfarende subjekt indtager et perspektiv i tredje person og ser derfor sin krop som et objekt blandt andre objekter ifølge dualismen (Hoffman, 2009). Kroppen er synlig, mens bevidstheden er usynlig. Derfor vil jeg ifølge Descartes stå over for den andens krop, når jeg møder et andet menneske og ikke nødvendigvis et andet subjekt (Thøgersen, 2004). For at der skal opstå en intersubjektivitet, hvilket vil sige noget fælles mellem mennesker, må jeg skabe en relation til den anden som subjekt. Kroppen bliver således set som en hindring i at møde

---

det andet subjekt, og man må forsøge at gå bag om kroppen for at finde bevidstheden og således den andens subjekt.

Men ”[d]et er ikke muligt at have en direkte tilgang til det andet menneskes bevidsthed [...]. Jeg kan ikke tænke den andens tanker, som den anden tænker dem” (Thøgersen, 2004, s. 48).

Udfordringen ligger derfor ikke i at gå bag om kroppen for at finde den usynlige bevidsthed, men at få kroppen til at afsløre den anden som tænkende bevidsthed. Descartes finder at sanserne i mødet med den anden kun formidler et hylster, mens fornuften fortæller at hylstret indeholder en bevidsthed (Thøgersen, 2004). Dette vil sige at sanserne kun kan formidle et objekt, mens fornuften kan formidle en bevidsthed. Vi kan altså tænke os til at det er et andet menneske vi møder, fordi jeg ved, at min egen krop indeholder en bevidsthed. Descartes slutter dermed at den andens krop indeholder en bevidsthed, fordi der findes en lighedsrelation mellem min egen og den andens eksistens (Thøgersen, 2004). I prostitutionsforskningen ses den prostituerede ofte som et objekt, hvor den prostituerede ikke nødvendigvis er interesseret i at møde kunden som subjekt. Det dualistiske perspektiv kan derfor være en god beskyttelse af den prostitueredes subjekt, fordi personerne i prostitutionsrelationen kan nøjes med at møde hinanden som objekter.

Descartes hævder som sagt at menneskets egentlige væren er bevidstheden, men ser at mennesket består af en krop og en bevidsthed. Bevidstheden må nødvendigvis være forbundet med den udstrakte krop. Thøgersen (2004) hævder, at Descartes formoder ikke at forklare relationen mellem krop og bevidsthed, da hans udgangspunkt netop er deres forskellighed. Descartes lader denne problemstilling stå åben, men er det ensbetydende med at der ikke findes en sammenhæng? Merleau-Ponty (2006) hævder, at Descartes selv overskrider devalueringen af kroppens betydning for vores tilstedeværelse i verden. Ifølge Thøgersen (2004) er dette mere en fortolkning af Merleau-Pontys egen filosofi end Descartes'. Merleau-Ponty ønsker altså at Descartes selv har indset kroppens betydning for menneskets eksistens, men dette virker ikke forenelig med resten af Descartes' filosofi. Det vil derfor ikke være mulig at komme udenom Merleau-Pontys tolkning af Descartes i det kropsfænomenologiske perspektiv.

3.2.2 En bevægelse mod noget andet

I dualismens termer defineres kroppen som en sum af dele uden noget indre og sjælen som et afstandsløst nærværende væsen (Merleau-Ponty, 2006). Kroppen ses som et hylster og et middel til at erfare ting i verden (Thøgersen, 2004). Kroppen reduceres således til en passiv modtager af stimuli fra omverdenen. Mennesket kan ifølge dualismen kun eksistere som ting *eller* som bevidsthed. Denne adskillestænkning kritiserer Merleau-Ponty, fordi kroppen og bevidstheden i det dualistiske perspektiv eksisterer uafhængig af hinanden og uden at deres sammenhæng bliver forklaret (Thøgersen, 2004). Den kropsfænomenologiske oplevelse af egenkroppen beskriver i modsætning til Descartes en flertydig eksistensmåde (Merleau-Ponty, 2006). Overordnet viser egenkroppen os at vores eksistens er kropslig, og at kroppen derfor er en del af vores væren (Thøgersen, 2004). Jeg redegør nærmere for egenkroppen i afsnittet ”At have en krop og at være en krop”.

Merleau-Ponty er ikke enig med Descartes i, at menneskets eksistens kan reduceres til bevidstheden. Merleau-Ponty hævder, at konsekvensen af dualismen bliver at det eneste jeg kan være sikker på er at *jeg eksisterer* (Thøgersen, 2004). Jeg’et bliver således stående alene tilbage uden verden og uden andre mennesker. Merleau-Ponty forsøger at fjerne sig fra dualismen, men han gør det ikke ved at hævde at menneskets eksistens udelukkende er kropslig forstået som objekt. Han forsøger at vise, at bevidstheden er integreret i vores kropslige eksistens. Desuden hævder Merleau-Ponty at kroppen ikke skal forstås som en forhindring i mødet med andre, som vi tidligere så at Descartes hævdede. Jeg kan ikke eksistere alene, fordi jeg fødes som en krop, som allerede da er indflettet i en socialitet med andre (Thøgersen, 2004). Descartes’ metodiske tvivl vil altså lede os til et faktum, som for Merleau-Ponty ikke kan lade sig gøre. Kropsfænomenologien hævder at vi ikke eksisterer uden om den sociale verden (Merleau-Ponty, 2006).

Merleau-Ponty forsøger med sin filosofi at vise menneskets tilgang til vores oplevelser i første person (Hoffman, 2009). Descartes’ filosofi tog udgangspunkt i et perspektiv fra tredje person, og ændringen vil således medføre at verden opleves fra et *jeg* i stedet for *han* eller *hun*. Jeg’et kan som følge af et første persons perspektiv syn forankres i kroppen, og Merleau-Ponty (2006) pointerer, at min krop er verdens akse. På denne måde ændrer Merleau-Ponty Descartes’ cogito til et præ-refleksivt cogito, som bytter *jeg tænker* ud med *jeg kan* (Merleau-Ponty, 2006). Ændringen går fra at menneskets eksistens tager udgangspunkt i at tænke til at opleve. Som tidligere nævnt er ændringen inspireret af Heidegger som byttede Descartes’ *jeg*

tænker, altså er jeg ud med *jeg er, altså tænker jeg*. Heidegger fokuserede på det værende i stedet for det tænkende, og det er også fra ham begrebet *væren-i-verden* stammer fra. Heidegger hævder at der findes tre grundtermer i verden: substans, værktøj og mennesket. Alle disse har sin egen form for væren. Menneskets form for *væren* er at eksistere gennem en *væren-i-verden*. Det kan således se ud som om Merleau-Ponty helt vender sig væk fra det tænkende og begiver sig fuldt ud i det værende, når han siger at *jeg kan, derfor er jeg*. Merleau-Ponty knytter det værende sammen med det kropslige og tager dermed et større skridt væk fra dualismen end Heidegger gjorde (Zahavi, 2008). Den fænomenologiske metode vender sig dog ikke helt væk fra refleksionen, men hævder at erfaringerne skal leves før de kan beskrives, som vi så i den fænomenologiske metode om reduktion. Det kropfænomenologiske perspektiv åbner således for muligheden for at se den mandlig prostitueredes oplevelse som en kropslig oplevelse i verden. At kroppen i verden er udgangspunktet for menneskets oplevelse som et *jeg kan* vil medføre en vægtlægning på kropslig handling og bevægelse. Dette vil kunne muliggøre at prostitution kan synliggøres som handling i stedet for en egenskab ved personen.

3.2.3 Specialpædagogikkens bevægelse

Kroppen kan med den dualistiske tradition undersøges videnskabeligt, fordi den ikke ses i sammenhæng med konteksten, og fordi mennesket ikke defineres som et socialt væsen (Duesund, 2007). Når kroppen ses som et objekt løsrevet fra dens verden, vil dette muliggøre forskning på kroppen med et objektivt perspektiv. Hvis vi løsriver den prostituerede mand fra konteksten han befinder sig i, når han sælger sex, vil vi ikke få fat i hans oplevelse. Oplevelsen vil forsvinde fordi forankringen er i kroppen i verden, fordi den *virkelige* verden ifølge fænomenologien er den verden som viser sig for ham (Zahavi, 2008). Merleau-Ponty (2006) hævder i modsætning til Descartes, at kroppens permanens for mig i verden medfører at ubegrænset forskning på kroppen ikke er mulig, fordi jeg ikke selv kan iagttage min egen krop. Kroppen som et forskningsobjekt løsrevet fra sin kontekst er således ikke mulig.

Dualismen er ikke et nyt fænomen i filosofien. Dualismen er en central del af for eksempel Platons filosofi, som dermed skriver dualismen over 2000 år tilbage i tid (Carman, 2008). Platons dualisme benyttes dog på en anden måde end Descartes gør. Platon skiller mellem en materiel verden og en idéverden, hvor Descartes skiller mellem kroppen og bevidstheden. Når jeg i forbindelse med denne opgave skriver om dualismen, henviser jeg derfor til Descartes'

form for dualisme. Descartes' dualistiske kropsopfattelse har været dominerende helt frem til i dag og har haft stor betydning for blandt andet udviklingen af medicinen (Duesund, 2007). Dette vil betyde at denne tradition har været dominerende i over 250 år. Den medicinske tradition står stadig stærkt inden for videnskaben og er en af specialpædagogikkens hjælpediscipliner (Skogen, 2005). Blandt specialpædagogikkens andre hjælpediscipliner nævnes pædagogik og psykologi (Skogen, 2005). Medicinere arbejder i hovedsag med at behandle den syge krop, mens psykologer behandler det syge sind. Specialpædagogikken arbejder for at tilpasse og tilrettelægge med henblik på at mindske misforholdet mellem individets forudsætninger og samfundets krav (Ekeberg & Buli-Holmberg, 2005). Specialpædagogikken kan således hævdes at arbejde med individets følelser og oplevelse, når der opstår det misforhold mellem individets forudsætninger og samfundets krav. Den specialpædagogiske tilnærmelse er traditionelt set ikke benyttet på prostitutionsfeltet, men prostitution kan ses som et misforhold mellem individets forudsætninger og handlinger i forhold til samfundets forventninger, hvor sexsalg ses som uønskelig og afvigende adfærd.

Dualismen kan som i andre videnskaber også ses i specialpædagogikken og vil kunne have påvirkning på specialpædagogikkens perspektiver, forskning og metoder. Duesund (2007) har belyst specialpædagogikkens behov for et kropsperspektiv og den kropsfænomenologiske relevans i dette henseende. Udfordringen ligger i at den traditionelle rehabilitering enten skal reparere den legemlige krop eller sindet (Duesund, 2007). Desuden hævder Carman (2008), at dualismens ontologi er så infiltreret i videnskaben, at vi i dag tager den for givet. "[D]en grundlæggende kamp for fænomenologien generelt er at overkomme dualismen" (Thøgersen, 2004, s. 43). Specialpædagogikken kan bidrage med at andre perspektiver belyses for at åbne for alternative perspektiver til dualismen. Specialpædagogikken ser mennesket mere som en helhed og vil have fokus på kroppens betydning i et kropsfænomenologisk perspektiv. Vi må have kroppen med, også når vi snakker om følelser. En perspektivændring på prostitutionsfeltet vil indebære at den prostituerede kan beskrives som mere end en objektiviseret krop som sælges til seksuelle tjenester og mere end et offer med ødelagte følelser.

3.3 At have en krop og at være en krop

I dette afsnit redegøres for centrale temaer i kropsfænomenologien som *egenkroppen*, *kropsskema*, *perspektiv*, *dobbeltansning* og forholdet mellem *mig og andre*.

Mennesket som fysiske og biologiske skabninger er underlagt de samme universelle love som andre objekter i verden. Kroppen kan for eksempel blive syg, og vi kan i dualismens termer rette op på kroppens skade ved at forsøge at behandle sygdommen (Duesund, 2007). At kroppen biologisk og fysiologisk kan blive syg, gør den ikke nødvendigvis udelukkende til et objekt eller en genstand. Fra naturens side har vi fået en krop, men kroppen kan ikke sammenlignes med en fysisk genstand (Merleau-Ponty, 2006). En fysisk genstand kan vi tage i hænderne og vende og dreje på eller gå rundt om. Vi kan se genstanden fra forskellige perspektiver, som jeg skal komme tilbage til i afsnittet om ”perspektiv og dobbeltansning”. Mennesket kan ikke se sig selv fra siden eller bagfra, men som Carman (2008) skriver betyder det ikke, at mennesket ikke har objektive sider. Vi kommer altså ikke udenom at kroppen også har en objektiv side. Det er her ikke tale om dualisme, selvom Merleau-Ponty hævder at vi også har en krop. Udfordringen ligger blandt andet i at Merleau-Ponty benytter samme sproglige begreber som Descartes, og det kan skabe lidt forvirring.

Kropsfænomenologien hævder, at vi har en krop, fordi vores krop er levet og erfaringen dermed er legemliggjort (Thøgersen, 2004). Vores forståelse af vores oplevelser bygger på vores umiddelbare oplevelse. Oplevelsen bliver legemliggjort og er derfor kropslig. Uden vores krop vil vi derfor ikke kunne opleve eller forstå vores oplevelser. Vi kan nærme os kroppen gennem fysiologien, som er en adgangsvej til kroppen (Merleau-Ponty, 2006). Merleau-Ponty (2006) hævder, at mennesket aldrig bevæger sin objektive krop, men vi bevæger vores fænomenale krop. På sammen måde kan man hævde, at mennesket aldrig oplever sin objektive krop både, fordi vi aldrig kan sætte os selv uden for vores egen krop, men også fordi det er med den fænomenale krop, at vi oplever. At have en krop er en måde at sige, at jeg kan ses som genstand, men søger at blive set som subjekt (Merleau-Ponty, 2006). Kroppen rummer altså noget mere end den biologiske og fysiologiske krop som et objekt og en genstand. Kroppen rummer også bevægelsen og oplevelsen. Den prostituerede mand vil derfor være mere end kroppen som objekt.

Kroppen kan beskrives som menneskets primære forståelsesinstans (Duesund, 2007). Dette betyder, at vores erfaringer kommer før analysen og refleksionen af erfaringerne. At være

krop betyder at være knyttet til en bestemt verden, en *væren-i-verden*.. Vi befinder os i den sociale verden før vi tænker den (Thøgersen, 2004). Refleksionen og begreberne kommer altså først efter vi har oplevet den. Vi kan derfor tale om en dobbelterfaring, fordi vi oplever og dernæst tænker på oplevelsen og således oplever den på ny. Det som kommer før den tænkte oplevelse er tidligere nævnt som det præ-refleksive og er knyttet til den kropslige oplevelse.

Kroppen er til i rummet, den bebor rummet (Merleau-Ponty, 2006) Jeg behøver ikke at forestille mig det ydre rum og min krop for at kunne bevæge mig. Det er tilstrækkeligt, at de eksisterer for mig, og at de konstituerer et handlefelt udspændt omkring mig (Merleau-Ponty, 2006). Kroppen er en handleevne, som jeg er fortrolig med. Jeg behøver ikke at finde mine hænder for at kunne gribe en genstand, og jeg ved hvor lang min arm er, hvis jeg rækker ud efter noget. Merleau-Ponty (2006) skriver at mine omgivelser er en helhed af alle mulige steder, hvor denne evne kan sættes ind. Dette sker på trods af at armen altid vil bestå af knogler, muskler og sener, som muliggør bevægelse uden bevidstheden om min arm. Min krops vigtigste områder er viet til handling, udtryksbevægelsen.

Kroppen og verden udgør altså et muligt handlefelt, og kroppen kan derfor ses som en forudsætning for vores oplevelse og forståelse af os selv i verden. Kroppen kan sammenlignes med et kunstværk, et knudepunkt af levende betydninger (Merleau-Ponty, 2006). Som levende skabninger er vi derfor anderledes end fysiske genstande gennem perspektivet og igennem aktiviteten. Den mandlige prostituerede vil opleve prostitutionen fra et kropsligt perspektiv og gennem sexhandlingen. Dette vil kunne udgøre en betydelig ændring af beskrivelsen af den mandlige prostitueredes oplevelse sammenlignet med det dualistiske perspektiv som skiller mellem krop og følelser.

3.3.1 Egenkroppen og kropsskema

Den kropslige eksistens er tosidig, men uden at have to sider. Egenkroppen er Merleau-Pontys begreb for den fænomenale krop som rummer både den objektive side og den subjektive side ved mennesket (Duesund, 2007). Egenkroppen bidrager til en subjektiv erfaring af verden, mens verden objektivt er med til at bestemme egenkroppens konstitution (Thøgersen, 2004). ”[K]roppen og bevidstheden er ikke indbyrdes afgrænsede, de kan kun være parallelle” (Merleau-Ponty, 2006, s. 73). Det objektive og det subjektive kan således hævdes at være forbundet af en cirkularitet, hvor det objektive og det subjektive vil udgøre en gensidig

---

afhængighed af hinanden. Vi kan ikke tænke det ene eller det andet, uden at vi bliver nødt til at erkende følgende:

”Sjælen og kroppens enhed besegles ikke ved et vilkårligt dekret mellem to ydre led, objekt og subjekt. Den fuldbyrdes hvert eneste øjeblik i eksistensens bevægelse” (Merleau-Ponty, 2006, s. 30).

Merleau-Ponty hævder altså, at vi ikke skal snakke om det objektive *og* det subjektive, da vi skal undgå at lave et skille. I det kropsfænomenologiske perspektiv vil prostituerede således ikke kunne opleve at sælge sin krop og føle noget andet. Oplevelsen er forankret i kroppen både som subjekt og objekt hele tiden.

Merleau-Ponty beskriver kroppen ved at henvise til menneskets *tilvante krop* og *aktuelle krop* (Thøgersen, 2004). *Den tilvante krop* er knyttet til vanen, som ikke skal forstås som en viden knyttet til tanken eller bevidstheden eller den objektive krop. Vanen er en viden som ligger i hænderne og skal forstås som en kropslig indsats, skriver Merleau-Ponty (2006). *Den tilvante krop* vil således være med os i vores kropps perception til enhver tid. Vanen har hjemme i kroppen som en formidler af verden og har dermed med vores forståelse at gøre. Kroppen forstår: ”At forstå vil sige at opleve overensstemmelse mellem det, vi ser, og det, der er givet, mellem intentionen og udførelsen – og kroppen er vor forankring i verden” (Merleau-Ponty, 2006, s. 100). Vi har altså ikke kun med en oplevelse af vores krop at gøre, men en oplevelse af vores krop i verden, og det er den som er til at give mening.

Vanetilegnelse kan forstås som en omdannelse og fornyelse af kropsskemaet, og vanen bliver et udtryk for vores evne til at udvide vores *væren-i-verden* (Merleau-Ponty, 2006). Kropsskemaet hænger således sammen med vanen og menneskets kropslige perspektiv på verden, som jeg kommer tilbage til i afsnittet ”Perspektiv og dobbeltsansning”. Kropsskemaet skiller sig fra det såkaldte kropsbillede, fordi begrebet *billeder* vil henvise til det objektive og det fastlåste. Et *skema* kan lettere åbne op for og rumme kroppens muligheder. Kropsskemaet er menneskets evne til at deltage og interagere med verden – en dynamisk kapacitet, og denne evne er det samme som vanen (Carman, 2008). Det kropsfænomenologiske perspektiv skal altså ikke forstås som en ensidig påvirkning af mennesket, og prostituerede vil i dette perspektiv ikke ses om en passiv brik i verden. Mandlige prostituerede vil ses som aktive deltagende kropslige personer, som er i gensidig påvirkning med omgivelserne og derfor også vil påvirke konteksten og samfundet rundt for at skabe mening med sine oplevelser.

Den aktuelle krop vil derimod være kroppen som den faktisk handler og bevæger sig. Det er denne som kan have svigtende funktioner for eksempel i forbindelse med sygdom eller ubehagelige oplevelser. Vi bliver opmærksomme på os selv som egenkrop, når kroppen ikke fungerer som den skal (Duesund, 2007). ”Kroppen fanger vår oppmerksomhet når den bliver problematisk for oss. Da kan kroppen fremtre som »den andre« som står i motsetning til »selvet«” (Duesund, 2007, s. 51). Ved ubehagelige oplevelser vil kroppen derfor opleves som ubehagelig nærværende og vil kunne fremtræde som en anden end sig selv. Den ubehagelige oplevelse tvinger personen til at rette sin opmærksom mod sin krop og væk fra verden. Ubehaget fremkalder en affektiv tilstand, hvor ubehaget fratager personen opmærksomheden og dermed påvirker tilstedeværelsen i verden (Duesund, 2007). Kroppens fravær kan have en selvudslettende evne, og kroppen kan blive fraværende på en måde som truer selvet (Duesund, 2007). Den ubehagelige oplevelse vil således gå fra at opleve kroppen som nærværende, til at blive fraværende for til slut at opleves som fremmedgjort. Menneskelig subjektivitet udtrykker sig nødvendigvis gennem kroppen. Jeg ser med mine øjne, hører med mine ører og rører med mine hænder. Jeg ville ikke kunne påvirkes af verden, hvis jeg ikke havde min krop. Derfor kan jeg sige, at *min krop er mig* på samme måde, som jeg kan sige, at *jeg er min krop*. Merleau-Ponty (2006) skriver at jeg er min krop, og kroppen er en beherskelse af verden. Oplevelsen skal samles i egenkroppen. Den mandlige prostitueredes oplevelse vil derfor også samles i egenkroppen, og oplevelsen kan derfor ikke placeres noget andet sted end i kroppen.

Ved at hævde at noget *samles* klarer Merleau-Ponty ikke selv at undgå at lave et skille, som kan ses som en forudsætning for at noget kan samles. Merleau-Pontys udfordring er blandet andet at han forsøger at samle noget som han hævder ikke kan være adskilt. Men det kropsfænomenologiske perspektiv er ikke det eneste med lignende udfordringer. Descartes forsøgte sig på et lignende udfordrende projekt med at skabe et skille som han mente var ikke-eksisterende. Udfordringen er at drøfte et skille, som ingen af filosofferne hævder findes. Nogle af de sproglige begreber som benyttes er stadig påvirket af dualismen, og Merleau-Ponty kritiserer sig selv for ikke at have klaret at komme sig ud af dualismens klør (Carman, 2008; Thøgersen, 2004). Jeg ser ikke denne selvkritik som et tegn at opgøret med dualismen må opgives. Jeg ser hellere udfordringen med at forstå egenkroppen og udfordringerne knyttet til de sproglige begreber som et tegn på at der er et stykke igen til målet, og at de kropsfænomenologiske temaer må bruges aktivt for at kunne give slip på dualismens terminologier.

3.3.2 Perspektiv og dobbeltsansning

Egenkroppen har en slags dobbeltsansning, som gør at den udskiller sig fra at være en genstand. Genstande kan på samme måde som egenkroppen berøres, men egenkroppen vil samtidig også berøre (Merleau-Ponty, 2006). Denne dobbelte status gør at mennesket både er et udforskende subjekt som berører og et objekt som berøres og udforskes. Kroppen er således lige meget berørende som berørt (Hoffman, 2009). Mandlige prostituerede vil således også opleve en dobbeltsansning, når han sælger sex, da han berører kunden samtidig som han er berøres af kunden.

I det kropsfænomenologiske perspektiv adskiller kroppen sig følgelig også på andre måder end ved dobbeltsansningen. Genstande skal først findes før den kan flyttes på af egenkroppen, mens egenkroppen kan flyttes umiddelbart, fordi egenkroppen hele tiden er til stede. Egenkroppen er ikke en permanens i verden, men en permanens *for mig* (Merleau-Ponty, 2006). Den mandlige prostituerede vil derfor hele tiden befinde sig i kroppen, fordi den har en permanens for ham.

At se i dualismens termer ikke en fysisk oplevelse, men en mental begivenhed. Vi forestiller os det vi ser med vores øjne (Carman, 2008). Sexhandlingen i prostitution vil i det dualistiske perspektiv derfor kunne være mental og ikke kropslig, fordi sexen kun er noget den prostituerede forestiller sig. Det dualistiske perspektiv muliggør dermed at den prostituerede kan forestille sig noget andet, når han har sex med kunden for at snyde bevidstheden og undgå at opleve. Som endnu et eksempel hævder dualismen, at mennesket kan føle smerte, men kun fordi vi er forvirret (Carman, 2008). Smerten ses som eksisterende i bevidstheden alene og er ikke en del af vores krop. Dualismen skiller således menneskets oplevelse fra det kropslige ved at placere alt i bevidsthedsdelen af mennesket. Dualismen hævder, at kroppen ikke har en permanens for mig som menneske (Carman, 2008).

At kroppen ikke altid vil eksistere i verden, er en biologisk påstand som vanskelig kan argumenteres imod. Kroppen kan dø, mennesket kan dø, og først da forsvinder jeg'et fra kroppen ifølge det kropsfænomenologiske perspektiv. Dualismen beskriver at kroppen ikke har en permanens for mennesket, mens kropsfænomenologien hævder at jeg ikke kan eksistere uden min krop (Merleau-Ponty, 2006). At kroppen i dualistiske termer hævdes at være fraværende i vores sansning og vores oplevelse, vil derfor være en klar modsætning til kropsfænomenologien.

Merleau-Ponty ser således eksemplet med at føle smerte anderledes end dualismen. Merleau-Ponty hævder, at mennesket oplever sin krop i smerte (Carman, 2008). Mennesket oplever altså sig selv i smerte, og således vil oplevelsen ikke afskæres fra kroppen. Merleau-Ponty (2006) skriver:

”Sanserne og egenkroppen i det hele taget frembyder et mysterium af en helhed, som uden at give afkald på sin ecceitet og sin særegenhed, udstråler betydninger, der kan danne ramme for en hel række tanker og oplevelser” (s. 77).

Kroppen kan derfor forstås som en slags perceptuel nødvendighed, da vi ikke vil have nogen forståelse af vores perception, hvis vi er adskilt fra kroppen og verden (Carman, 2008). Kroppen er dermed essentiel for menneskets oplevelse og vores eksistens.

Merleau-Ponty (2006) hævder, at jeg altid ser kroppen fra samme perspektiv i modsætning til når jeg ser andre genstande. Man kan se genstande fra forskellige perspektiver afhængig af hvilket perspektiv man har i verden, men sig selv kan man kun se fra én vinkel. Og fordi kroppen hele tiden er med mig, kan jeg derfor ikke selv iagttage min krop. ”Forholdene mellem min beslutning og min krop under bevægelse er magiske” (Merleau-Ponty, 2006, s. 37). Genstanden er således kun et objekt, mens kroppen hele tiden både er et subjekt og et objekt. På samme måde er vi ikke enten aktive eller passive, når vi perciperer. Carman (2008) forstår Merleau-Pontys udlægning om perceptionen, som at den altid både er aktiv og passiv. Kroppen er både et objekt og et subjekt for den prostituerede og oplevelsen kan i det kropsfænomenologiske perspektiv derfor ikke være enten aktiv eller passiv men begge dele.

Der kan heller ikke trækkes en skrap grænse mellem min objektive krop og omverdenen, da mennesket allerede er i verden. Kroppen er menneskets perspektiv på verden, og perceptionen er derfor ikke enten fysisk eller mental, objektiv eller subjektiv, passiv eller aktiv. Perceptionen er et kropsligt fænomen. På denne måde er perception grundlæggende for menneskets subjektive og objektive side ved oplevelsen, men for at forstå menneskets oplevelse er det nødvendigt at bevæge os endnu længere væk fra dualismen. Vi må tilbage til vores før-refleksive forståelse af kroppen som en rettethed mod verden (Thøgersen, 2004). Det kropsfænomenologiske perspektiv og kroppens dobbeltsansning udgør en alternativ måde at beskrive og forstå prostituerede mænds oplevelse på i modsætning til dualismen, som hævder at oplevelsen er noget vi kan tænke os til. Merleau-Ponty hævder på den anden side at oplevelser leves gennem kroppen i verden og derefter kan reflekteres over.

3.3.3 Mig selv og andre

Merleau-Ponty drøfter i sin filosofi, hvordan mennesket forholder sig til andre mennesker i verden (Merleau-Ponty, 2006). Vi kan spørge os hvordan vi når frem til andres bevidsthed. Da må vi også spørge hvad bevidsthed er og videre hvad en person er. I det kropsfænomenologiske perspektiv er en person en kropslig eksistens, og bevidstheden vil aldrig komme til udtryk uden at den er kropsliggjort (Merleau-Ponty, 2006). Derfor vil et andet menneske fremtræde for os på samme måde som vi træder frem for os selv ved først og fremmest at være kropslige (Carman, 2008). Dette er en del af Merleau-Pontys begreb om sameksistens, som hævdes at være et af hans mest originale og essentielle bidrag til filosofiens refleksioner om det sociale (Carman, 2008).

Sameksistens kan beskrives som menneskets eksistens, som allerede er indfældet i en social verden (Thøgersen, 2004). For det første er vi tilstede i en fælles verden (Thøgersen, 2004). Der er ingen som ejer verden og ingen som stjæler verden, når vi perciperer den. Desuden står vi frit til at percipere verden på vores måde, hvilket vil sige at vi indgår i et åbent felt af betydninger. Denne åbenhed er med til at gøre fænomenologien specielt velegnet til forskning hvis hensigt er at undersøge menneskers oplevelser i et forsøg på at forstå hvordan de skaber mening med sin eksistens. Hvert menneske har sin egen oplevelse af sin krop i verden, og oplevelsen vil være knyttet til denne persons historie (Merleau-Ponty, 2006). Derfor kan et interview med en prostitueret mand beskrive hvordan han oplever og skaber mening med sexsalget. Denne persons oplevelse stemmer ikke nødvendigvis overens med alle andre mænds erfaringer med prostitution og vanskeliggøre en valid generalisering. Det kan derfor være nyttigt at undersøge flere mænd med prostitutionserfaringer for at få et indtryk af variationen af oplevelserne knyttet til salg af sex. Alligevel vil ét perspektiv give os et indblik i hvordan en prostitueret mand oplever sin verden og hvordan han skaber mening med sine oplevelser.

Vi træder frem for hinanden i kraft af vores kropslighed (Thøgersen, 2004). Merleau-Ponty hævder, at vi ikke ser et objekt, når vi ser en anden person. Menneskets sameksistens træder ikke frem på et subjekt-objekt grundlag.

”Den anden er ikke et objekt, der står over for min bevidsthed [...] Jeg kan givetvis objektivere den anden, og behandle ham som en instrumentel-praktisk genstand, men det betyder ikke, [...] at der kun er to muligheder at fremtræde på: som objekt-for-den-anden og subjekt-for-mig-selv” (Thøgersen, 2004, s. 149).

Jeg'et er ikke kun et subjekt, men både et subjekt og et objekt samlet i egenkroppen. Den anden vil således heller ikke kun være et objekt. Merleau-Ponty (2006) hævder, at vores eksistens er båret af kroppen, og at kroppen kan udtrykke denne eksistens. Den anden træder frem på en eksistentiel måde, hvilket vil sige i en oplevet verden før en begrebslig opdeling af objekt og subjekt (Thøgersen, 2004).

Menneskets eksistens ses specielt tydelig i den andens ansigt. Dette betyder ikke, at den anden er fanget i sit ansigt, eller at den anden undslipper, fordi jeg ikke kan holde ham fast i hans ansigt. ”Ingen kan holdes fast i verden hverken for sig selv eller for andre” (Thøgersen, 2004, s. 150). Det betyder derimod at den anden ikke er lukket inde i mit perspektiv og derfor aldrig helt kan lokaliseres. Jeg kan holde fast i den andens krop som en materiel genstand, men jeg får ikke fat i den andens subjektive side. Den andens tanker, intentioner og perception vil ikke kunne indfanges. Muliggør denne begrænsning i at indfange den andens subjekt et dualistisk skille mellem subjektet og objektet? Grænsen i sameksistensen kan ses som en beskyttelse mod invadering af dens andens jeg, men fordi jeg kan se den anden som et objekt, medfører det ikke at den anden vil *være* et objekt. Menneskets oplevelse vil hele tiden både være subjektiv og objektiv, og dermed vil grænsen medføre at jeg kun jeg opleve mit eget perspektiv. Når den anden træder frem for mig, sanser jeg, at den anden sanser mig. Mit blik bliver sendt tilbage (Thøgersen, 2004). Carman (2008) forklarer den andens væren i verden som en asymmetri, fordi jeg ikke er det eneste jeg i verden. Jeg kan vende ryggen til verden, men jeg vil stadig have en relation til verden, selvom jeg gør det. Jeg vil altid være i verden, og på samme måde som min *væren-i-verden* vil det sociale, altså andre mennesker kunne siges at være mere grundlæggende end min perception (Carman, 2008). Vi kan altså ikke undgå at der findes andres mennesker i verden, selvom jeg kun kan opleve mit eget perspektiv. Jeg bliver således nødt til at anerkende at andres perspektiver er gyldige for de det gælder på samme måde som mit perspektiv af min krop i verden er gyldig for min oplevelse. Det fænomenologiske perspektiv vil medføre at andre mennesker ikke kan undersøges som objekter, da den andens oplevelse vil være både subjektiv og objektiv. I interviewet med en mand med prostitutionserfaring vil jeg derfor medbringe denne forståelse i samtalen ved at se ham som mere end et forskningsobjekt. Det kropsfænomenologiske perspektiv vil give interviewpersonen mulighed for at beskrive sine oplevelser ud fra sit eget perspektiv, fordi hans oplevelser er forankret i hans krop som befinder sig i verden.

---

4 Et indblik i en prostitueret mands virkelighed

Jeg vil gøre rede for min brug af opgavens teoretiske og filosofiske perspektiv samt brugen af det fænomenologiske interview, jeg har foretaget.

4.1 Teoretisk og filosofisk perspektiv

Merleau-Pontys kropsfænomenologiske perspektiv kan ses både som en teori og en filosofi og danner et alternativt perspektiv til Descartes' dualisme. Dualismen beskriver krop og følelser som adskilte fænomener ved mennesket (Thøgersen, 2004). Adskillelsen medfører derfor, at kroppen enten skal helbredes fordi den er syg eller ikke medregnes når der er tale om følelsesrelaterede problemer. Med den fænomenologiske metode muliggøres beskrivelse af menneskers involvering i og orientering mod verden og menneskers meningskabelse af oplevelser (Smith, et al., 2009). Jeg drøfter hvordan et kropsfænomenologisk perspektiv kan bidrage til at belyse mandlige prostitueredes involvering i og orientering mod verden, og hvordan prostituerede skaber mening af deres oplevelser. Formålet med dette projekt er at præsentere et alternativt perspektiv til dualismen, som hævdes at være så forankret i videnskaben, at perspektivet ikke længere lægges mærke til (Carman, 2008).

I det kropsfænomenologiske perspektiv beskrives menneskets eksistens som kropslig forankret og at oplevelsen både er objektiv og subjektiv (Merleau-Ponty, 2006). Temaet mandlig prostitution vil fremhæve at oplevelse er kropslig, fordi salg af sex indebærer en kropslig handling. Mandlig prostitution virker usynlig og lukket for udenforstående, og fænomenet hævdes at være et mindre belyst tema (Bjørndahl, 2010). I tillæg til den kropsfænomenologiske teori og filosofi benyttes et fænomenologisk interview som eksempel på den fænomenologiske metode for at illustrere, hvordan kropsfænomenologien kan bidrage til at belyse oplevelse. I det følgende vil jeg redegøre for brugen af et interview med en prostitueret mand som illustration på en måde fænomenologien kan belyse prostituerede mænds oplevelse på. Jeg redegør for fremgangsmåden og forberedelser i forhold til interviewet og præsenterer derefter interviewpersonens beskrivelse af sin oplevelse af prostitution. Afslutningsvis i dette kapitel præsenterer jeg to temaer hentet fra interviewet, som skal bidrage til at svare på opgavens problemstilling.

4.2 Et fænomenologisk interview

Et overordnet mål for den kvalitative forskning er at få en dybere indsigt i hvordan mennesker forholder sig til sin livssituation (Dalen, 2004). Den fænomenologiske metode kan derfor være en nyttig tilnærmelse til at undersøge menneskers oplevelse, da formålet med metoden er at beskrive menneskers oplevelse af verden (Thøgersen, 2004). Formålet med interview i fænomenologisk metode er at tilrettelægge for interaktion mellem interviewer og interviewperson, som er af en sådan art at interviewpersonen fortæller sin egen historie med sine egne ord (Smith, et al., 2009). Målet er at udvikle vores forståelse af fænomener knyttet til deres sociale virkelighed og dermed frembringe interviewpersonens perspektiv. I drøftelsen af teori og filosofi ønsker jeg at undgå at miste kontakten med virkeligheden. Et interview med en prostitueret mand bidrager således med et eksempel på den fænomenologiske metode og gør drøftelserne mere virkelighedsnære, fordi et interview giver os et indblik i en persons forsøg på at skabe mening af sine oplevelser (Smith, et al., 2009).

Merleau-Ponty (2006) hævder, at talen er vores eksistens' griben ud over den naturlige verden. Talen og tanken omslutter hinanden, og talen fuldender tanken (Merleau-Ponty, 2006). Vi kan nå ind til tanken og følelserne ved at bryde tavsheden, men det vil medføre en afsløring af os selv. Fra det øjeblik mennesket bruger sproget til at etablere et levende forhold til sig selv eller til andre, er sproget ikke længere et redskab, men en afsløring af den indre væren og det psykiske bånd, der forener os med verden og vores medmennesker (Merleau-Ponty, 2006). Sproget kan ses som handling, som er med til at skabe mening for sig selv og andre. En samtale eller et interview kan åbne op for at forskeren får et indblik i individets meningsskabelse, men det kan også føre til at personen som interviewes skaber ny mening for sig selv ved at dele sine tanker om sig selv og sit liv med intervieweren. Selvafsløring kan føre til bevidsthed om egen lykkelighed og om egen ulykkelighed (Kvale & Brinkmann, 2009). Selvafsløring kan altså få både positive og negative konsekvenser for den interviewede. Det er derfor nødvendigt at overveje eventuelle effekter et interview med en prostitueret mand kan få for ham. Det er min hensigt at åbne op for en revurdering af indholdet i prostitutionsbegrebet, fordi jeg ser at begrebet ikke indfanger variationen og mangfoldigheden i prostitutionen. I det kropfænomenologiske perspektiv skal man lade sig forbavse, tænke nyt og lade verden komme til syne på ny (Thøgersen, 2004). Jeg vil derfor forsøge at være åben og forstå, det som beskrives i interviewet, og på denne måde undgå at forvente at jeg skal finde en bestemt oplevelse hos mandlige prostituerede.

4.2.1 Én interviewperson

Projektet var planlagt at skulle omfatte interview med flere prostituerede mænd. Jeg foretog ét interview og snakkede med flere mænd med prostitutionserfaring over chat og mail, som ikke ønskede at blive interviewet om deres prostitutionserfaringer. Jeg oplevede store udfordringer med at få et repræsentativt udvalg, hvilket jeg belyser i afsnittet ”Opsøgende virksomhed”. Uden et repræsentativt udvalg vil jeg få problemer med at genrealisere mine fund til andre og større populationer (Dalen, 2004; Kvale & Brinkmann, 2009; Lund, 2002). I følge fænomenologien er det dog ikke et problem at benytte sig af én interviewperson:

”Single case studies can be especially powerful [...]. Potentially, the value of a detailed case study is two-fold. Obviously one learns a great deal about a particular person and their response to a specific situation. There is also space to explore connections *within* a participant’s account” (Smith, et al., 2009, s. 51).

Ved brug af et fænomenologisk interview kan interviewereren få dybdeinformation fra interviewpersonen og hans eller hendes oplevelse af fænomenet som studeres. På den måde repræsenterer interviewet et perspektiv og ikke en population (Smith, et al., 2009). Selvom andre mandlige prostituerede ikke nødvendigvis har samme oplevelser af prostitutionen som den interviewede, vil interviewet give et indblik i hvordan interviewpersonens oplevelser påvirker hans eksistens (Smith, et al., 2009). Interviewet kan også være udgangspunkt for videre undersøgelser. I dette projekt er interviewet et eksempel på anvendelsen af den fænomenologiske metode på det mandlige prostitutionsfelt.

4.2.2 Inklusionskriterier

Jeg vil i de følgende afsnit beskrive hvilke inklusionskriterier, jeg har arbejdet med, hvordan jeg har opsøgt mulige informanter, og hvordan interviewguiden er opbygget. Disse forhold danner et grundlag for at forstå den interviewedes oplevelser, da forholdene er med til at illustrere konteksten for den prostituerede mands oplevelser. Desuden har den opsøgende virksomhed sammen med samtalen påvirket drøftelserne om, hvordan det kropsfænomenologiske perspektiv kan bidrage til at belyse mandlige prostitueredes oplevelser, som jeg afslutningsvis i kapitlet vil beskrive som temaer.

Målet var at interviewe mænd med prostitutionserfaring. Interviewpersonerne skulle være over den seksuelle lavalder, for at undgå et etisk dilemma om en eventuel anmeldelse af et kriminelt seksuelt forhold, da loven beskriver at sex med mindreårige er forbudt (Justis- &

politidepartementet, 2008). Som jeg ligeledes gjorde i definitionen af mandlig prostituerede, vil jeg undlade at afgrænse i forhold til debutalder, livssituation og kunder. Sandsynligheden for at interviewpersonernes kunder ville være mænd var stor blandt andet på grund af valg af kontaktkanaler, som beskrives i afsnittet ”Opsøgende virksomhed”. Jeg valgte at afgrænse i forhold til de prostituerede mænds etnicitet og satte som kriterium at de skulle være norske for at deres oplevelser kan relateres og ses i sammenhæng med det norske samfund. At være norsk definerer jeg i denne opgave som at have været bosat størstedelen af sit liv i Norge eller hvilken nationalitet, han selv opgiver.

4.2.3 Opsøgende virksomhed

Internettet muliggør at personer bliver tilgængelige, samtidig med at de kan forblive anonyme (Bjørndahl, 2010; Pedersen, 2004). Disse fordele ser jeg som nyttige i den opsøgende virksomhed, da jeg ønsker at få kontakt med en lille og usynlig målgruppe for at snakke om et sensitivt tema. Jeg benyttede derfor internettet i kontaktetableringen med prostituerede mænd på samme måde som mange prostituerede selv benytter internettet i kontaktetableringen med kunder (Bjørndahl, 2010). Jeg benyttede to internetsider; et kontaktforum¹¹ for homofile mænd med en adskilt escortedel og en escortenetside¹². Jeg forsøgte at benytte et andet kontaktforum¹³ for homofile, men adgangen til kontaktforummet blev lukket, da min profil tre gange i træk blev slettet og blev nægtet tilgang til forummet. Jeg kontaktede kontaktforummets daglige leder, som fortalte, at jeg ikke havde lov til at forske på deres medlemmer, og at profiler som indikerer dette derfor slettes. Jeg undret mig over om årsagen egentlig var at mandlig prostitution kan ses som et problematisk og tabubelagt tema, men fik som svar at det gjaldt forskning generelt. Jeg er opmærksom på at valg af kontaktbase medfører, at jeg kun har mulighed for at etablere kontakt med en bestemt del af målgruppen, og at dette er vigtigt at tage med som del af personens kontekst. Jeg vil for eksempel ikke få kontakt med drenge som opholder sig hos manden i nabolaget i bytte mod sex, unge i drift som bytter sex mod stoffer eller manden som har faste kvindelige kunder.

---

¹¹ www.gayromeo.com

¹² www.escupido.com

¹³ www.gaysir.com

Personerne som har profiler på kontaktforummet er i modsætning til escortedelen af kontaktforummet og escortenetsiden ikke nødvendigvis interesseret i at sælge sex. Dette medførte at jeg blandt andet måtte opsøge personer med prostitutionserfaring i det homofile kontaktforum ved at spørge mig frem. Jeg benyttede følgende tekst i kontaktetableringen, som blev sendt til profilerne både i kontaktforummet og på escortenetsiden:

”Hei [profilnavn]

Jeg er forskerstudent og ønsker å prate med menn som har erfaring med salg og bytte av sex. Har du erfaring med dette, og er du interessert i å prate med meg?

Vennlig hilsen Forskerstudenten”

4.2.4 Sensitive oplysninger

Det var vigtigt at fremstå som åben om mine hensigter i den opsøgende virksomhed, og jeg valgte at benytte navnet ”Forskerstudent” for at fremhæve i hvilken anledning jeg forespurgte om et interview. Havde jeg valgt at skjule mine hensigter og udgive mig for at være mand, som var interesseret i at købe sex, ville jeg troligt fået kontakt med flere prostituerede mænd. Dette ville have været forskningsmæssigt uetisk og problematisk (Smith, et al., 2009). At skjule hensigter er i tillæg et dårligt udgangspunkt for en god relation med den interviewede (Dalen, 2004; Kvale & Brinkmann, 2009; NESH, 2006). Det fænomenologiske interview bygger på relationen mellem interviewer og interviewperson og beskrives som velegnet til at undersøge temaer som sex og seksualitet på grund af metodens sensitive behandling af de involverede (Smith, et al., 2009).

Information om seksuelle forhold vurderes som sensitive oplysninger (NSD, 2003). Prostitution vil derfor regnes som sensitive oplysninger, og det kræves derfor at projektet gennemføres i tråd med NSD’s tilråding¹⁴ (vedlæg 3) for at projektet planlægges nøje i forhold til indhentning, håndtering og opbevaring af oplysninger (NSD, 2003). Ethiske problemer opstår, når forskeren udforsker menneskers privatliv og lægger beskrivelserne ud i det offentlige (Kvale & Brinkmann, 2009; NESH, 2006). Jeg tilbød at sende informationsbrev om projektet til de personer, som virkede interesserede (vedlæg 1). Jeg har forsøgt at optræde sensitiv både i kontaktetableringen, i interviewsituationen, i drøftelserne knyttet til beskrivelserne af den interviewedes oplevelser.

---

¹⁴ NSD, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste

4.2.5 Resultater af den opsøgende virksomhed

Jeg var aktiv opsøgende i januar 2010 og tog kontakt med henholdsvis 123 profiler i kontaktforummet for homofile mænd og 23 profiler på escortenetsiden. Jeg blev mødt med forskellige reaktioner på mine henvendelser. De fleste i kontaktforummet for homofile mænd svarede, at de ikke havde denne type erfaring. En del svarede ikke, og dette var specielt gældende for escortenetsiden og escortedelen i kontaktforummet. Nogle ønskede at snakke om temaet, nogle opgav profiler de vidste solgte sex. Kun en lille andel opgav at have erfaring med salg af sex. Nogle af de forespurgte virkede direkte fornærmet og vrede over forespørgslen om prostitutionserfaring, hvilket kan eksemplificeres med et uddrag af et svar jeg fik på en henvendelse:

”[...] for øvrig håper jeg du stryker som student og reiser langt faen i vold. hva faen får deg til å stille slike spørsmål til villt fremmede? du kan se å kjøsse deg så langt opp i rævhullet ditt som du kan nå og så dytt på litt til. skal du snakke med horer så får du til helvete kontakte escorte delen av [navnet på kontaktforummet] og ikke oss andre. jævla idiot. forbanna tullpikk”

Reaktioner på henvendelser i kontaktforummet og blokering af profil kan være tegn på, at mandlig prostitution vækker stærke følelser af ubehag hos nogen. Det kan også tyde på at temaet knyttes til tabuer og skam, og at mænd, måske specielt homofile mænd, ikke ønsker at blive identificeret med prostitution og blive bærer af endda et stigma. Reaktionerne var ikke ensidigt negative, og det er positivt at flere homofile mænd gav udtryk for, at mandlig prostitution er et vigtigt tema også i homofile miljøer. Jeg kom i kontakt med en mand med prostitutionserfaring i kontaktforummet for homofile mænd, som ville lade sig interviewe om sit sexsalg.

4.2.6 Interviewguide og brug af samtalen

Interviewguiden (vedlæg 2) er bygget op som et semistruktureret interview, som er det oftest brugte værktøj i det fænomenologiske interview (Smith, et al., 2009). Det var et mål at have udarbejdet en struktur for samtalen samtidig med at være åben for temaer, som kunne dukke op undervejs. Interviewet er bygget op efter tragtprincippet, som begynder generelt og afslutter med mere specifikke spørgsmål knyttet til et tema (Kvale & Brinkmann, 2009). Spørgsmålene tager udgangspunkt i begreber og begrebsindhold og snævres ind til at handle om konteksten rundt interviewpersonens sexsalg efterfulgt af spørgsmål om oplevelser og følelser knyttet til prostitutionen.

Interviewet foregik på et grupperum på universitets bibliotek, som virket som et diskret og anonymt sted. Interviewet varede 1 time og 30 minutter. Samtalen blev optaget med en diktafon og transskriberet i eftertid af interviewet i NVivo, som er et program for bearbejdelse og analyse af kvalitative data. Transskribering er en overføring af tale til tekst (Kvale & Brinkmann, 2009). Som tekst kan indholdet i samtalen træde frem på en anden og mere tydelig måde end gennem det talte sprog. Jeg har valgt at markere stilhed i talen med "...” og tage udtryk som "ehm” og "øh” med i transskriberingen. Begge typer udtryk er en form for pause, som er med til at illustrere at informanten trænger tid til at reflektere, før han svarer.

Det fænomenologiske interview giver et indblik i en prostituerede mands oplevelser af prostitution. Et interview kan belyse oplevelse ved at finde betydningsfulde elementer i den interviewedes beskrivelse og ved at lægge mærke til emotionelle udtryk og beskrivelser (Smith, et al., 2009). De vigtige elementer og følelsesmæssige oplevelser vil være beskrivende for den interviewede oplevelse af sin virkelighed, men disse elementer kan belyse temaer som vil kunne sige noget om fænomenet generelt. Samtalen er ligeledes en inspiration og kilde til undring og er med til at gøre teorien og filosofien mere virkelighedsnær. Jeg vil bruge citater fra samtalen i kapitel 5. Citaterne skal ikke bruges som empiri for temaerne, som drøftes, men er eksempler på, hvordan den fænomenologiske metode kan bruges til at belyse en prostituerede mands oplevelser.

4.3 Præsentation af interviewpersonens oplevelse

Jeg vil kort præsentere indholdet fra interviewet med den prostituerede mand. Det er vigtigt at tydeliggøre at samtalen ikke er repræsentativ for alle mænd med prostitutionserfaring, men repræsenterer interviewpersonens perspektiv. Jeg vil redegøre for informantens situation og de mest relevante temaer i samtalen, for at belyse hvad han repræsenterer inden for kategorien mandlige prostituerede og beskrive nogle af hans oplevelser. Derefter udvælger jeg centrale og betydningsfulde elementer fra interviewpersonens beskrivelse af sine oplevelser og fremsætter disse som temaer for videre drøftelse.

4.3.1 Om interviewpersonen

Informanten er født og opvokset i Norge. Han rejste udenlands da han var omkring 18-19 år og har boet i en række forskellige lande. Fra han var omkring 24 år boede han i en storby i

udlandet, hvor han solgte sex. Informanten bor i dag i Norge, men har ikke solgt sex her. Informanten var 31 år da interviewet fandt sted og har solgt sex i cirka 6 år af sit liv. Han beskriver sig selv som bifil, men mest homofil og har en mandlig kæreste.

4.3.2 Salg af sex

Informanten fortæller, at han har arbejdet som escorte i en storby i udlandet, og at han af flere grunde ikke kunne tænke sig at sælge sex i Norge. Han oplever at holdningerne knyttet til mandligt sexsalg er mere liberale i udlandet end i Norge. Desuden beskrives markedet som større, hvilket muliggør at stille krav til hvilke kunder han vil sælge sex til. Informanten fortæller, at han med hjælp fra en anden etableret escorte oprettede profiler på forskellige kontaktforummer på internettet. Han har arbejdet gennem bureauer og selvstændigt. I hans profil var der lagt erotiske billeder ud af ham og i teksten formidlet han hvilke seksuelle tjenester kunderne kunne købe af ham, som for eksempel at han altid var den aktive part i sexhandlingen, og at han ikke kyssede og hyggede med kunder. Informanten solgte sex 3-4 gange om ugen og som oftest i weekenden og som oftest ikke flere gange på samme dag. Han var optaget af, at han måtte kunne levere en tilfredsstillende ydelse for kunden og det mente han var vanskeligt, hvis han allerede havde haft sex samme dag. Informanten brugte Viagra, når han solgte sex for at være sikker på at kunne levere ydelsen han fik betaling for. Han gav noget og fik noget og kalder sexsalg for et retfærdigt bytte af tjenester (fair exchange).

Informanten solgte sex på timebasis eller kunne være med kunden hele natten eller i flere dage. Efter nogle år med sexsalg havde han oparbejdet sig en del faste kunder, hvor forholdet mellem dem kunne være næsten kammeratlig. Han syntes bedre om at sælge sex til de faste kunder end at måtte forhold sig til nye hele tiden. Informanten fortæller, at det ikke altid var sex kunderne ville købe; de kunne gå på restaurant, gå i byen og så gå hjem sammen. Det var dog som oftest at det endte med sex. Andre gange var han med kunden på rejser til feriesteder eller andre storbyer. Han solgte ikke sex hjemmefra, men tog ud til kunden eller var på hotel. Kunderne blev opfordret til at kontakte ham på mail, som han tjekkede flere gange dagligt. Informanten krævede at kunderne var mænd mellem 18 og 40 år, og at de sendte et billede af sig selv. Informanten fortæller, at de fleste af klienterne så godt ud og var mellem 18 og 30 år.

4.3.3 Oplevelser knyttet til prostitution

Informanten arbejdede som erotisk model før og mens han solgte sex og indspillede desuden en pornofilm, som han fortæller han ville ønske han ikke havde deltaget i. Han fortæller han har gået på kompromis med sine krav ved flere anledninger, men fortæller at han gjorde dette af fri vilje. Han nævner alligevel nogle episoder, hvor han ikke klarede at sige nej til kunden. Han fortæller han følte sig beskidt bagefter og forklarer at han ikke turde modsætte sig kunden fordi dette skete i starten af hans prostitutionskarriere og han derfor ikke var så erfaren. Han ser tilbage på sit sexsalg som en morsom tid med mange oplevelser. De 6 år var præget af mange fester og en del stoffer, uden at han vil beskrive sig selv som afhængig. Pengene var en vigtig årsag til, at han begyndte at sælge sex. Informanten betoner også, at han er en meget seksuel person og syntes godt om den ukomplicerede sex og spændingen, som han forbinder med salg af sex.

Informanten fortæller om en dramatisk hændelse, som har berørt ham stærkt og som fik konsekvenser for hans liv som prostitueret og privat. En anden vigtig hændelse i hans prostitutionserfaringer er knyttet til oplevelse om forelskelse i en kunde og afvisningen, som fulgte. Han fortæller han i udgangspunktet var skeptisk med hensyn til at sælge sex, at han klarede at få prostitutionen til at fungere for ham ved blandt andet at have en del præmisser i forhold til kunder, at han kunne nyde sex og at han klarede sig, selvom andre ikke gjorde det. Han fortæller at prostitutionen har ændret hans syn på sex til ikke nødvendigvis at være en handling man kun foretager i et forhold. Informanten fortæller, at han havde kunnet fortsætte med at sælge sex 3-4 år til uden at måtte gå på kompromis med sine alderskrav til kunderne. Hvis forholdet til kæresten viser sig ikke at fungere, vil han ikke udelukke at han flytter tilbage til udlandet og vil da højst sandsynlig genoptage prostitutionen. Informanten fortæller, at det er vanskeligt at måtte klare sig for en løn på 20.000 kroner om måneden og den ændrede livsstil uden vaskehjælp, vilde fester og stoffer. Beløbet på hans nuværende månedsløn kunne han indtjene på en weekend ved at sælge sex.

En del af hans omgangskreds i udlandet delte hans erfaringer på prostitutionsfeltet, men ingen af hans venner og bekendte i Norge ved om hans erfaringer med sexsalg. Hans forældre derimod kendte ikke til hans beskæftigelse i udlandet. Han ville derfor ikke have indviet sine forældre i disse erfaringer, hvis han ikke havde været nødt til det på grund af en dramatisk hændelse han oplevede. Hans kæreste kender til hans erfaringer med sexsalg, men ved ikke at interviewpersonen søger efter uforpligtende sex på kontaktforummet for homofile mænd.

Informantens historie er et eksempel på oplevelser knyttet til erfaring med prostitution. Historien kan kun repræsentere sig selv, og vil ikke være repræsentativ for alle mænd med prostitutionserfaring. Alligevel er historien et interessant perspektiv og vil benyttes til at illustrere temaer i den videre drøftelse af kropsfænomenologien som perspektiv på mandlig prostitution.

4.4 Temaer

Jeg vil opsummere elementer fra interviewet, som jeg ser som betydningsfulde og af følelsesmæssig karakter for interviewpersonens beskrivelse af prostitutionen. Dette vil være et eksempel på hvordan den fænomenologiske metode arbejder for at beskrive personers involvering og orientering mod verden, og hvordan personer kan skabe mening med deres oplevelser (Smith, et al., 2009). De betydningsfulde elementer og følelsesmæssige udsagn vil danne baggrund for to temaer, jeg ser som centrale for den interviewedes oplevelse og som drøftes i kapitel 5. De to temaer bidrager til at belyse forskningsspørgsmålene, som blev formuleret i kapitel 1 og vil blive præciseret i de følgende afsnit.

4.4.1 Tema: præmisser

Interviewpersonen lægger vægt på at han solgte sex af egen fri vilje og at han oplevede at relationen ved at give noget (sex) og få noget (betaling) var et retfærdigt bytte. Han lagde videre vægt på, at det var ham som satte præmisserne for hvem han solgte sex til og hvad som blev regnet for en del af sexsalget. Præmisserne handlede om at skille mellem prostitutionssex uden følelser og privat sex med følelser samt hans rolle som escorte og privatperson. Interviewpersonen beskriver at han i visse tilfælde kyssede med faste klienter og fik en venskabslignende relation til nogle af dem. Han fortæller at prostitutionssex også kan være forbundet med følelser som ophidselse og nydelse. Han beskriver at han har brudt egne krav og præmisser, men at han har gjort det fordi han ville og ikke fordi han måtte. De få gange han har fået overskredet sine grænser uden at ville, har han følt sig beskidt bagefter. Da den interviewede oplevede at blive betaget af en klient og følelserne ikke blev gengældt, måtte han bryde prostitutionsrelationen. Han beskriver, at han blev meget såret. Han har oplevet at føle sig nødsaget til at afbryde sexsalgsrelationer, fordi enten klienten eller han fik følelser for hinanden. Det fungerede heller ikke for ham at have kæreste samtidig som han solgte sex.

Betydningsfulde elementer i interviewpersonens beskrivelse af prostitutionen kan være præmisser, krav og grænser knyttet til sexsalget. Andre elementer jeg har valgt at fremhæve er skillet mellem sex med og sex uden følelser og skillet mellem rollen som escorte og som privatperson. Følelsesmæssige udsagn var knyttet til overskridelsen af grænserne; såret ved forelskelse og nydelse af prostitutionssex, og knyttet til enighed om relationens betydning. Jeg vil på baggrund af disse beskrivelser belyse et tema knyttet til præmisser for prostitutionen og vælger at drøfte betydningen af beskyttelsesstrategier og præmisser knyttet til sexsalg for mænds oplevelse af prostitution.

4.4.2 Tema: kontekst

Interviewpersonen beskriver at han ikke vil sælge sex i Norge på grund af holdninger til mandlig prostitution i samfundet. I udlandet hvor han solgte sex kunne det opfattes som et kompliment at blive taget for at være en escorte, for da var man ung, frisk og pæn. Han beskriver et skarpt skille mellem ham selv som escorte og andre personer prostituerede som han kalder for ”ulykkelige prostituerede”. Han beskriver egne prostitutionserfaringer som positive oplevelser, at han har mødt mange interessante mennesker, og at han har ændret holdning til salg af sex og fået et bredere syn på sex. Den interviewede fortæller at hans kunder enten var homofile mænd eller bifile mænd, som levede i heterofile forhold, og at han selv var bifil, men mest homofil. Han har været åben om sin seksuelle identitet over for sine forældre siden han var helt ung, men han ønskede ikke at venner og familie hjemme skulle kende til hans sexsalg. Han ville ikke have fortalt familien sexsalget, hvis ikke en dramatisk hændelse medførte, at det blev nødvendigt at fortælle om sine prostitutionserfaringer og forsøge at forklare dem det. Han følte ikke de ville forstå hans erfaringer.

De betydningsfulde elementer kan opsummeres til at være holdninger i samfundet og behovet for at skabe afstand til andre prostituerede. Andre elementer kan være åbenhed om seksuel identitet og prostitution. De følelsesmæssige udsagn var knyttet til beskrivelse af situationen rundt personer som ikke *klarede sig* i prostitutionen og dem som blev tvunget til at sælge sex. Desuden udtrykte interviewpersonen frustration over, at familien ikke ville forstå hvordan han kunne sælge sex. Med disse elementer som baggrund ønsker jeg at drøfte samfundets holdningers påvirkning af oplevelse knyttet til mandlig prostitution og eksemplificere hvordan interviewpersonen skaber mening med egen prostitution ud fra kontekst og distancering til andre prostituerede.

5 Prostitutionens fænomenale krop

Jeg vil benytte citater fra samtalen med interviewpersonen for at belyse to måder et fænomenologisk interview kan bruges, til at belyse den interviewede mands oplevelse. Citaterne hentet fra interviewet skrives med kursiv for at adskille dem fra andre citater. Drøftelsen er inddelt i underafsnit for at tydeliggøre drøftelsens indhold og skabe oversigt.

Det første tema handler om præmisser i prostitution, og jeg vil drøfte præmissernes betydning for den interviewedes oplevelse af sit sexsalg. Dette vil jeg først gøre ved at indlede med et citat fra interviewet og derefter drøfte det kropsfænomenologiske perspektiv i lyset af eksisterende teori på prostitutionsfeltet. Jeg vil blandt andet benytte passivitet som eksempel på eksisterende teori om beskyttelsesstrategier. Herefter vil jeg eksemplificere, hvordan fænomenologisk metode kan benyttes til at belyse, hvordan den prostituerede mand forstår og skaber mening med grænseoverskridelse knyttet til sit sexsalg ved at illustrere, hvordan interviewpersonens beskrivelser aktivt kan bruges til at udlede forståelse af hans oplevelser fra citater. Det andet tema, handler om hvordan interviewpersonens oplevelse af prostitution påvirkes af samfundets holdninger til mandlig prostitution. Jeg vil benytte samme struktur som ved forrige tema ved at indlede med et citat og drøfte mod eksisterende teori i første afsnit og eksemplificere brugen af det fænomenologiske interview til at drøfte temaet i andet afsnit. Afslutningsvis vil jeg eksplicit trække de vigtigste elementer frem fra drøftelsen for at tydeliggøre besvarelsen af underproblemstillingen og hovedproblemstillingen.

5.1 På mine præmisser?

”Jeg har altid gjort det frivillig. Jeg har aldri gjort noe seksuelt som jeg ikke vil gjøre. Det er jeg som har bestemt og vært... boss over min egen kropp. Jeg har aldri tenkt sånn at ... nå har noen betalt for meg, og nå skal de kunne gjøre hva de vil med meg, det var vært fullstendig uaktuelt. Det vært mine premisser og ehh... jeg har alltid sagt at ... også til de byråene jeg har jobbet for, mest har jeg jobbet selvstendig, hatt min egen webside og sånn ting. Hvilket jeg har bedre likt, fordi da har jeg kontroll over hvem jeg møter. Og jeg har krevd at det skal være foto av dem jeg skal møte. Jeg har alltid hatt en alderslimit altså fra 18 til 40, mine klienter har mesteparten vært fra 18 til 30. Og hvis de ser bra ut, så har jeg gjort jobben. Så jeg har aldri sett på det som at jeg gjør noe frivillig, ufrivillig mener jeg. Altså sånn som jeg faktisk har sett det, så har det vært god sex OG til og med fått betalt for det. Det er sånn jeg har sett på det, og så har jeg hatt det morsomt òg.”

”Sex er bare ... Altså det kommer an på hvem man har sex med. Øh, med en kunde ville jeg for eksempel aldrig ha kysset. Kyssing er for mig veldig intimt. Kyssing kan jeg kun gjøre med et menneske som jeg ... er glad i eller får en følelse for... virkelig får begjær for da. Mens sex kan være som å ha seg en god runk, rett og slett. Altså det er bare ... seksuell tilfredsstillelse, det er ikke noe ... Når jeg har sex med min kjæreste så er det følelser ... det er det alltid. Men når jeg har sex med en kunde så var det bare seksuelle fantasier, som fikk utløp.”

I dette citat ser vi, at interviewpersonen lager nogle præmisser, som fungerer som forståelses- og forklaringsrammer for den seksuelle aktivitet som prostitueret. Han understreger at han selv bestemmer, at han vælger hvor intimitetsgrænserne går, og han viser han har en bred tilnærmelse til sex. Sexen opleves som god og han har fået mere end bare penge ud af prostitutionen. Det er fantasier, som han har levet ud, og det har været morsomt.

Tidligere prostitutionsforskning beskriver prostitueredes beskyttelsesstrategier knyttet til sexsalg (Høigård & Finstad, 1993; Isachsen, et al., 1993). Ved at opstille en række præmisser for eget sexsalg opnår den prostituerede en følelse af kontrol over situationen. I Høigård og Finstads undersøgelse (1993) beskrives blandt andet ikke-deltagelse og ikke-berøring af vigtige kropsdele som vigtige præmisser i sexsalget. Ved at indtage en passiv rolle i sexhandlingen og ved at reservere betydningsfulde dele af kroppen hævdes det, at den prostituerede opnår at skabe et skille mellem prostitutionssex og normal sex forstået som privatsex. Det er kroppen som lejes ud, men følelserne får kunden ikke (Høigård & Finstad, 1993). Den prostitueredes beskyttelse af sig selv emotionelt baseres således på et muligt skille mellem krop og følelser. Det dualistiske perspektiv bygger på skillet mellem krop og bevidsthed og dermed også et skille mellem krop og følelser (Carman, 2008; Duesund, 2007; Thøgersen, 2004). Tidligere prostitutionsforskning kan minde om det dualistiske perspektiv, hvilket påvirker hvordan den prostitueredes oplevelse af sexsalget beskrives. I Merleau-Pontys kropsfænomenologiske perspektiv vil den prostitueredes oplevelser beskrives på en anderledes måde. Dette belyses ved drøftelse af passivitet som beskyttelsesstrategi i mandlig prostitution.

5.1.1 Passivitet og oplevelse

Passivitet er beskrevet som en beskyttelsesstrategi (Høigård & Finstad, 1993). I et dualistisk perspektiv vil passivitet kunne opleves beskyttende, fordi kroppen objektiveres og følelserne placeres et andet sted end i kroppen. I den dualistiske tradition vil den prostituerede således bruge sin objektive krop for at undgå at bruge sit subjektive jeg i sexsalget.

Kropfænomenologien beskriver intentionaliteten som en rettedhed mod verden. At være levende er ensbetydende med at respondere på verden på en intentionel måde (Merleau-Ponty, 2006). Passivitet kan ses, som det modsatte af denne rettedhed mod verden og vil medføre at personen som indtager en passiv rolle ikke vil være levende, ikke eksistere og dermed ikke opleve. Merleau-Ponty (2006) hævder at den menneskelige subjektivitet udtrykkes gennem kroppen, og at kroppen giver eksistensen mulighed for at trække sig tilbage fra sig selv; at blive passiv. Hvis mennesket også i det kropsfænomenologiske perspektiv kan undgå at rette sig mod verden, kan de skærme sig selv fra at opleve sexsalget. En ubehagelig oplevelse vil gå fra oplevelse af kroppen som nærværende, til at blive fraværende for til slut at opleves som fremmedgjort. Dette bliver forklaret med den dualistiske mistillid til kroppen, som opstår når kroppen opleves som begrænsende. ”Kroppen opfattes som upålidelig og må holdes under kontroll, og vi neglisjerer dens eksistensielle og sociale aspekter” (Duesund, 2007, s. 53). Kroppen kan ikke undertrykke livets henvisning til verden, da Merleau-Ponty (2006) siger følgende:

”Jeg bliver aldrig helt til en ting i verden, jeg mangler altid den fulde eksistens som ting, min egen substans flygter fra mig gennem det indre, og der aftegner sig altid en eller anden intention. For så vidt som den kropslige eksistens har »sansorganer«, hviler den aldrig i sig selv, den bearbejdes altid af en aktiv ikke-væren, den opfordrer mig bestandig til at leve, og hvert eneste sekund, der indtræffer, tegner den naturlige tid uophørligt den virkelige hændelses tomme form [...] Den kropslige eksistens, som strømmer gennem mig, uden at jeg er med i den, er kun en skitse til et egentligt nærvær i verden. Men den grundlægger i det mindste dens mulighed” (s. 128).

Livets henvisning til verden sker således som en intention, som opstår i mennesket kontinuerlig. At opleve kroppen som fraværende og fremmedgjort vil være truende og selvudslettende for menneskets egentlige jeg, fordi det påvirker eksistensens væremåde (Duesund, 2007). På denne måde vil passivitet være det som ødelægger den mandlige prostitueredes oplevelse i stedet for at virke beskyttende. Mennesket er altid rettet mod noget, og intentionen vil derfor også altid komme fra noget (Kirkeby, 2006). Intentionalitetsbegrebet medfører, at mennesket ikke kan undgå at eksistere i verden og derfor ikke slippe for at opleve. Kroppen kan ikke fravristes eksistensen og dermed oplevelsen, fordi kroppen ikke kun kan være et objekt i verden. Kroppen udtrykker den totale eksistens i hvert øjeblik (Merleau-Ponty, 2006). Kroppen kan ikke kun være eksistensens ydre ledsagelse, fordi eksistensen virkeliggøres i kroppen. Passivitet set som en ikke-deltagelse i sexhandlingen eller den ikke-penetrerende rolle, kan ses som en tilbagetrækning af eksistensen gennem kroppen i et forsøg på at flygte fra oplevelse.

Oplevelse kan ikke kun være passiv, da perception både er aktiv og passiv (Merleau-Ponty, 2006). Dualismen placerer oplevelsen i bevidstheden og beskriver den som en mental begivenhed (Carman, 2008). Kropslige handlinger er ikke kun fysiske eller ikke bare mentale. Vores erfaringer og oplevelser sætter sig i kroppen (Duesund, 2007). Kropsfænomenologien beskriver således oplevelse som kropslig. Oplevelse sker i kroppen og med kroppen. ”Kroppen kan symbolisere eksistensen, fordi den virkeliggør den og udgør dens aktualitet” (Merleau-Ponty, 2006, s. 126). Merleau-Ponty (2006) har beskrevet, at fordi kroppen kan lukke sig ude fra verden, er det også den som kan åbne verden for mig. På den anden side skriver Merleau-Ponty (2006) også, at selv når kroppen er afskåret fra eksistensens kredsløb, vil den aldrig falde fuldstændig tilbage i sig selv. Det betyder at selvom kroppen trækkes tilbage fra eksistensen, klarer den ikke at gøre dette fuldt ud alligevel. Tilbagetrækningen vil desuden kunne opleves som ineffektiv beskyttelse enten fordi, den ikke har nogen effekt eller fordi, den har direkte ødelæggende effekt for den mandlige prostituerede, som er passiv.

Se den anden som objekt

I mødet med den anden i et dualistisk perspektiv er kroppen synlig og bevidstheden usynlig (Thøgersen, 2004). Dette medfører at kroppen er en barriere i mødet med den anden, fordi den anden befinder sig i bevidstheden, som igen er et andet sted end i kroppen. Det medfører også at kroppen kan mødes som et objekt, fordi det forudsættes at der bliver dannet en relation mellem de som mødes som en nødvendighed for at se personen (Thøgersen, 2004). På denne måde vil det dualistiske perspektiv give kunden mulighed for at se den prostituerede som et objekt. Det vil dog forudsættes at der ikke dannes en relation, og sexhandlingen vil i givet fald være en relation mellem to mennesker. Spørgsmålet er hvordan en relation i den mandlige prostitution kan se ud?

I kropsfænomenologien vil mødet med en anden person ikke forudsætte at man skal fange den andens subjektivitet. Den andens perspektiv kan ikke fanges af mig, også selvom jeg kan holde fast i en andens fysiske krop (Thøgersen, 2004). Den anden persons tanker og følelser vil derfor ikke kunne indfanges. At det subjektive perspektiv ikke kan fanges af andre, kan tænkes at være en måde at beskytte sig mod at blive invaderet af andre mennesker i lyset af et kropsfænomenologisk perspektiv. En prostitueret vil søge at undgå kundens tilgang til sine følelser og tanker for at beskytte sig selv, men dette vil kun virke hvis følelser og det egentlige jeg findes et andet sted end i kroppen. Mennesker viser sædvanligvis ikke sin krop

frem, men når han gjør det, sker det snart med frygt, snart med den hensigt at fascinere. Han synes at det fremmede blik der løber over hans krop fratager ham den (Merleau-Ponty, 2006). Dette betyder ikke, at mennesket kan ses som et objekt. Det betyder, at der ikke findes et indre menneske, fordi mennesket er forankret i verden gennem kroppen. Mennesket er ikke gennemsigtigt og kan derfor hverken kun være et objekt *eller* et subjekt, men eksisterer som egenkroppen.

At kunden kan opfatte den prostituerede som et objekt vil desuden ikke være ensbetydende med, at den prostituerede vil *være* et objekt. En person vil ikke være et objekt, fordi kroppen ikke er det samme som en genstand (Merleau-Ponty, 2006). Egenkroppen har en permanens for mig, hvilket betyder at mennesket oplever kontinuerligt, og "[...] at egenkroppen først og fremmest har en permanens for mig, fordi jeg ikke kan adskille mig selv fra kroppen" (Thøgersen, 2004, s. 109). Enhver person vil desuden have sit eget perspektiv, som ikke kan indfanges af andre, men som påvirkes af andre. Dobbeltansningen medfører at mennesket både er et objekt som berøres og et subjekt som berører (Merleau-Ponty, 2006). Den prostituerede vil ikke være et objekt, fordi han berører kunden og samtidig bliver berørt. Dobbelttheden betyder at den mandlige prostituerede ikke kan skille kroppen fra sin oplevelse.

5.1.2 Gjorde det af egen fri vilje

I dette afsnit eksemplificerer jeg, hvordan den fænomenologiske metode kan benyttes til at drøfte betydningen af overskridelse af egne præmisser for den prostituerede mands oplevelse af sit sexsalg. Jeg belyser hvordan interviewpersonen skaber mening ved at bruge interviewpersonens egne beskrivelser af sin oplevelse.

"Men noen klienter som jeg likte veldig godt kunne jeg da kysse med og være litt med, men da ... Men da visste vi begge to såå godt at her er det ikke noe annet enn bare nytelse. Det er det som er ... det er ikke noe ..."

Noen var det greit å kysse med, andre var det ikke?

"Veldig få da, veldig få. Altså hvis jeg visste det at ... at okay han er ... Altså, når man møter en klient gang på gang ... man blir litt sånn kameratslig også. Kun de faste. Og jeg visste at han ønsker ikke noe ... Jeg vet at han ikke ønsker noe forhold. Vi bare nyter dette her. Det ble nesten som en elsker fra mitt ståsted, da. En fast elsker ... så kunne jeg gjøre det. Men jeg måtte da være i kontroll over det. Det var veldig mange klienter som ville skrive til meg og si: kysser du, spør om hva jeg gjør da ... av seksuelle ting, hva jeg ikke gjør; om jeg kysser, om jeg ligger å koser og sånn ting. Sånn ting skrev jeg alltid: nei, det gjør jeg ikke."

Interviewpersonen kommunikerer tydeligt at han ikke kysser med kunder, når de spørger. Han er optaget af at have kontrol, og denne præmis er en måde at opretholde kontrollen i sexsalget. Interviewpersonen fortæller at han alligevel kysser med nogle kunder. Han skiller mellem faste kunder, kunder han godt kan lide, hvor de er enige i at de ikke vil have noget forhold og de andre kunder han ikke oplever dette med. På denne måde ser den prostituerede mand forskel på sine kunder, ud fra relationen han har til dem. I relationer hvor forholdet mellem ham og kunden præges af forudsigelighed og i tilfælde hvor han er tryk på hvilke følelser som lægges i sexhandlingen, kan den prostituerede mand overskride sine grænser.

Har du oplevd at noen av dine kunder har villet mer?

” Joo, mange. Det er mange som hadde lyst til det da. Mange som faller for deg og ... da har jeg pleid å bryte av med én gang. Altså, jeg har ikke samvittighet til å møte noen som bare treffer meg fordi de egentlig ønsker mer. Det må være klart at her er det kun om sex, jeg kan ikke ... Jeg kan ikke selge mine følelser, det er uaktuelt. Jeg kan ikke selge meg selv og ligge å kose med noen eller liksom ... Det fungerer ikke for meg. Altså, mine følelser er ikke til salgs, rett og slett.[...]Det kan ingen kjøpe. Og begynner du på det, så ... ødelegger du deg selv og din selvspekt, rett og slett. ”

Fikk du følelser for noen kunder?

”En gang.[øynene blir blanke] Jeg ehm ... Jeg ble faktisk litt såret, fordi han ikke ønsket noe mer.[...]Jeg prøvde faktisk, ja. ”

Så brøtt du av etterpå?

”Ja, jeg skjønnte... Jeg kan ikke holde på med å treffe noen, som jeg faktisk egentlig liker. Det bare fungerer ikke. Men ja, jeg ble betatt av en. Selvfølgelig det er mange av mine kunder jeg kunne ha bli betatt av, men... de var hyggelige og så kjekke og hadde alt man kunne by på og sånn ting, men... Jeg fant ut av at det var bedre å holde det på... et profesjonelt plan.”

Interviewpersonen fortæller at han har oplevet at trygheden, enigheden og forudsigeligheden mellem kunden og ham har været sat på prøve flere gange. Kunder blev forelsket i ham og blandede private følelser ind i prostitutionen. Interviewpersonen oplever at han vil sælge sig selv, hvis han sælger sine følelser. Dette minder om et dualistisk syn på forholdet mellem krop og følelser, da han placerer sit egentlige jeg sammen med følelserne, som befinder sig et andet sted end i kroppen. For at opretholde kontrollen blev han nødt til at afslutte forholdet til kunden. På denne måde kan det dualistiske perspektiv synes at have påvirket hvordan prostituerede beskriver sine oplevelser. Vi styres af sproget, fordi vi befinder os i en allerede social verden med al dens betydning (Merleau-Ponty, 2006). Det kan også hænde at dualismen er et gyldigt perspektiv og prostituerede faktisk kan undgå at opleve og føle.

Interviewpersonen opplevde at bli forelsket i en kunde. Men da kunden ikke gengjeldte hans følelser, medførte det en ubalance i relasjonen og interviewpersonen ble nødt til å avslutte forholdet for ikke å miste kontrollen. Forudsigelighet, enighet og trygghet er således viktige elementer i prostitutionsrelasjonen for interviewpersonen og vil ha betydning for hva prostitutionssexen består av og hvordan relasjonen utarter seg. Skillet mellom kunde og kærester udviskes ved grænseoverskridelser, og prostitutionen vil foregå i en gråzone, fordi utydeligheten vil medføre et relativt skille mellom hva som er prostitutionssex og hva som er normal sex, som interviewpersonen ikke engang ser ut til å etterleve.

Prostitutionssex og normal sex

Prostitutionssex beskrives som å være preget av ensidighet ved å fokusere på kundens seksualitet og kundens seksuelle tilfredsstillelse (Høigård & Finstad, 1993). Normal sex preges av gjensidighet, intimitet, nytelse, begær og seksuell lyst (Aars, 2011; Pedersen, 2005). Overskridelse av egne grænser vil i et dualistisk perspektiv medføre at den prostituerte mister beskyttelsen av sitt jeg, fordi prostitutionssex vil ligne normal sex.

”Han kjøpte sex. Han kjøpte seg en utløsning. Men også ofte selskap, ikke bare sex. Veldig ofte helgene, fredag natt, så ble man da leid inn til... først gikk man ut på restauranter, så gikk man på club etterpå, gikk hjem, kanskje hadde sex. Mest sannsynlig hadde vi alltid sex, det er 80% av gangene, men... det var ikke alltid sex som var i fokus, det... i hvert fall ikke med de faste kundene [...] det er ikke alle jeg kunnet vært sammen med en hel nat. Du vet, hvis du er sammen med noen, så vet man ikke hva man skal si liksom. Hvis ikke det fungerte, så fungerte ikke det... men som sagt, de fleste, de man så ofte da, ble man også en slags kompis da, men... ”

Ble du mer personlig der?

”Ja, man blir jo det, selvfølgelig. Men ikke alt for personlig, nei. Ikke snakk om hva man... at man har hatt en lei uke og sånn ting. Nei, det skal man ikke snakke om, rett og slett.”

”Når jeg møter mine klienter, så er det ikke da ... følelser innblandet. Det er en seksuell følelse, ja, men jeg er like opphisset som de er ... Altså som sagt i forbindelse med escorte, så er følelser ... de private følelsene de er ikke der, altså. Jeg har jo et eget navn, når jeg bruker det. Jeg ser på meg selv der jeg er den personen, og den person er sånn og sånn. Sånn er det. Det er en slags rolle, ja. Nå er det [nevner sitt eget navn] og der er det en annen. Rett og slett. Det er enklere å bare ... si liksom ... altså jeg ville for eksempel aldri gi mitt riktige navn til en kunde. For dem var jeg da [nevner sitt escortenavn], som jeg bruker. Og det var det de kalte meg, når de skulle si mitt navn. Og det var kun sex. Jeg kunne ikke blande [nevner sitt eget navn] og han sammen, det fungerte ikke, så... Men det var et valg bare bevisst - at sånn var det enklere.”

”Sex og følelser er to forskjellige ting. Sex kan man nyte for sex, og sex med følelser kan være enda bedre - eller er enda bedre. Det er noe annet. Det er sex på et helt annet nivå.”

Det ser ud som om interviewpersonen skiller mellom noget andet end prostitutionssex og normal sex. Den interviewede mand beskriver at prostitutionssex er knyttet til følelser som ophidselse og nydelse. At den prostituerede mand benytter følelsesmæssige begreber, som ligner hinanden og brukes om flere forhold men med forskjellig mening kan vanskeliggjøre et tydeligt skille. Sproglig set ser den interviewedes utsagn ut til at søge at opnå et skille, men handlingerne reflekterer ikke dette skille på samme måte. Eller er det omvendt: at hans handlinger har tydeligere grænser, end sproget han bruker? Interviewpersonens beskrivelser tyder nærmere på at prostitutionssex for ham har et annet innhold end det, som tradisjonelt forstås med prostitution. Skillet mellom privatperson og prostitueret kan virke mere flydende end tidligere antaget. Selvom jeg har definert at betalingen i prostitution i denne oppgave er en materiel genstand, viser de flydende grænser at det som selges ikke kun er sex, men også en relation, som normalt heller ikke forbindes med prostitution.

Prøv å fortell om ditt forhold til forelskelse og kjærlighet. Nå har du sagt at det ikke går an å ha kjæreste, når man er escorte.

”Det fungerte ikke for meg i hvert fall. [...] Nei, altså ... Å være i et forhold er jo helt annerledes. Som sagt sexen er annerledes ... Jeg vet liksom ikke helt hva jeg skal si til det, så ... Jo, men jeg tror det at... det var så uaktuelt for meg, at jeg egentlig sperret av litt. Det hendte jeg var på byen og møtte noen, men jeg lot det ikke gå lenge før jeg bare tenkte: okay, det jeg driver med ... det fungerer for de fleste mennesker ikke - at være i et forhold sånn. Så det var liksom ... jeg gadd rett og slett ikke gå og date. [...] det var et valg rett og slett.”

At interviewpersonen fravælger private relasjoner samtidig med at han selger sex, kan ses som et resultat av utfordringer med et utydelig og relativt skille mellom prostitutionssex og normal sex. Han opplever sex som anderledes når han er i et forhold, men han har erfart at andre ikke opplever denne grense og det derfor ikke fungerer at have et privat forhold samtidig som han selger sex. Interviewpersonen beskriver han føler sig ophidset og kan nyde prostitutionssex. Han fortæller at prostitution også kan handle om sosialt samvær med kunden og ikke kun sex. På denne måte vil nogle af relationerne mellom ham og kunden bære præg af aktiviteter som ligner private relasjoner. Når prostitutionsrelasjonen og prostitutionssex ikke er anderledes end private relasjoner, opprettholder interviewpersonen kontroll ved at skille mellom noget andet.

Det virker vigtig for interviewpersonen at spille en rolle som prostitueret, så han kan skille mellem ham som professionel og ham som privatperson. At spille en rolle vil sige at man for et øjeblik kan hensætte sig en imaginær situation, som betyder at have lyst til at skifte miljø (Merleau-Ponty, 2006). I et kropsfænomenologisk perspektiv vil den interviewede mands rolle i prostitutionen kunne betyde flere ting. På den ene side kan rollen ses som et tegn på, at den prostituerede ikke ønsker at befinde sig i den situation han er i, ved at ønske at skifte miljø. På den anden side kan rollen også ses som et ønske om at privatlivet var, som den imaginære situation, hvilket i denne sammenhæng er prostitutionen.

En bestemt livsstil kan være et generaliseret udtryk for en særlig seksualitetstilstand (Merleau-Ponty, 2006). En bevægelse kan reduceres til de vigtigste elementer, hvor man ikke er helt med i det, når bevægelsen bliver udført på kommando. Det bliver en spillet med kroppen, ligesom en skuespiller lister sin virkelige krop ind i rollen som spilles (Merleau-Ponty, 2006). Uforpligtende og spændende sex med mange forskellige partnere vil ses som afvigende adfærd i samfundet. Rollen som prostitueret kan derfor være en måde at opnå dette levesæt, som ikke godtages i samfundet. Personer som har evnen til at forestille sig ting, kan frigøre deres virkelige krop fra dens livssituation og lade den bevæge sig i fantasien (Merleau-Ponty, 2006). Dette kan ses som et tegn på at interviewpersonen ser prostitution som en handling og ikke noget han er, fordi han er en anden når han sælger sex. På den anden side fravælger interviewpersonen private kærlighedsrelationer, når han sælger sex, hvilket kan betyde at hans rolle som prostitueret glider over i rollen som privatperson og kan et være tegn på at opgive at være privat ved siden af prostitution. På denne måde bliver prostitutionen en del af identiteten, fordi sexsalget er en del af interviewpersonens seksualitet. Identificering med prostitutionsrollen kan lede tanker over på prostitution en egenskab ved personen, som det traditionelle syn reflekterer og kan resultere i en offerrolle.

Gensidighedens bevægelser

Interviewpersonen beskriver sexsalget som en mere gensidig handling end det som traditionelt forstås med prostitution. Den gensidige handling handler blandt andet om en aktiv rolle i sexhandlingen og forudsætter dermed bevægelse. Kropsfænomenologien hævder, at det aldrig er vores objektive krop vi bevæger, men vi bevæger egenkroppen (Merleau-Ponty, 2006). Bevægelse knyttes dermed til kroppen som oplever.

”Man må jo ... Når man er gutt, så må man jo liksom få dette her til å fungere, ja. Jeg tok alltid en viagra, før jeg gikk til en kunde. Ja, fordi når du skal møte en kunde så må du levere, rett og slett. Ikke det at jeg har noe problem, men altså ... det som er i mitt hode, ikke sant. Jeg ønsker ikke å dra det ut, hvis jeg møter en person, som jeg bare skal møte én for en time ikke sant, så er min jobb bare å få ham til å komme fort, og få ham til å nyte det, og det er det.”

I dette citat beskrives hvordan Viagra kan hjelpe interviewpersonen til at gjennomføre sexhandlingen. Han opplever, at der stilles krav til hans prestasjon i sexhandlingen, som for en mann forudsætter erektion, og hvordan sex har en forbindelse med bevidstheden, men at han kan undslippe denne forbindelse ved at bruke medikamenter som erstatning for denne forbindelse.

Homoseksuelle handlinger impliserer større grad af gensidighet end seksuelle handlinger i heteroseksuelle relationer (Moskowitz & Hart, 2011). Potensmidlet Viagra er et af flere medikamenter, som bidrager til at manden får øgt blodtilførsel i penis og således bliver klar for erektion (Aars, 2011). Brug af denne type medikamenter kan medføre, at den prostituerede oplever et mindre prestasjonspres som prostitueret ved at fritage ham for at have hovedet med i sexhandlingen. Dette er et klart dualistisk udsagn, da bevidstheden, tankerne og følelserne i denne udtalelse placeres et andet sted end i kroppen.

Begær og ophidselse er tæt forbundet i den mandlige seksualitet (Aars, 2011). I et dualistisk perspektiv vil den prostituerede mand kunne sælge sin krop uden at sælge sine følelser ved at bruke Viagra. I mandlig prostitution forudsættes større grad af gensidighet. Desuden vil mænds seksuelle ophidselse og orgasme være mere synlig end kvinders og derfor være vanskeligere at skjule eller spille (Isachsen, et al., 1993). I et kropsfænomenologisk perspektiv hævdes følgende: ”Erstatninger må forstås som erstatninger, som henvisninger til en grundlæggende funktion, som de forsøger at erstatte” (Merleau-Ponty, 2006, s. 54). Hvis Viagra ses som en erstatning, vil medikamentet være en erstatning for en tilstand af ophidselse og fritager den prostituerede for at have følelserne med i sexhandlingen. Aars (2011) understreger at Viagra gør manden *klar* for erektion og siger hermed at manden altså også må have lyst til sex, for at medikamentene skal virke spontant. Dette betyder at Viagraen ikke kan være en fuldstændig erstatning for seksuel ophidselse eller seksuel lyst for den prostituerede, men kan hjælpe med at gøre sexhandlingen mere uproblematisk, hvis den prostituerede ikke er helt med i handlingen. Interviewpersonen oplever i modsætning til den traditionelle forståelse af prostitutionssex at han ofte nyder sex med sine kunder, men bruger

alligevel Viagra. Ifølge kropsfænomenologien findes der ikke seksuelle reflekser eller en ren lysttilstand. Mellem automatikken og forestillingen er der en livszone, hvor mulighederne udfoldes (Merleau-Ponty, 2006). Dette betyder at sex i et kropsfænomenologisk perspektiv ikke kan ses som reflekser forstået som objektive bevægelser uden den subjektive side af menneskets væren, mens sex ses på den anden side heller ikke kan forstås som en følelsesmæssig tilstand udelukkende bestående af et subjekt. Sexhandlingen vil derfor ses som en aktiv tilstand grundet i menneskets subjektive og objektive krop, som udgør egenkroppen og som oplever og skaber mening for personen.

"Jeg så på det som å pleie sin kropp - å ha sex, å pleie seg selv. Men så lenge ... så lenge du kun gjør hva du vil. Ellers er det ikke noen vits, da ... da vil du ødelegge - hvis du begynner å gjøre ting du ikke vil.

Du sa du av og til overskred dine grenser?

"Joo, jo, men ... Da er det egen vilje. Det blir noe helt annet, så ... Jeg har ikke overskredet grenser, fordi andre vil at jeg skal overskride de grensene.[...] Jeg har overskrevet mine grenser. Ja, det har jo [skjedd] det. Men da har det vært fordi jeg ønsker det da, ikke sant."

Interviewpersonen ser prostitution som at tilføre sig selv en god følelse gennem nydelse af sex. Det understreges igen, at interviewpersonen ikke oplever overskridelse af grænser som skadende, når han selv ønsker at gå på kompromis med sine præmisser. Den tilvante krop formidler verden og danner udgangspunktet for forståelsen af verden (Thøgersen, 2004). Vanen vil gøre prostitutionen lettere at gennemføre, men den prostituerede må skabe mening med sexsalget, fordi den tilvante krop er udgangspunktet for forståelsen af oplevelserne. Interviewpersonen oplever prostitutionssex som at pleje sin krop, og han ser derfor sine kompromisser som meningsfulde, fordi overskridelse af grænserne er noget han vil og ikke tvinges til. Det kan betyde at kompleksiteten og variationerne i personens oplevelser kan ses som meningsfulde oplevelser for personen det gælder, når de sættes ind i deres kontekster (Smith, et al., 2009). Den fænomenologiske metode er kontekstsensitiv og kan derfor være nyttig for at hjælpe til at forstå interviewpersonens oplevelser.

Variationen af oplevelser som den fænomenologiske metode kan bidrage med at frembringe, udfordrer forskere og andre på prostitutionsfeltet i forsøget på at beskrive mandlig prostitution som en homogen målgruppe og et entydigt fænomen (Bjørndahl, 2010; West & De Villiers, 1993). Perspektivet bidrager dermed til at belyse at oplevelser er relative, men vil kunne opleves som meningsfulde for personen som erfarer disse. Mandlig prostitution kan derfor ses

som en slags gråzoneprostitution, som er vanskelig at sette i en kategori, men som samtidig kan være med til at belyse at prostitution generelt innebærer store variationer og er svært kontekstafhængig. Disse overvejelser er essensielle i arbejdet med at revidere et nyt indhold af prostitutionsbegrebet, fordi vi ikke kan bestemme hvordan prostituerede oplever sin verden. Det dualistiske perspektiv kan benyttes, hvis prostitution udelukkende ses som handlinger, den prostituerede ikke ønsker at deltage i. Problemer opstår, når oplevelsen af prostitution ikke nødvendigvis er uønsket og den prostituerede ønsker at opleve prostitutionssexen. Denne type oplevelse er ikke i samsvar med det traditionelle syn på den prostituerede som et offer, og det kropsfænomenologiske perspektiv forudsætter dermed at mandlig prostitution og prostitution generelt ses i et nyt lys. Den fænomenologiske metodes mål er netop at lade os forbavse og lade verden komme til syne på ny.

5.2 Med samfundets holdninger

I den første del drøftes samfundets holdninger til mandlig prostitution ved at belyse tabuer knyttet til prostitution, homofili og kriminalisering og knytte eksisterende teorier på feltet til temaerne usynlighed, anonymitet og offerrolle som mulige konsekvenser for mandlig prostitution. I den anden del om "De andre ulykkelige" gives endnu et eksempel på, hvorledes den fænomenologiske metode kan bruges til at belyse mandlig prostitution ved at drøfte samfundets holdningers påvirkning på en mandlig prostitueredes oplevelse af prostitution.

"Hvis du er i [nevner storby hvor han solgte sex] så er det et mye større marked, du har en større valgfrihet. Jeg tror ikke jeg hadde jobbet som escorte her i Norge."

Kan du fortelle noe mer om det?

"Ehm, for eksempel i [nevner landet storbyen ligger i] så har du veldig mange rike folk, og jeg var så heldig å ha så mange unge kunder som jeg hadde. Yngre menn som hadde rike foreldre for eksempel, ehh ... de kjøpte ikke en escorte fordi at de ikke kunne få seg noen. De kjøpte fordi det var enkelt for dem, de kunne ringe opp en person de syns så bra ut og... ja [...] Her [i Norge] er det vel kanskje ... altså mitt bilde av kunder, her er det vel flere eldre menn og ehmm ... Man har et annet syn på det å være escorte i [nevner landet storbyen ligger i] enn her."

Så du mener det har noe med holdninger også?

"Ja, hvis du er en escorte i [nevner landet storbyen ligger i] så vil du ikke bli sett ned på på den måten, som man kanskje ville gjøre her, og ... Det er ikke noe galt i å være en escorte, så lenge du ikke gjør noe mot deg selv og din kropp som du ikke vil. Så kan ikke jeg se noe galt i det. Det er en fair exchange, du gir noe, du får noe."

I citatet ser vi at interviewpersonen vælger ikke at sælge sex i Norge. Han sammenligner erfaringer fra prostitution i udlandet med norske forhold knyttet til prostitutionsmarkedets størrelse, som blandt andet påvirker prostitueredes muligheder for at sætte præmisser for eget sexsalg. Han beskriver hvor forskellige holdningerne fra samfundet er mellem de to lande. Interviewpersonen betegner prostitution som et retfærdigt bytte, men understreger vigtigheden i at prostitutionen må være frivillig og på egne præmisser.

5.2.1 At leve i verden

Samfundets holdninger udtrykkes blandt andet gennem begreber, lovgivning, normer og sociale tiltag (Morken, 2006; ProSentret, 2005). Jeg vil fokusere på begrebsindholdet i prostitution og lovgivningen på prostitutionsfeltet. Det traditionelle syn på prostitution reflekterer følgende billede: en kvinde, som sælger sex på gaden, kunden er en mand som betaler hende penge for seksuelle tjenester, hun ikke ville have givet ham, hvis hun ikke havde fået noget igen for det. Hun prostituerer sig får at få råd til stoffer, eller hun tager stoffer fordi hun prostituerer sig (Pedersen, 2004; Tveit & Skilbrei, 2008). Den traditionelle beskrivelse af den prostituerede medfører et snævert begrebsindhold og synes ikke at omfavne variationerne og mangfoldigheden på prostitutionsfeltet. Samfundet mangler kundskab om og oversigt over mandlig prostitution (Bjørndahl, 2010). Undersøgelser har vist at kortlægning af mandlig prostitution er udfordrende, fordi det mandlige prostitutionsfelt virker komplekst og sammensat. Både sælger og kunde har nytte af at holde prostitutionsrelationen skjult for omverdenen, hvilket resulterer i et usynligt og skjult samfundsfænomen. Definitioner vil påvirke hvem som inkluderes i definitionen af prostitution (Tveit & Skilbrei, 2008). Variationerne vanskeliggør en entydig definition af mandlig prostitution. Når prostitutionsbegrebet skal indfange et mangfoldigt og sammensat felt, vil nytten af begrebet afhænge af om begrebsindholdet svarer til og reflekterer mangfoldigheden og kompleksiteten, som findes i feltet. Hvis prostitutionsbegrebet gøres bredere kan omfatte både det kvindelige og det mandlige marked, hvilket kan medføre at den mandlige variation kan være med til at acceptere at der også findes variation i den kvindelige prostitution.

Mening gennem sproget

Interviewpersonen omtaler sit sexsalg i forretningsmæssige vendinger ved at benytte begreber som marked, valgfrihed og retfærdigt bytte. Desuden betegner interviewpersonen prostitution som escorte, kunde som klient og fastslår at han er boss over egen krop. I et kropsfænomenologisk perspektiv skaber individet mening for sig selv og andre gennem sproget (Thøgersen, 2004). Interviewpersonen normaliserer således sexsalget gennem sit sprog ved at benytte begreber, som sidestiller prostitution med andre typer næringsvirksomheder. Interviewpersonen benytter et andet perspektiv på sin prostitution end det traditionelle perspektiv, hvilket kan betyde at han ikke identificerer sig med det traditionelle syn på prostitution. Interviewpersonen benytter samme type begreber som ofte benyttes af PION og Pro Sentret. Disse har til hensigt at støtte sexarbejdere og fremme deres interesser og synspunkter i modsætning til at stigmatisere, moralisere og kriminalisere (Pro-Sentret, 2005). Interviewpersonens normalisering af sit sexsalg kan derfor ses som motiv for at modvirke stigmatisering, moralisering og kriminalisering af egne oplevelser.

Meningsindholdet i prostitutionsbegrebet vil afhænge af hvem, der har definitionsmagten (Aasen & Nordtug, 2002; Morken, 2006). Selvom andre end den prostituerede selv oftest har definitionsmagten, ser vi at interviewpersonen definerer sig selv uafhængig af samfundets traditionelle syn på prostitution, hvilket bekræfter at mandlig prostituerede ikke passer ind i det traditionelle prostitutionsbegreb. I dette tilfælde tyder det på, at både samfundet og interviewpersonen ser prostitution som det traditionelt reflekteres og ikke inkluderer manden i prostitutionsbegrebet og dermed bekræfter dette syn. I det kropsfænomenologiske perspektiv ses individet ikke som ensidigt påvirket af samfundet (Rossholt, 2008). Egenkroppens aktualisering af mening, er menneskets måde at udtrykke mening (Thøgersen, 2004). Den mandlige prostituerede vil således præge verden med mening gennem at sælge sex og gennem brug af begreber. Menneskets væremåde er forbundet med verden, det lever i (Thøgersen, 2004). Dette vil medføre muligheder for mandlige prostituerede trods samfundets negative holdninger og manglende forståelse for variationerne, fordi perspektivændringen er dobbeltsidig ved at mennesket altid findes i en situation i den sociale og kulturelle verden. Udfordringen er at bekræftelsen på det traditionelle syn på prostitution formidlet gennem sproget også kan være dobbeltsidig.

Usynlige for andre og sig selv?

"Jeg holdt det egentlig ikke hemmelig for noen, altså det var... altså i [nevner storby hvor han solgte sex] så er det ikke noe man ser ned på hvis man er en escorte. "

Hva med de hjemme? Visste dine venner og familie at du solgte sex?

"Nei, her [i Norge] så sa jeg ikke det. Sa ikke det, så det kom som bombe da på familien min. Så..."

"Jeg skulle ha det morsomt, når jeg først skulle gjøre det. Men stolt av det, vil jeg ikke akkurat si. Men jeg var heller ikke ... jeg skammet meg ikke over det. Jeg skammet meg først i det øyeblikket, når ... min familie fikk vite det. Fordi ... de kunne jo ikke se det fra mitt ståsted. De forestilte seg meg stå på gaten og selge meg til en gammel mann og gjøre ting, som jeg ikke likte og sånn ting. Men det var ikke sånn ...."

I citatet beskriver interviewpersonen hvordan han ikke har skjult prostitutionen i utlandet, men har valgt at skjule for dem hjemme i Norge ved ikke at fortælle om den. Skam knyttes ikke til hans sexsalg i utlandet, men han skammede sig, da han blev nødt til at fortælle familien om prostitutionen. Oplevelserne knyttes til et skille mellem egen forståelse af prostitution og forventning om andres manglende forståelse.

Hensigten med sexkøbsloven er at ændre holdninger og praksis for at reducere omfanget af prostitution (Tveit & Skilbrei, 2008). Trods hensigten kan det virke som om, at det er synligheden af prostitution som er reduceret og ikke nødvendigvis omfanget, hvilket kan medføre, at det bliver endnu vanskeligere at se den mandlige prostituerede. Selvom mandlig prostitution virker usynlig vil han i et kropsfænomenologisk perspektiv alligevel befinde sig i verden, da usynlighed ikke betyder at han ikke eksisterer (Merleau-Ponty, 2006). Muligheden for at et potentielt stigma *bliver* til et stigma ligger i synligheden og afhænger om samfundet ved at en person sælger sex.

Mandlig prostitution kan ses som et multistigma på baggrund af tabubelagte temaer knyttet til fænomenet. Den enkeltes oplevelses påvirkning af stigma er dog ikke nødvendigvis udelukkende negativ, som begrebet normalt signaliserer, men påvirkningen *kan* være det. I mandlig prostitution kan stigma opleves som mindre angribende på grund af større forståelse for sexsalg i nogle homofile miljøer eller fordi prostituerede mænd allerede er bærere af stigma i udgangspunktet (Koken, et al., 2010). Her vil erfaringen med at skamme sig over at skamme sig kunne have en dobbeltbetydning enten som et positivt eller negativt udsalg for oplevelsen. Oplevelsen af stigma vil på denne måde være relativ. Interviewpersonen fortæller, han ikke vil sælge sex i Norge, men solgte sex i udlandet, hvor samfundets holdninger ikke virkede

---

fordømmende på sammen måde som i Norge. Dette kan være en illustration på at oplevelse er afhængig af kontekst. Interviewpersonen har holdt sig usynlig afhængig af hvem som mødte ham, og dette valg kan hænge sammen med forventninger om, hvordan han bliver mødt i forskellige kontekster. Han tier, men det er ikke det samme som ikke at kunne tale (Merleau-Ponty, 2006). Han vælger at undlade at fortælle om sine prostitutionserfaringer til sin familie i Norge og skjule sit potentielle stigma og dette er således en måde at forholde sig til og påvirke verden på.

Interviewpersonen fortæller om sine oplevelser som prostitueret, fordi en dramatisk hændelse tvinger ham til det. Interviewpersonen beskriver, at han forventer at blive misforstået og at andre ikke skal kunne sætte sig ind i hans oplevelser. Talen fuldender tanken, og vi kan gennem en selvafløring nå ind til følelserne ved at bryde tavsheden (Merleau-Ponty, 2006). Talen bliver mødt af verden, fordi mennesket lever i verden, men som allerede er fuld af mening. Den oprindelige tale er der, hvor ordene udtrykker noget for første gang, mens den konstituerede tale er baseret på det allerede etablerede sprog, som er blevet talt mange gange før (Thøgersen, 2004). Når interviewpersonen fortæller om sine prostitutionserfaringer, vil personer som lytter forstå interviewpersonens udsagn ud fra den konstituerede tale med dens allerede disponible betydninger. Dem som lytter vil dermed gå glip af den affektive tilkobling, den oprindelige tale egentlig udtrykker, fordi de ikke er fortrolige med det som interviewpersonen udtrykker, og forstår talen i lyset af det traditionelle syn på prostitution. Ved ikke at fortælle om sine erfaringer kan prostituerede blive usynlige for sig selv (Kippe, 2004a). Dette medfører at samfundet har et ansvar for at forsøge at forstå beskrivelsen af oplevelse som en oprindelig tale og dermed muliggøre ny forståelse af mandlig prostitution.

Vi er det andre tænker om os og det vores verden er (Merleau-Ponty, 2006). Samfundets negative holdninger udgør således en del af interviewpersonens kontekst og det har påvirket om han har fortalt om sine prostitutionserfaringer. Der opstår således en negativ cirkularitet mellem at være usynlighed, hemmeligholdelse og negative holdninger og manglende forståelse fra konteksten, som igen medvirker til usynliggørelse og fortielse. Samfundets negative holdninger, stigmatisering og tabuer knyttet til mandlig prostitution er med til at fastholde det traditionelle perspektiv på fænomenet. Men hvis samfundet accepterer relativiteten i prostitueredes oplevelser, medføre det mulighed for at udfordre et perspektiv som betegner mandlige prostituerede som ofre.

5.2.2 De andre ulykkelige

I dette afsnit eksemplificeres brugen af den fænomenologiske metode ved at belyse hvordan interviewpersonen skaber mening med sit sexsalg ud fra samfundets holdninger.

”Altså jeg kjenner jo mange andre escorte som har en helt annen virkelighet enn min egen, sånn ... som var veldig ulykkelige ved å være en escorte. Men det var også fordi de var ... som jeg vil si ... de var griske, pengegriske. Alt, de gjorde ALT bare for penger, og hvis du gjør det så ødelegger du seg selv. Så jeg gjorde det kun ... med de personene jeg viste jeg også ville ha hatt sex med, gratis for den saks skyld. Så altså, jeg hadde ikke kunnet det hver dag, det orket ikke jeg.”

I citatet beskriver interviewpersonen prostituerede mænd som ikke har grænser og præmisser for deres sexsalg. Interviewpersonen forklarer at de andre prostituerede ikke har haft kontrol over prostitutionen, hvilket har haft ødelæggende effekt på dem. De andre betegnes som ulykkelige og oplevelserne som en anden virkelighed end hans.

Interviewpersonen ønsker at distancere sig fra de ulykkelige mandlige prostituerede, og han skaber et skille mellem dem som klarer sig, og dem som ikke klarer sig. Han understreger at hans oplevelser ikke kan sammenlignes med de andre prostitueredes oplevelser, da de lever i en helt anden virkelighed end hans. Det traditionelle syn på prostitution åbner ikke for en forståelse af at den prostituerede ikke oplever sexsalget som skadende. Afstanden til *de andre* kan derfor ses som en måde at skabe mening på, ud fra en forventning om ikke at blive forstået eller blive misforstået. I den fænomenologiske metode vil individets oplevelser udgøre hans perspektiv (Smith, et al., 2009). En perspektivændring vil kunne medføre at interviewpersonen ikke behøver at skabe et skille mellem ham og de andre prostituerede, da oplevelserne vil ses som *hans* oplevelser. Skillet mellem interviewpersonens oplevelser og andre ulykkelige prostituerede er ikke at foretrække i forhold til at problematisere samfundets holdninger, fordi det traditionelle syn på prostitution stadfæstes af den prostituerede selv. Den konstituerede tale om prostitution forbliver med et snævert og entydigt begrebsindhold gennem samfundets syn og prostitueredes syn og udgør dermed en dobbelthed.

Hva er det som skjer med de [andre ulykkelige]?

”De ... de får vel veldig ... De mister respekten for seg selv, rett og slett. De begynner da ... Jeg har veldig ofte sett, at de begynner å eskalere til å liksom drite i seg selv og ... begynner med mye dop. De mister liksom grensene sine. Hvis du ikke har respekt for deg selv, så får du ikke respekt fra andre. Du MÅ ha respekt for deg selv, så få respekt fra andre.”

Hva var det som gjorde at du klarte ikke å gå dit?

”Det vet jeg ikke, rett og slett. Altså jeg har bare ... Det var den første beslutningen jeg gjorde, når jeg snakket med ham som fikk meg ... altså fortalte meg om dette her, tenkte jeg for meg selv: okay, skal jeg gjøre det, men det skal være på mine premisser. Og det er veldig mange som er akkurat ... gjør som akkurat jeg gjør, men det er veldig mange som det går galt med og.”

I citatet ser vi, at interviewpersonen oplever at været bevidst om, hvad han gik ind til, da han begyndte at sælge sex. Han har erfaret at prostitution kan medføre vanskeligheder for prostituerede som mister sine grænser og som mister sin selvrespekt, men oplever ikke at han selv har taget skade af at sælge sex.

Interviewpersonen beskriver at de andre prostituerede mister respekt for sig selv, de ikke lytter til sine behov, bedøver sine følelser med stoffer og mister sine grænser. Ordet *miste* kan betyde at interviewpersonen forstår grænser som noget, der er udenfor personens egen kontrol. Når interviewpersonen omtaler egen oplevelse af overskridelse af grænser og præmisser, beskrives overskridelsen som et valg og aktiv handling. Kun i de situationer hvor han gennemførte sexsalget mod sin vilje forklarer han handling ud fra ukontrollerbare forhold. I disse situationer kan interviewpersonen således placeres i samme slags kontekst, som han selv placerer de ulykkelige prostituerede i. På denne måde er sproget med til at skabe mening med ubehagelige oplevelser ved at forklare grænseoverskridelser som ukontrollerbare forhold og dermed selv være uden skyld, men også uden kontrol og påvirkning af situationen.

Gjorde det et par ganger mod min vilje

”Jeg er en ... hva skal man si ... en veldig seksuell person, det er vel de fleste gutter egentlig, og ... jeg likte veldig godt den ehh ukompliserte sexen. Jeg syns det var spennende, jeg ehh ... ja. Man får vel et lite kick av det, tror jeg. [...] Jeg tror det må være en kombinasjon av alt, tror jeg ... ehh. Det er bare viktig å være liksom ærlig med deg selv, hvis du ikke liker det så skal du aldri gjøre det. Jeg gjorde det et par ganger mot min vilje. Jeg tenkte nei, gjør jeg dette her så ødelegger jeg meg selv.”

Vil du prøve å fortelle noe mer om det?

”Jaa ... det var en som sendte meg noen bilder så ... det lignet ikke mye, det var ham da, men det var gamle bilder så ... dette var i begynnelsen da, ehm ... hvor jeg var litt redd for å si ifra kanskje og, så liksom, jeg følte meg forpliktet som sto på dørstokken hans, følte meg forpliktet til å gjøre det jeg skulle. Og ehh, da følte jeg meg veldig skitten etterpå, men det var på grunn av det ... at jeg egentlig ikke ønsket det, så ... Hvis man gjør sånn, så kan godt forestille meg at man ødelegger seg selv. Så det skjedde kun et par ganger at jeg gjorde det da, så ... nå ville jeg aldri ha gjort det.”

I citatet fortæller interviewpersonen at sexsalg giver ham mulighed for at opleve spændende og uforpligtende sex. Han understreger vigtigheden i ikke at gå på kompromis med sine præmisser, da det vil kunne få ødelæggende konsekvenser. Tab af kontrol og oplevelse af tvang fik ham til at føle sig utilpas i sin krop, men ser disse tilfælde som enkelt episoder, som ikke vil gentage sig.

Måden mandlige prostituerede forklarer sit sexsalg på vil få betydning for oplevelsen. Prostitution kan beskrives som en egenskab, som medfører at den prostituerede definerer sig som en prostitueret ved at sige *jeg er*. Dette perspektiv medfører risikoen for at blive objektiviseret og gjort til et offer. Objektivisering og offerrollen fratager den prostituerede sin integritet og muligheder til at vælge (Pedersen, 2004). På den anden side kan offerrollen også virke beskyttende, da den fratager individet ansvaret for sine handlinger og beskriver prostitution som noget andre har pålagt dem. Hvordan oplevelser forklares, påvirkes af hvordan personen attribuerer sine oplevelser, som påvirker oplevelse af at kunne påvirke sin situation eller ikke (Skaalvik & Skaalvik, 2005). Prostitution set som egenskab vil opfattes som indre ukontrollerbare forhold, og i tilfælde hvor prostitution opleves som tvang, vil situationen opfattes som styret af ydre ukontrollerbare forhold. I det kropsfænomenologiske perspektiv vil den prostituerede både have en krop, men også være en krop. Det vil sige at den prostituerede bruger sin krop. Det kropsfænomenologiske perspektiv muliggør at prostitution kan ses som noget man *gør*. Interviewpersonen fortæller at:

”Jeg tenker at man skal bruke kroppen til det man KAN, så lenge man har glede av det”.

I det kropsfænomenologiske perspektiv beskrives menneskets eksistens som et *jeg kan* i modsætning til dualismen, som beskriver eksistensen som *jeg er* (Merleau-Ponty, 2006). Prostitution set som handlinger vil kunne opfattes som indre og kontrollerbare forhold og tilbageføre individets integritet og muligheder til at vælge. På denne måde vil prostitution i et kropsfænomenologisk perspektiv se individets muligheder for handling i stedet for passivitet, fordi eksistensen er vores handlinger og dermed udgør et handlerum (Merleau-Ponty, 2006). Interviewpersonen skaber mening med prostitution ved at se sexsalget, som handling han ikke er tvunget til at udføre, fordi kroppen i kropsfænomenologien ses som en handleevne og omgivelserne som en helhed af mulige steder denne evne kan sættes ind (Merleau-Ponty, 2006). Valg besluttet ud fra konteksten de foregår i, men ”[f]riheden indsnævres og bliver mindre og mindre sandsynlig for hvert øjeblik, der går” (Merleau-Ponty, 2006, s. 124). At friheden er indsnævret betyder at valgene er begrænset af konteksten. Dette medfører at

selvom mandlig prostitution kan ses som en handling og et valg, betyder det ikke at han nødvendigvis oplever at have et alternativ til prostitutionen. Perspektivet vil samtidig også tilføre individet ansvar, når prostitutionen ses som en handling og ikke en egenskab, og ansvar kan medføre en tilskrivning af skylden. I det kropsfænomenologiske perspektiv vil den mandlige prostituerede kunne regnes som skyldig i egen situation.

Hvilke forventninger havde du til escorte før du begynte?

”Nei, jeg så veldig ned på det. Jeg mistet jo totalt respekt for den personen da ... han som fortalte meg dette her, fortalte meg mens vi hadde lunsj og sånn da: jeg skal fortelle deg noe, og skal vise meg og sånn der ... Jeg liksom kommer fra Norge og så tenkte jeg: Å gud'a meg. KAN man gjøre noe sånt? Jeg hadde mine ideer om hvordan det skulle være å ... ehm ... Jeg var nok litt ovenifra og ned med ham og sånn ting, så ... akkurat da i begynnelsen.”

Men har tankene om escorte endret seg fra den gangen til nå?

” Altså for meg ... for har det fungert. [...]Jaa, altså ... Øh ... Ikke hvis jeg ser noen som lider under det ... som blir tvunget til det - noe helt annet. Jeg syns det er forferdelig - mennesker som blir tvunget til å gjøre det. Jeg kan forestille meg hvordan det ... øh er for dem, hvis de skulle gjøre ting ... Jeg kan sette meg i den situasjonen. Nå har ikke jeg vært i den situasjonen at jeg må. Altså, det er noe helt annet, ikke sant. Det er ... uff, nei jeg orker ikke tenke på det ...[Det jeg har drevet med er] noe helt annet. Kan ikke sammenligne det engang. ”

I citatet ser vi at interviewpersonen i udgangspunktet havde fordomme mod prostitution og kunne ikke sætte sig ind i prostitueredes perspektiv. Holdningerne ændret sig efter han selv erfarede at sælge sex og nu har han kun fordomme mod personer, som tvinges til prostitution.

Beskrivelser af prostitutionsfeltets organisering som hierarkisk kan virke legitimerende for prostituerede, som befinder sig på toppen (Tveit & Skilbrei, 2008). Efter egen prostitutionserfaring ændredes interviewpersonens syn på prostitution til at se ned på personer som tvinges til at sælge sex. Han formidler ikke bare at der findes et skille mellem de og ham, men hævder at erfaringerne ikke engang kan sammenlignes. Et typisk tegn på legitimering af egne handlinger er ved at se ned på andre og ikke identificere sig med personer, som har det værre end en selv (West & De Villiers, 1993; Zions, et al., 2002). Her udfordres kategoriseringen af mandlige prostituerede og vanskeliggør en entydig definition på grund af modvilje til at blive kategoriseres som offer og på grund af variationen af oplevelser i forhold til kontekst.

Vi er situerede under vores fortid, fremtid, vores menneskelige miljø, vores fysiske situation, vores ideologiske situation og vores moralske situation (Merleau-Ponty, 2006). Således er det umuligt ikke at være til stede i verden, selvom man forsøger at gøre sig usynlig. Mennesket eksisterer og er forankret i verden gennem kroppen. Det er derfor måden vi omtaler mandlig prostitution og hvilket perspektiv vi vælger at forstå deres oplevelser i, som trænger til at blive nuanceret. Interviewpersonen havde et nedladende og snævert syn på prostitution før han solgte sex, og han formidler, at det traditionelle syn på prostitution kan ændres gennem erfaring. Dette er ikke ensbetydende med at en perspektivændring forudsætter prostitutionserfaring, men interviewpersonens ændring af holdninger belyser, at ændring er mulig.

5.3 Mandlig prostitution i et kropsfænomenologisk perspektiv

Indledningsvis redegjorde jeg for problemstillingen for denne opgave, hvor jeg beskrev at jeg vil belyse hvordan kropsfænomenologien kan bidrage med et alternativt perspektiv på mandlig prostitution og tematisere dette ud fra to underproblemstillinger. Først problematiseres et dualistisk perspektiv på mandlig prostitution ved at drøfte præmisser for sexsalget. Dernæst udfordres samfundets holdninger til mandlig prostitution i lyset af et kropsfænomenologisk perspektiv. Afslutningsvis belyses det kropsfænomenologiske perspektivs bidrag til det mandlige prostitutionsfelt eksplicit og åbner for tanker videre.

5.3.1 Problematisering af et dualistisk perspektiv

Beskyttelsesstrategier, som tager udgangspunkt i at skille krop og følelser i prostitution, vil ikke være forenelig med det kropsfænomenologiske perspektivs syn på menneskets eksistens. Kroppen er eksistensens forankring i verden og består både af et objekt og et subjekt, som tilsammen frembringer menneskets oplevelse og forståelse af verden betegnet som egenkroppen. Passivitet som eksempel på beskyttelsesstrategi virker ineffektiv og muligvis mod sin hensigt ud fra drøftelser i forhold til mandlig prostitution. At være passiv vil også være en måde at forholde sig til verden på og gennem kroppen vil den mandlige prostituerede derfor ikke undgå at opleve og føle. Mænds sexsalg kan præges af større grad gensidighed og deltagelse, hvilket medfører at beskyttelsesstrategier, som beskrives i prostitutionsforskningen ikke vil have den tilskrevne effekt selv med det dualistiske syn.

Interviewpersonen skaber mening med at overskride sine grænser ved at opretholde en form for kontrol i prostitution trods overskridelsen. Dette synes dog kun at være effektivt når overskridelsen opleves som en frivillig handling og handler derfor om, hvilken kontekst overskridelsen foregår i. Interviewpersonen forsøger at skabe et meningsfuldt skille mellem prostitutionssex og privatsex, men oplever ikke altid at andre forstår dette skille. Det virker udfordrende at finde en balance og et tydeligt skille mellem prostitution og privatliv, hvilket belyser udfordringen med at leve i en gråzone. Interviewpersonen har et andet indhold af begrebet prostitutionssex, som er forskellig fra det traditionelle syn på prostitution og som derfor kan bidrage til at udfordre dette syn. Det traditionelle syn på prostitution synes ikke at reflektere forståelse for at prostitutionssex kan nydes og at den prostituerede ikke oplever sig selv om et offer.

5.3.2 Udfordring af samfundets holdninger

Tabuer i samfundet knyttet til prostitution, homofile handlinger og kriminalisering kan have sammenhæng med at mandlig prostitution virker usynligt, skjult og anonymt. Samfundets holdninger vil påvirke mænds oplevelse af prostitution, fordi mennesket ikke kan ses løsrevet fra konteksten. Samfundet omtaler og behandler den prostituerede som et objekt og et offer ud fra det traditionelle syn på prostitution, og måden prostitution forklares på vil påvirke prostitueredes oplevelse af at kunne påvirke egen situation. En reaktion på samfundets holdninger kan knyttes til beskyttelse af sig selv socialt og emotionelt ved netop at optræde usynlig, skjult og anonym, fordi den prostitueredes oplevelser ikke nødvendigvis stemmer overens med samfundets syn og holdninger til mandlig prostitution. Interviewpersonen beskriver han ikke forventer at andre skal kunne sætte sig ind i hans oplevelser og oplever sig misforstået. En ændring af indstilling til et perspektiv vil være dobbeltsidig, for på samme måde som interviewpersonen påvirkes af konteksten vil han også påvirke konteksten. At fortælle om sine oplevelser er en mulighed for at påvirke samfundet og skabe ny mening for sig selv, men at fortælle om oplevelser kan være en udfordring, da den konstituerede tale er bærer af en disponibel forståelse. En mandlig prostitueredes beskrivelse af sine prostitutionserfaringer vil ses i lyset af det traditionelle syn på prostitution, hvilket kan medvirke til at oplevelser ikke vil forstås ud fra den prostitueredes perspektiv. Den fænomenologiske metode kan bidrage til at se oplevelser ud fra personens eget perspektiv, fordi oplevelser er forankret i kroppen i verden og oplevelsen derfor ikke kan beskrives af andre end den mandlige prostituerede selv.

Prostitutionens begrebsindhold vil være en gråzone af syn, holdninger, definitioner og afgrænsninger knyttet til kontekster. Interviewpersonen skaber mening med at tage afstand til de andre ulykkelige prostituerede for at kunne beskytte sig selv. Beskrivelsen af de ulykkelige prostituerede reflekterer det traditionelle syn på prostituerede, og interviewpersonen bidrager dermed til at opretholde det traditionelle syn på prostituerede. På denne måde er fastholdelsen af traditionelle perspektiver dobbeltsidig. Mandlige prostituerede ønsker nødvendigvis ikke at defineres som prostitueret for at undslippe samfundets negative holdninger til adfærd som forbinder sexsalg med en offerrolle. Et snævert begrebsindhold vil derfor medføre at målgruppen ikke ønsker at placeres i kategorien som prostitueret. Kategorier er ikke bare med til at skabe forståelse, de er også med til at stadfæste og ændre den. Uklare kategorier skaber blandt andet udfordringer for forskere og for personer som arbejder med prostituerede, da fokus tvinges til at omhandle mærkelapper, i stedet for at se på indholdet i form af nuanceret forståelse af fænomenet og adækvate hjælpertiltag.

Uklare kategorier medfører mindre grad af oversigt over det mandlige prostitutionsfelt, som feltet i udgangspunktet allerede mangler. Mandlig prostitution eksisterer, og samfundets accept af denne kundskab er nødvendig, fordi nogle mænd *vil* få sociale og emotionelle problemer og derfor have behov for hjælp. På den anden side vil udfordringen med uklare begreber belyse at mandlig prostitution er komplekst, mangfoldigt og sammensat og dermed fremhæve nødvendigheden i, at bredden i variationsfeltet accepteres. Når kundskab om variationerne accepteres som en del af det mandlige prostitutionsfelt på en måde som virker belysende og ikke mere tilslørende, vil samfundet kunne påvirkes til at blive åben for en indstillingsændring til mandlig prostitution og muligvis prostitutionsfeltet generelt.

5.3.3 Det kropsfænomenologiske bidrag til mandlig prostitution

Det kropsfænomenologiske perspektiv kan bidrage med dens teori og filosofi for at udfordre og problematisere gældende perspektiver på mandlig prostitution i forhold til subjektet og objektet i kroppen og kroppen i verden. I det kropsfænomenologiske perspektiv vil subjektet ses som mere ubevidst end det tidligere er beskrevet, og dette kommer af at kroppen altid ved mere end det bevidste subjekt (Merleau-Ponty, 2006). I refleksionen over oplevelse af verden optræder først den ubevidste og umiddelbare oplevelse af verden efterfulgt af refleksion og formidling gennem sproget (Thøgersen, 2004). Denne dobbeltbevægelse i det kropsfænomenologiske perspektiv medfører både muligheder og udfordringer.

Udfordringerne ved brug af det kropsfænomenologiske perspektiv består i, at beskyttelsesstrategierne som de beskrives i prostitutionsforskningen ikke vil have den beskyttende funktion, som de tilskrives, fordi subjektet ikke kan skilles fra kroppen som oplevende instans. I dette perspektiv vil det være truende eller selvudslettende for den prostituerede, hvis kroppen opleves som fraværende eller fremmedgjort, fordi fraværet påvirker tilstedeværelsen i verden.

Desuden kan perspektivet bidrage med det fænomenologiske interview som metode for at frembringe mandlige prostitueredes perspektiv på deres oplevelser, som kan være med til at problematisere syn og holdninger til prostitution. Interviewpersonen giver et billede af et perspektiv, som afspejler et behov for præmisser, mens han samtidig optræder grænseoverskridende og skaber mening med dette afhængig af kontekst. Behovet for beskyttelse af sine følelser kan være *tænkt* og ikke nødvendigvis oplevet, fordi dualismens forankring i samfundets opfattelse er med til at lægge føringer på, hvordan en prostitueret beskriver sine oplevelser. Interviewpersonen skiller mellem sex med og sex uden følelser. Dette medfører vanskeligheder med at forstå skillet mellem prostitutionssex og privat sex for udenforstående, fordi interviewpersonen knytter følelser som ophidselse og seksuel lyst til prostitutionssex og har dermed en anden forståelse end det traditionelle syn på prostitution. Interviewpersonen synes at være begrænset af sproget og dets disponible betydninger, på samme måde som Merleau-Ponty selv oplevede at være. Den fænomenologiske metode søger igennem reduktion at lade os forbavse, tænke nyt og lade verden komme til syne på ny (Thøgersen, 2004). Det fænomenologiske interview med den prostituerede mand gjorde netop dette, og det kropsfænomenologiske perspektiv udfordrer således vores forståelse af mandlig prostitution. Udfordringen ligger i at se verden på ny, når vi allerede er *i* verden.

Prostitutionsforskningens beskrivelser af beskyttelsesstrategier forudsætter at prostituerede ønsker at beskytte sig i prostitutionen, og det dualistiske perspektiv giver anledning til at se kroppen som objekt og muliggøre subjektets manglende tilstedeværelse. I det kropsfænomenologiske perspektiv medfører begreberne om egenkroppen, dobbeltsansningen og perspektiv, at individet ses som tættere forbundet med sine følelser og verden gennem kroppen end tidligere beskrivelser af oplevelse reflekterer; den mandlige prostituerede kan ikke undgå at føle og opleve, fordi oplevelse er kropslig og kroppen er forankret i verden. At mandlige prostituerede altid vil føle og opleve, er ikke ensbetydende med at oplevelserne nødvendigvis er negative, men at de *kan* være det. Udfordringen bliver at ikke skabe flere

ofre, skriver Jessen (2010) i forhold til mandlig prostitution, men behøver ikke være et problem, hvis vi er interesseret i at undersøge hvad prostituerede mænd oplever. Udfordringen er at acceptere, at følelser og oplevelser knyttet til prostitution kan være andet end negative og kræver derfor en indstillingsændring i forhold til det traditionelle syn på prostitution.

5.4 Afsluttende kommentarer

Denne opgave kan have sine begrænsninger ved at en del af litteraturen, som jeg har brugt, ikke nødvendigvis har god overføringsværdi i alle henseender. Dette kommer blandt andet af manglende systemiseret kundskab på det mandlige prostitutionsfelt. Et mål kan være at synliggøre usynligheden, fordi den usynlige også eksisterer i verden, uanset om vi ikke *ser* den eller ikke *vil se* den og uanset hvad vi kalder den for. Talen kan være en vej ud af usynligheden, men det som møder den mandlige prostituerede kan få betydning for, om han deler sine oplevelser med andre. Samtidig vil vores begreber være med til at påvirke forståelsen af beskrivelse af oplevelser knyttet til prostitution. Dobbelttheden kan illustreres med at vi ser, men også bliver set. En indstillingsændring af perspektivet på prostitution, kan medføre at vi kan høre ting vi ikke ønsker eller se ting vi ikke tror på. *Han forstår, men bliver han også forstået?*

I et kropsfænomenologisk perspektiv vil individet tilføres mulighed for at påvirke egen situation, fordi eksistensen ses som et *jeg kan*, men dette syn kan desuden medfører ansvar for egne handlinger. Spørgsmålet er derfor hvordan samfundet møder mandlig prostitution set som adfærd individet selv er ansvarlig for?

Litteraturliste

- Aars, H. (2011). *Menns seksualitet*. [Oslo]: Cappelen Damm akademisk.
- Aasen, P., & Nordtug, B. (2002). *Atferdsproblemer: innføring i pedagogisk analyse*. Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Bjørndahl, U. E. (2010). *Et usynlig marked?: en feltbeskrivelse om gutter, menn og transpersoner som selger sex*. Oslo: Pro sentret.
- Bjørne-Fagerli, I. (2007). *Två manliga prostitusjonskarriærer*. I. Bjørne-Fagerli, Oslo.
- Carman, T. (2008). *Merleau-Ponty*. London: Routledge.
- Carman, T., & Hansen, M. B. N. (2005). Introduction. In T. Carman & M. B. N. Hansen (Eds.), *The Cambridge companion to Merleau-Ponty* (pp. 1-25). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode: en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforl.
- Descartes, R. (2004). Meditasjoner over filosofiens grunnlag. In P. Ariansen, I. Bostad, Ø. Rabbås & S. Mathisen (Eds.), *Tekster i filosofi- og vitenskapshistorie* (pp. 115-133). Oslo: Unipub.
- Diderichsen, A. (1973). Indledning. In A. Diderichsen & J. Israel (Eds.), *Sexologi* (pp. 13-15). København: Hans Reitzel.
- Dreyfus, H. L., & Wrathall, M. A. (2009). A brief Introduction to Phenomenology and Existentialism. In H. L. Dreyfus & M. A. Wrathall (Eds.), *A Companion to Phenomenology and Existentialism* (pp. 1-6). West Sussex, United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd.
- Duesund, L. (2007). *Kropp, kunnskap og selvoppfatning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Ekeberg, T. R., & Buli-Holmberg, J. (2005). *Tilpasset og inkluderende opplæring i en skole for alle*. Oslo: Universitetsforl.
- Emilsson, E. K. (2004). René Descartes. In P. Ariansen, I. Bostad, Ø. Rabbås & S. Mathisen (Eds.), *Lærebok i filosofi- og vitenskapshistorie* (pp. 77- 92). Oslo: Unipub.
- Geijerstam, G. (1973). Embryologi, anatomi og fysiologi. In A. Diderichsen & J. Israel (Eds.), *Sexologi* (pp. 19-38). København: Hans Reitzel.
- Goffman, E. (1975). *Stigma : om afvigerens sociale identitet*. Copenhagen: Gyldendal.
- Hauge, R. (2001). *Kriminalitetens årsaker : utsnitt av kriminologiens historie*. Oslo: Universitetsforl.
- Hegna, K., & Pedersen, W. (2002). *Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet?: om ungdom under 18 år som selger seksuelle tjenester (Vol. 5/02)*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Hoffman, P. (2009). The Body. In H. L. Dreyfus & M. A. Wrathall (Eds.), *A Companion to Phenomenology and Existentialism* (pp. 253-262). West Sussex, United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd.
- Høigård, C., & Finstad, L. (1993). *Bakgater. Om prostitusjon, penger og kjærlighet*. Oslo: Pax Forlag.
- Isachsen, M., Jessen, L., & Solevåg, A. (1993). Rapport fra prosjekt: "å nå gutter som prostituerer seg for å muliggjøre Hiv-forebyggende arbeid" (pp. 24 s.). Oslo: Pro-senterets gutteprosjekt.
- Israel, J. (1973). Homoseksualitet. In A. Diderichsen & J. Israel (Eds.), *Sexologi* (pp. 199-218). København: Hans Reitzel.
- Jessen, L. (2010). Forord. In U. E. Bjørndahl (Ed.), *Et usynlig marked? En feltbeskrivelse om gutter, menn og transpersoner som selger sex* (pp. 5). Oslo: Pro Sentret.

- Johannes. (2004). Hur osynlig är den manliga prostitutionen? *Albertine*, Desember 2004, 10-13.
- Justis-, & politidepartementet. (2000). *Om lov om endringer i straffeloven mv. (seksuallovbrudd)* (Vol. nr 28 (1999-2000)). [Oslo]: [Regjeringen].
- Justis-, & politidepartementet. (2008). Forbud mot sexkjøp fra 1. januar 2009 Retrieved 20. april, 2010, from <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/pressecenter/pressemeldinger/2008/forbud-mot-sexkjop-fra-1-januar-2009.html?id=539604>
- Kippe, E. (2000). *Gategutt eller gigolo: et studie av fire menn som selger sex*. [E. Kippe], Oslo.
- Kippe, E. (2004a). *Kjøper "ekte mannfolk" sex?: en studie av 20 menn som kjøper seksuelle tjenester*. [Oslo]: [Helse og rehabilitering].
- Kippe, E. (2004b). Mannlig prostitusjon - tabu, fantasi og myter. *Albertine*, Desember 2004, 14-18.
- Kirkeby, O. F. (2006). Introduktion. In M. Merleau-Ponty (Ed.), *Kroppens fænomenologi* (pp. VII-XVI). Frederiksberg: Det lille Forlag.
- Koken, J., Bimbi, D. S., & Parsons, J. T. (2010). Male and femal escorts: a comparative analysis. In R. Weitzer (Ed.), *Sex for sale: prostitution, pornography, and the sex industry* (pp. 205-232). New York: Routledge.
- Kristvik, E. (2002). *Nepali sex workers: narratives of violence and agency*. Section of Medical Anthropology, Institute of General Practice and Community Medicine, University of Oslo, [Oslo].
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Larsen, C. J., & Pedersen, W. (2005). *Bytte, kjærlighet, overgrep: seksualitet blant ungdom i randsonen* (Vol. 10/05). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Lautrup, C., & Heindorf, J. (2003). Mandlig prostitution. København: Videns- og formidlingscenter for socialt usatte.
- Lund, T. (2002). *Innføring i forskningsmetodologi*. Oslo: Unipub.
- Merleau-Ponty, M. (2006). *Kroppens fænomenologi*. Frederiksberg: Det lille Forlag.
- Morken, I. (2006). *Normalitet og avvik: spesialpedagogiske utfordringer : en innføring*. Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Moskowitz, D., & Hart, T. (2011). The Influence of Physical Body Traits and Masculinity on Anal Sex Roles in Gay and Bisexual Men. *Archives of Sexual Behavior*, 1-7. doi: 10.1007/s10508-011-9754-0
- Møllhausen, T. (2009). *Mannlig prostitusjon: en studie av fem menn som har erfaring fra salg av seksuelle tjenester*. T. Møllhausen, Oslo.
- NESH. (2006). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. [Oslo]: Forskningsetiske komiteer.
- NSD. (2003). *NSD: personvernombudet for forskning*. Bergen: Norsk samfunnsvitenskaplig datateneste.
- Pedersen, W. (2004). En enda større skam. Hvilket usynlig kjønn skjuler seg i ordet "prostituert"? *Albertine*, Desember 2004, 5-9.
- Pedersen, W. (2005). *Nye seksualiteter*. Oslo: Universitetsforl.
- Pro-Sentret. (2005, 23. juni 2009). Mandat Retrieved 7. april, 2011, from http://www.prosentret.no/index.php?option=com_content&view=article&id=13&Itemid=28

- ProSentret. (2005, 21. juli 2009). Lovgivning Retrieved 21. april, 2010, from http://www.prosentret.no/index.php?option=com_content&view=article&id=25&Itemid=43
- ProSentret. (2011, 15. marts 2011). Pro Mann - et prosjekt som retter seg mot menn med sprostitusjonserfaring Retrieved 6. maj 2011, 2011, from http://prosentret.no/index.php?option=com_content&view=article&id=416:pro-mann-et-prosjekt-som-retter-seg-mot-menn-med-prostitusjonserfaring&catid=1:nyheter&Itemid=59
- Riis-Jørgensen, K., Otzen, D., & Jensen, T. J. (2006). Prostitution og kvindehandel - et accepteret samfundsproblem., from http://www.reden.dk/print.php?section_id=55&subsection_id=
- Rossholt, N. (2008). Sweethearts : the body as a learning subject (pp. s. 95-109).
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2005). *Skolen som læringsarena : selvoppfatning, motivasjon og læring*. Oslo: Universitetsforl.
- Skogen, K. (2005). *Spesialpedagogikk: en innføring*. Oslo: Universitetsforl.
- Smith, J. A., Larkin, M., & Flowers, P. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: theory, method and research*. Los Angeles: SAGE.
- Sortodden, M., & Lekanger, A. (2011). Ute av øye, ute av sinn Retrieved 7. april, 2011, from http://www.pion-norge.no/pion/artikler_ind.php?id=1133_0_47_0_C
- Straffelovkommisjonen, & Hedlund, M.-A. (1997). *Seksuallovbrudd: Straffelovkommisjonens delutredning VI* (Vol. NOU 1997: 23). Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.
- Takman, J. (1973). Prostitution. In A. Diderichsen & J. Israel (Eds.), *Sexologi* (pp. 251-272). København: Hans Reitzel.
- Thøgersen, U. (2004). *Krop og fænomenologi: Academika*.
- Tveit, M., & Skilbrei, M.-L. (2008). *Mangfoldig marked: prostitusjonens omfang, innhold og organisering* (Vol. 2008:43). Oslo: Forskningsstiftelsen FAFO.
- Vedeler, J. S., Sasaoka, K., & Mossige, S. (2006). Ungdom som selger eller bytter sex - en faglig veileder til hjelpeapparatet (Vol. 2006:2). Oslo.
- Weitzer, R. (2010). Sex work: paradigms and policies. In R. Weitzer (Ed.), *Sex for sale: prostitution, pornography, and the sex industry* (pp. 1-43). New York: Routledge.
- West, D. J., & De Villiers, B. (1993). *Male prostitution*. New York: Haworth Press.
- Zahavi, D. (2008). Phenomenology. In D. Moran (Ed.), *Routledge Companion to Twentieth-Century Philosophy* (pp. 661-692). London: Routledge.
- Zionts, P., Zionts, L., & Simpson, R. L. (2002). *Emotional and behavioral problems : a handbook for understanding and handling students*. Thousand Oakes, Calif.: Corwin.

Vedlæg 1: Informationskriv og samtykkeerklæring

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med masteroppgave

Jeg er masterstudent i spesialpedagogikk ved Universitetet i Oslo og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er menn som selger og bytter sex. Jeg skal undersøke hvordan menn som selger og bytter sex opplever sin virkelighet, og jeg er interessert i å undersøke kroppens betydning i denne sammenhengen.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervju en eller to menn i alderen fra 16 år som har erfaring med salg og bytte av sex.

Spørsmålene vil være åpne og vil i hovedsak dreie seg om opplevelse av egen kropp og seksualitet, selvilde, erfaringer og grenser etc. I oppgaven vil jeg bruke denne informasjonen som eksempler på hvordan mennesket både har en kropp og er en kropp.

Jeg vil benytte en digitalopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta omtrent halvannen time, og vi blir sammen enig om tid og sted.

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis uten å måtte begrunne dette nærmere. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen vil kunne kjenne deg igjen i den ferdige oppgaven. Opptakene oppbevares i et avlåst skap og slettes når oppgaven er ferdig. Oppgaven lagres på en data med adgangskode og som utelukkende benyttes av meg. Oppgaven forventes å avsluttes sommeren 2011, og alle innsamlede opplysninger anonymiseres innen den 31. juli 2011.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på +47 92 682 991 eller sende en e-post til forskerstudent@hotmail.com. Du kan også kontakte min veileder Øystein M. Wee ved Institutt for Spesialpedagogikk på o.m.wee@isp.uio.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen
Jeanne Henriksen

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av menn som selger og bytter sex og ønsker å stille til intervju.

Signatur.....

Vedlæg 2: Interviewguide

- Begrepsavklaring:** Beskriv hvilke begreper du bruker om fenomenet salg av sex.
- Mannlig sexsalg i Norge:** Fortell hva du vet om menn som selger sex i Norge.
- Den første erfaring:** Beskriv din første erfaring med salg av sex.
- Innhold, omfang og organisering:** Hvordan vil du beskrive dine erfaringer med salg av sex?
- Å bytte sex:** Har du mottatt annet enn penger for sex?
- Årsaker:** Kan du nevne noen grunner til at du solgte sex?
Hva var årsaken til at du sluttet med å selge sex?
- Alder:** Hvor gammel er du?
Hva syns du om din alder?
- Utseende:** Hvordan vil du beskrive din kropp og dit utseende?
Hva betyr kroppen din for deg?
Hva betyr materielle ting for deg?
- Seksuell legning:** Hvilken seksuell legning har du?
Hvordan har du opplevd din seksuelle legning?
- Sex og seksualitet:** Beskriv hva sex innebærer for deg.
Hva betyr din seksualitet for deg?
- Positiv opplevelse:** Hva får deg til føle deg vel?
Beskriv en opplevelse du husker som positiv i forbindelse med salg av sex?
- Sexsykdommer:** Har du opplevd sexsykdommer som følge av sexsalg?
Hvilke følelser er knyttet til sexsykdommer?
Hvilke tanker gjør du deg om beskyttelse?
- Dop og alkohol:** Hvordan er dit forhold til euforiserende stoffer?

Fortell om en opplevelse hvor du hadde behov for å stenge av eller flykte fra virkeligheten.

Varen som selges: Hva tenker du kunden forventet å få av deg?

Fortell hva kunden fikk av deg når han kjøpte sex (kropp/følelser).

Makt og kontroll: Hvem opplever du har kontrollen i forholdet mellom selger og kunde?

Hva er din opplevelse av maktforholdet mellom deg og kunden?

Opplevelse av andres oppfatning: Beskriv din og kundens atferd over for hverandre.

Hvordan tror du kunden opplevde deg?

Rolle: Hvilken rolle hadde du i sexhandlingen (aktiv/passiv)?

Fortell hvordan du opplevde kravene til seksuell opphisselse og orgasme.

Grenser og spontanitet: Beskriv hvilke grenser du hadde da du solgte sex.

Beskriv en situasjon hvor du opplevde å være spontan eller overskride dine grenser.

Kjærlighet og forelskelse: Kan du ha kjæreste, når du samtidig selger sex?

Fortell hvordan du opplever dit forhold til forelskelse og kjærlighet.

Negativ opplevelse: Beskriv en negativ opplevelse ved salg av sex.

Er det situasjoner hvor du har følt deg usikker, sårbar eller redd?

Beskriv forholdet mellom din kropp og dine følelser: Hvordan tror du dine erfaringer med salg av sex påvirker ditt forhold til din kropp?

Har du pratet om dine erfaringer med salg av sex tidligere?

Vedlæg 3: Tilråding fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Øystein Wee
Institutt for spesialpedagogikk
Universitetet i Oslo
Postboks 1140 Blindern
0318 OSLO

Vår dato: 09.02.2010

Vår ref: 23382 / 2 / RKH

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 07.01.2010. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 05.02.2010. Meldingen gjelder prosjektet:

23382	<i>Man(d) kan da købe alt? Mandlig salg og bytte af sex i et kroppsfaenomenologisk perspektiv.</i>
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Oslo, ved institusjonens overste leder
Daglig ansvarlig	Øystein Wee
Student	Jeanne Maria Holm Henriksen

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i melde skjemaet, korrespondanse med ombudet, vedlagte prosjektvurdering - kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.07.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henriksen

Ragnhild Kise Haugland

Kontaktperson: Ragnhild Kise Haugland tlf: 55 58 83 34
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Jeanne Maria Holm Henriksen, Nordveien 41d, 1359 EIKSMARKA

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

23382

Utvalget består av én eller to menn over 16 år som selger eller bytter sex, og rekrutteres fra kontaktsider for homofile menn på internett.

Opplysningene samles inn gjennom personlig intervju. Det benyttes lydopptak under intervju, og lydopptakene behandles på PC. Innsamlede opplysninger registreres på privat PC, og Personvernombudet legger til grunn at bruk av privat PC er i tråd med Universitetet i Oslo sine rutiner for datasikkerhet.

Aktuelle informanter får skriftlig informasjon om prosjektet via e-post, og de som ønsker å delta samtykker skriftlig. Studenten godkjente ombudets forslag til informasjonsskriv 5. februar 2010.

I forbindelse med prosjektet blir det behandlet sensitive personopplysninger om helseforhold og seksuelle forhold, jf. personopplysningsloven § 2 punkt 8 c og d. Ettersom intervjuet omhandler ungdommenes forhold til sin egen kropp og seksualitet finner personvernombudet at personer over 16 selv kan samtykke til deltakelse i dette prosjektet, og at det ikke vil være hensiktsmessig å informere ungdommenes foreldre om deres deltakelse. Personvernombudet finner derfor at behandlingen kan hjemles i personopplysningsloven §§ 8 første alternativ og 9 a) (samtykke).

Senest innen prosjektslutt, 31. juli 2011, skal datamaterialet anonymiseres ved at lydopptak slettes og indirekte identifiserende bakgrunnsopplysninger slettes eller omskrives slik at det ikke lenger er mulig å føre opplysningene tilbake til enkeltpersoner.